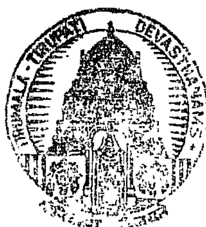
హిందూమతము

గ్రంథకర్త:

ఆర్షవిద్యాభూషణ

శ్రీ జటావల్లభుల పురుషోత్తము, ఎం. ఏ.

ప్రచురణ:

శ్రీ ఎం. వి. ఎస్. ప్రసాద్, ఐ. ఏ. ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

1991

HINDU MATHAMU

Author : Arsha Vidyabhushana

Sri Jatavallabhula Purushottamu, M. A.,

Edited by :

Sri Mudivarthi Kondamacharyulu

T. T. D. Religious Publications Series No: 385

Reprint : 1991

Copies : 5,000

Cover Design : Sri K. Jagdeesh

Published by :

Sri M. V. S. Prasad, I. A. S.,

Executive Officer,

T. T. Devasthanams,

Tirupati

Printed

Tiruma

Tirupati - 517 507.

ముందుమాట

ప్రస్తుతం మనకు లభిస్తున్న ప్రపంచమతగ్రంథా లన్నిటిలో అత్యంత ప్రాచీనమైనవి వేదాలు. వైదికధర్మం లేక సనాతనధర్మం అని పేర్కొనబడే హిందూమతానికి ఇవి జన్మస్థానాలు. 'విద్ - జ్ఞానే' అను ధాతువునుంచి వేద శబ్దం నిష్పన్నమయింది. జ్ఞానాన్ని లభింప చేసేది అనీ, ధర్మాధర్మాల్ని తెలిపేది అనీ దీని కర్థం. అపౌరుషేయాలు, అనంతాలూ అయిన ఈ వేదాలు ఋక్ యజుస్సామ అథర్వణాలని నాలుగు విభాగాలు. వీటి ననుసరించి పుట్టిన స్మృతులు, ధర్మశాస్త్రాలు, ఇతిహాసపురాణాలు, బ్రహ్మసూత్ర భగవద్గీతలు, ఉపనిషత్తులు వంటి వాఙ్మయ మహాసాగరమంతా హిందూమత వైశిష్ట్యాన్ని గురించి ఘోషిస్తున్నది.

ధర్మార్థకామమోక్షాలనే చతుర్విధ పురుషార్థాల్ని సాధించడమే హిందూమత ముఖ్యాశయం. భగవంతుడిపట్ల, సమాజంపట్ల మనం నిర్వర్తించ వలసిన విధ్యుక్త ధర్మాల్ని ఈ మతం చక్కగా వివరిస్తుంది. వ్యక్తి తన విధిని తాను గుర్తించి నిర్వర్తిస్తే సమాజానికి శ్రేయం లభిస్తుందనడంలో సందేహం లేదు. "తన ధర్మాన్ని అనుసరించే ప్రతి వ్యక్తి మహనీయుడే" అని స్వామి వివేకానందుడి అభిప్రాయం.

ఈ హిందూమతానికి మూలంగాని, ఆరంభంగాని లేదనీ, ఇది అనాది అనీ పెద్దల వాక్యం. సమాజశ్రేయస్సును దృష్టిలో వుంచుకొని మన ప్రాచీన మహర్షులే సనాతనధర్మాన్ని ప్రబోధం చేశారు. కాల క్రమంలో గంగలో కల్మషాలు చేరినట్లుగా ప్రశస్త హిందూమతంలో కొన్ని వింత వింత భావాలు, ఆచారవ్యవహారాలు, విశ్వాసాలు ప్రవేశించాయి. ఈ ప్రమాదాన్ని గుర్తించి సంస్కరణాభిలాషులైన వివేకానందాది మహాత్ములూ, మతప్రవక్తలూ హిందూ మతౌన్నత్యాన్ని గురించి ప్రపంచానికి చాటి చెప్పడం జరిగింది.

మానవుడిలోని మాధవతత్త్వాన్ని సేవించాలనే ఉదాత్తలక్ష్యం హిందూమతానికి ప్రాతిపదిక. మన ప్రాచీన మహర్షులనుంచి మనకు సంప్రదాయసిద్ధంగా సంక్రమించిన బుద్ధిపాటవం, అంతరవలోకనాశక్తి, విశ్వప్రేమ. వసుధైకకుటుంబభావన మొదలైన ఉన్నత లక్షణాలు హిందూమత పురోభివృద్ధికి అవసరమైన శక్తి యుక్తుల్ని సమకూర్చగలవనడంలో అనుమానం లేదు.

ఆర్ష విద్యాభూషణ శ్రీ జటావల్లభుల పురుషోత్తంగారు హిందూమత ప్రాశస్త్యాన్ని సప్రమాణం నిరూపిస్తూ ఈ గ్రంథాన్ని రచించారు. హిందూమత స్వరూప స్వభావా లెలాంటివో, వాటి విలువ లెంతటి మహోన్నతాలో తెలిసికోవలసిన అవసరం హిందువైన ప్రతి వ్యక్తికీ వున్నది. అందుకీ గ్రంథం అత్యంత ఉపయోగకారి అవుతుందనే నమ్మకంతో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు దీన్ని ప్రకటించడం జరిగింది. జిజ్ఞాసువులైన పాఠకులు ఈ గ్రంథాన్ని వినియోగించుకో గలరని విశ్వసిస్తున్నాము.

ఎం. వి. ఎన్. ప్రసాద్,
కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

తిరుపతి,
జూన్ 25, 1981.

హిందూమతము

అధ్యాయము ౧.

ప్రమాణములు

వేదము

వేదమే హిందూమతమునకు పరమప్రమాణము. సమస్త వేదము ధర్మమునకు మూలమని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

వేదోఽఖిలో ధర్మమూలమ్ (మను, 2-6)

హిందూమత గ్రంథము లన్నియు నిట్లే చెప్పుచున్నవి.

వేదము లీశ్వరునివలన వెలువడిన వగుటచేతను, అది లేని వగుటచేతను వాని కీఘనత గల్గినది.

'యో వై వేదాంశ్చప్రహిణోతి తస్మై' (శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు 6-18) మున్నగు వాక్యముల వలన వేదము లీశ్వరునివలన వచ్చిన వని తెలియగలదు.

'అనాదినిధనానిత్యావాగుత్సృష్టాస్వయంభువా' మొదలైన పురాణవచనములలో వేదముల యనాదిత్వము నిరూపింపబడినది.

కావున, పరమేశ్వరుని విశ్వసింపనివానివలెనే, వేదములను విశ్వసింపనివాడును నాస్తికు డనబడును. మనువు నాస్తిక శబ్దమునకు 'వేదనిందకుడు' అను నిర్వచనము నిచ్చినాడు.

నాస్తికో వేదనిందకః (మను 2-11)

ఈ నాస్తికతను హృదయములో నాటు బోధలు నేడు మన బాలురకు ప్రారంభమునుండియు పాఠశాలలలో చేయబడుచున్నవి. నేటి పాఠశాలలలో బోధింపబడు ఏ చరిత్ర పాఠ్యగ్రంథమును (హిస్టరీ టెక్స్టుబుక్) తీసికొనినను, అందు వేదములను గురించి యిట్లుండును: "వేదములను ఆర్యులనువారు క్రీ॥ పూ. 1500 సంవత్సరముల ప్రాంతమున రచించిరి. అది నాగరకతకు ప్రారంభదశ; తరువాత క్రమముగ నాగరకత పెరిగినది." ఈ వాక్యములనే వేదముగ నమ్మిన మనబాలురకు మూడభిప్రాయములు దృఢముగ నేర్పడినవి. "(1) వేదములను మానవులే రచించిరి. (2) ఆ రచించినవారు మనయంత నాగరకులు బుద్ధిమంతులుకారు (3) అవి వ్రాసి నాలుగు వేల సంవత్సరముల లోపుగనే యైనది." ఈ యంశములకు ముకుటముగ బోధింపబడు మరొక యంశమేమన: "ఆర్యులీగ్రంథములను వ్రాయుటకు పూర్వము హిందూదేశములో లేనేలేరు. వారు పైనుండి వచ్చిరి." చరిత్రగ్రంథములను వ్రాయువారీయంశములను తాము చూచి వచ్చినట్లు వ్రాయుచున్నారు. కాని యిందేమాత్రమును సత్యము లేదు. ఈ సిద్ధాంతము లెట్లు బయలుదేరినవో, యెట్లు వ్యాపించినవో, యెట్లు పండితులచే ఖండింపబడియు గూడ సంధపరంపరగ పాఠ్యగ్రంథములను వ్రాయువారిచే గ్రహింపబడుచున్నవో చూతుమేని వీని బండారము బయటబడును. 19వ శతాబ్దిచివరలో సర్ విలియం జోన్సు అనునాయన యీ సిద్ధాన్తములను లేవదీసియుండెను. ఈ సిద్ధాన్తముల కాయన తగినంత రుజువునిచ్చియుండలేదు. అయినను ఆయన గొప్ప పండితుడగుటచే నితర పాశ్చాత్య విమర్శకులు గూడ నా విషయమై తాము ప్రత్యేకవిమర్శకు గడంగక యా యంశములనే యంగీకరించినారు. వానిని శంకించువా రెవ్వరును లేకపోయిరి. ఇంత ముఖ్యమైన చారిత్రక సిద్ధాన్తములను లేవనెత్తుటకు తగినంత రుజు వున్నదా యని తర్కించువారుకూడ లేకుండిరి. మొట్టమొదట

నీ సిద్ధాన్తములు తప్పని నుడివినవారిలో శ్రీవివేకానందస్వాముల వారొకరు. ఈ సిద్ధాన్తములను ఖండించుచు నొక గ్రంథమును వ్రాయవలయునను కోరికగూడ తమ కున్నట్లు శ్రీవివేకానందులు వ్రాసియుండిరి. (చూ. *East and West*) కాని వారి యకాలనిర్యాణము దాని కంతరాయ మైనది.

వేదములు క్రీ॥పూ॥ 1500 ప్రాంతమున రచింపబడినవను సిద్ధాన్తమును శ్రీలోకమాన్య బాలగంగాధరతిలకుగారు పటాపంచలు చేసి క్రీ॥ పూ॥ 4500 సంవత్సరముల ప్రాంతముననే కొన్ని వేదఋక్కు లుండినట్లు జ్యోతిష శాస్త్రాధారముచే సిద్ధాన్తము చేసిరి. (చూ. '*Orion*') శ్రీఅవినాశచంద్ర దాసుగారు భూగర్భశాస్త్రము యొక్క (*Geology*) యాధారముచే వేదకాలమును నిర్ణయింపబూని తిలకుగారికంటెను 20 వేల సంవత్సరముల వెనుకకు ఋగ్వేదమును కొనిపోయిరి. (చూ. *Rig Vedic India*) మన యాంధ్రులలో కీ॥ శే॥ శ్రీనడింపల్లి జగన్నాథరావుగారు ఆర్యులు పైనుండి వచ్చినారను సిద్ధాంతమును సయుక్తికముగ ఖండించి వేదముల యతిప్రాచీనతను స్థాపించిరి. (చూ. ఆంధ్రమహాసామ్రాజ్యము)

వేదములనుగూర్చి యింతవరకు జరిగిన పరిశోధనలను బట్టి చూడ తుదకు వేదముల యాదిని కనుగొనుట తమ కసాధ్యమనియే పండితు లందరు నంగీకరింతురను నభిప్రాయము కలుగక మానదు. అట్లే వేదముల కర్తృత్వమును గూర్చికూడ నెవ్వరును నిర్ధారణ చేయలేక పోయినారు. వేదకర్తను తెలిసికొనుటకు మన చారిత్రకు లెంత ప్రయత్నించినను చివరకు తేలునది దాని యపౌరుషేయత్వమే యనుటకు సందియములేదు. (వేదకాల విషయకచర్చను నా భారతీయ వైభవములో కొంతచేసినాను.)

వేదముల ననాగరకులగు మానవులు రచించి రనియు మన కున్నంత విజ్ఞానము వారికి లేదనియు నిదివరలో చెప్పబడుచుండిన

నిరాధారవాక్కు లిపు డిపుడు నన్నగిల్లుచున్నవి. శ్రీ దయానంద సరస్వతులును వారిశిష్యులును వేదములలో నాధునిక శాస్త్రముల (*Sciences*) రహస్యము లెన్నియో నున్నవనుటకు కొన్ని యుదాహరణముల నిచ్చియున్నారు.

అట్లే కొందరు వేదములలోనున్న వైద్యశాస్త్రమునకు నేటి పాశ్చాత్య వైద్యశాస్త్రము సాటికాదని చూపియున్నారు. ఆ విధముగనే కొందరు వేదములలో నత్యద్భుతజ్యోతిషరహస్యములు కలవని వ్యక్తము చేసియున్నారు. అట్లే కొందరు తర్వాత బయలుదేరిన యితిహాసములను, పురాణములను నేటి దేశచరిత్రలనుగూడ వేదము బీజరూపమున సూచించు చున్నదని చెప్పుచున్నారు.

వేదమంత్రమును సస్వరముగ నుచ్చరించుచో నామంత్రములోనే దేవత యుద్దేశింపబడినదో యా దేవత సూక్ష్మరూపముతో నా స్థలమున ప్రత్యక్ష మగునని దివ్యజ్ఞాన సమాజము వారు పరిశోధనలచే కని పెట్టిరి. (చూ. *Bharat Samaj Puja Journal.*)

శ్రీ అరవిందఘోషుగారు వేదములలో (ఉపనిషత్తులలోనేకాక మంత్రభాగములలోగూడ) పరమ వేదాంత సత్యము లున్నవని స్ఫుటీకరించి యున్నారు. (చూ. *Arya* సం.)

వేదము సమస్తజ్ఞానవిజ్ఞానములకును నిధియనునంశమే క్రమక్రమముగ లోకమునకు వెల్లడియగుచున్నది. ఇంకను ప్రాతకాలపు మాటలనే పట్టుకొని వేదము లనాగరకులచే రచింపబడినవనియు, మన మంతకంటె నాగరకుల మనియు తలచువారికి ప్రాచీన వైదికజ్ఞానమును, నవీనపరిశోధనజ్ఞానమును గూడ శూన్యము లని చెప్పదగును.

వేదముల మహత్త్వమును మన పూర్వులు బాగుగ నెఱిగి యుండిరి. కావుననే యంతశ్రద్ధతో వాని నింతకాలము కాపాడి యుండిరి. ఏ ధర్మశాస్త్రమును తీసినను, ఇతిహాస పురాణములను

తీసినను వేదముపట్ల మహాభక్తిని వెల్లడించు వాక్యము లసంఖ్యాక ములుగ దొరకును,

వేదములయొక్క ప్రాశస్త్యము నెన్నివిధముల వర్ణించినను, అది యసంపూర్ణమే యగును. అట్టి వేదములను ప్రమాణముగ నంగీక రింపనివాడు హిందువు డనిపించుకొనడు. సమస్త ధర్మములకును జ్ఞానవిజ్ఞానములకును వేదము పెన్నిధానము. హిందూమతసౌధము వేదమను పునాదిమీదనే నిర్మింపబడినది.

ఇట్లు ప్రమాణభూతములైన వేదములు నాలుగు: ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వవేదము. ఇందొక్కొక్క వేద ములో నాల్గేసి భాగములు కలవు: మంత్రము, బ్రాహ్మణము, ఆర ణ్యకము, ఉపనిషత్తు.

స్మృతులు:

సమస్తవేదము ధర్మమునకు మూలమని పైని జెప్పబడినదికదా! వేదములు అనంతములని తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము చెప్పుచున్నది.

'అనంతా వై వేదాః' (తై. బ్రా. 3-10-11)

ఇపుడు మనకు గోచరించుచున్న వేదము పరిమితము. ఇది వేదములోని ఏకదేశము మాత్రమే; కాని పూర్ణ వేదముకాదు. కావున కొంతవేద మిపుడు లుప్తమైనదని చెప్పవలయును. లభ్యమైన వేదమెట్లు ప్రమాణమో, లుప్తమైన వేదముకూడ నట్లే ప్రమాణము. ధర్మ మనంతము. అదియంతయు ప్రస్తుతము నిలచియున్న వేదములో మనకు కన్పట్టకపోవుట సహజమే. నిలచియున్న వేదములోని ధర్మ ములను తెలిసికొన్నచో చాలదు. లుప్తమైన శ్రుతిలోని ధర్మములను గూడ తెలిసికొనవలయును. అప్రత్యక్షమైన వేదములోని ధర్మము లను మనకు తెల్పునవే స్మృతులు. వానిని మహర్షులు రచించిరి. ఆ యా వేదభాగములు పఠనపాఠనముల నుండి తప్పిపోవుచుండిన

కాలములో, దూరదృష్టిగల మహర్షులు మానవులయందు తమకుగల యవ్యాజకరుణచే నా వేదభాగములలోని ముఖ్యవిషయములను తీసి తమ సొంతమాటలలో వానిని తేటతెల్లముగను, సంగ్రహముగను రచించి వానిని శిష్యులకు బోధించి వైదికధర్మములను లోకములో నిలబెట్టిరి.

ఈ మహర్షులు కేవలము లుప్తవేదములోని ధర్మములనే చెప్ప లేదు. ప్రచారములోనున్న వెదభాగములలోని ముఖ్యధర్మములను గూడ తమ గ్రంథములలో వ్రాసియున్నారు. కొందరు వేదము నధ్యయనము చేయలేక పోవచ్చుననియు, నధ్యయనము చేసియు నందలి ధర్మరహస్యముల నెరుగలేక పోవచ్చుననియు వారిట్లుచేసిరి. అంతియేకాదు. ఒకే వేదములోని యొకశాఖకు చెందినవారికి మరొక శాఖలోని ధర్మములు తెలియుటకుకూడ ఋషు లీధర్మగ్రంథములను రచించిరి. వేదములకు వ్యతిరిక్తముగ మాత్రము వీరు తమ గ్రంథ ములలో నేమియు చెప్పదలంపలేదు. వారేమాట చెప్పినను వేద మును దృష్టిలో నిడికొనియే చెప్పిరి. ఇట్లు వేదమును స్మరించుచు చెప్పిన గ్రంథములు కనుకనే వీనికి 'స్మృతులు' అని పేరు వచ్చినది.

"శ్రుతిం పశ్యన్తి మునయః
స్మరన్తి చ తథా స్మృతిమ్"

(మునులు వేదమును చూతురు. దానిని చూచినట్లే స్మరించుచు స్మృతిని పల్కుచున్నారు.)

అని స్మృతికారులే చెప్పిరి. నేటికిని నీగ్రంథములకు నిలచి యున్న స్మృతియను నామమే యీసత్యమును మనకు తెల్పుచున్నది.

కావున నొకధర్మము స్మృతిలో గన్పట్టుచున్నచో, దానికి ప్రస్తుత వేదములో నాధారము కన్పట్టకపోయినను, లుప్తమైన వేద భాగములో దాని కాధారముండునని మన మూహించుకొనవలయును.

శ్రుతియొక్క యడుగుజాడలలోనే స్మృతి నడచుచుండును. ఈ యంశమునే కాళిదాసు రఘువంశములో నుపమానముగ తీసికొని సుదక్షిణాదేవి నందినీధేనువుయొక్క యడుగుజాడలలో పోవుచు వానిని శ్రుత్యర్థమును స్మృతి యనుసరించున ట్లనుసరించెనని వ్రాసినాడు.

"మార్గం మనుష్యేశ్వర ధర్మపత్నీ
శ్రుతే రివార్థం స్మృతి రన్వగచ్ఛత్."

ఈ విధముగా బయలుదేరిన ధర్మగ్రంథములే గౌతమ ధర్మ సూత్రములు, వసిష్ఠధర్మసూత్రములు, అపస్తంబ ధర్మసూత్రములు, మనుస్మృతి, యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి, పరాశర స్మృతి మున్నగునవి. ఈ స్మృతులు వేదమునకు పిమ్మట వేదమంత ప్రమాణగ్రంథములు. తత్కర్తలు వేదవిదులై పూర్ణముగా వేదోక్తమైన జీవితమును నడపు కొనుచు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము నొందినవా రనునదియే ముఖ్యవిష యము. బుద్ధిచేతను, ఆచరణముచేతను వేదము నెఱిగిన వారగుట చేత వీరిగ్రంథములు వేదమునకు పిమ్మట ప్రమాణములుగా చెప్ప బడినవి. వీరి మాటలేకాక వీరి చేష్టలుకూడ మన కనుసరణీయములే. ఈ యర్థమును గౌతమధర్మసూత్రము—

తద్విదాం చ స్మృతిశీలే (1-2)
అను సూత్రముచే నుడువుచున్నది.

దీనివలన నొక సందేహము గల్గును. వేదవిదులైన వారేమి చేసినను మనకు ప్రమాణమే యగునా? యనునది. శ్రుతిస్మృతులకు విరుద్ధముగా వీరు సాధారణముగా నేమియు చేయనిమాట వాస్తవమే కాని, యొకవేళ వారట్లు శ్రుతి స్మృత్యుక్తధర్మమునకు వ్యతిరేకముగ సంచరించుచో మన మావిషయమున వారి ననుకరింపరాదని ధర్మ శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. మహానుభావులకుగూడ ధర్మవ్యతిక్రమము

తొందరపాటు నుండవచ్చునని మనము గుర్తెఱుగవలయును. అట్టిపట్ల మనము వారి ననుసరింపరాదు.

"దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమస్సాహసంచ మహతాం
న తు దృష్టార్థేఽవరదౌర్బల్యాత్" (గౌ. ధ. 1-3)

ఈ స్మృతికర్త లెంత మహాజ్ఞానులైనను, వారి వాక్యము సాక్షాదీశ్వర వాక్యమైన వేదముతో సమప్రమాణము కాజాలదు. అనగా, స్మృతివాక్యమేదియైన వేదమునకు విరుద్ధముగ గన్పట్టుచో నది ప్రమాణము కాజాలదు. ఈ యంశమును స్మృతికర్తలే మనకు చెప్పియున్నారు. వీరహంకారరహితులైన మహాజ్ఞానులు; కావుననే యీ విధముగ తమ న్యూనతను వేదఘనతను చెప్పుకొనినారు.

అంతియేకాదు; ఒకఋషి చెప్పిన యంశమునకు మరొకఋషి చెప్పినది భిన్నముగ నున్నచో నట్టిపట్ల తనమాటనే నమ్మవలయునని ఏ ఋషియు నుడువుట లేదు. అట్లు భిన్నములైనవానిలో దేనినైనను నాచరింపవచ్చునని యే స్మృతులలో చెప్పబడినది. "ఇద్దరు ఋషులు చెప్పినది భిన్నముగ నున్నది, గావున నే నిందెవ్వరిని ననుసరింపను" అని చెప్పుట తప్పనియే స్మృతులు కంఠోక్తిగ చెప్పుచున్నవి. మహర్షులు తుల్యబలముగలవారు. ఒకే స్మృతిలో రెండుమార్గములు సూచింపబడుచో నెట్లు రెంటిలో నేదో యొకటి యనుసరణీయమో యట్లే రెండు భిన్నస్మృతులలో రెండుమార్గములు సూచింపబడుచో నందేదైనను ననుసరింప దగినదే.

దీనినే ఋషులు

"తుల్యబలవిరోధే వికల్పః" (గౌ. ధ. సూ. 1-4)

అని స్పష్టపరచియున్నారు. అట్టి వికల్పములుగల స్థలములలో గూడ మనము కేవలము స్వాతంత్ర్యము వహింపనక్కరలేదనియు, నం దేపక్షము మన కులగోత్రములలో మన పెద్దలచే నాచరింపబడు చున్నదో దానినే మన మనుసరింపవలయుననియు సంప్రదాయజ్ఞులు

నుడువుదురు. ఒకస్మృతి యొకవిధముగను నొకస్మృతి మరొకవిధముగను చెప్పుచుండుటచే స్మృతులకన్నిటికిని సున్న చుట్టవలయుననునాధునిక వాదము సర్వస్మృతి గర్హితము.

స్మృతు లన్నియు ప్రమాణములే యైనను మనుస్మృతి లోకముచేతను, స్మృతికర్తలచేతను, పురాణేతిహాసప్రణేతలచేతను విశేషగౌరవమును పొందినది. ఇందులకు రెండు కారణములు గలవు. (1) ఇంత సమగ్రముగ ధర్మమును వివరించుస్మృతి మరొకటిలేదు. (2) వేదార్థము నింతచక్కగా వివరించిన స్మృతి మరొకటిలేదు. ఈ రెండవ కారణముచేతనే మనుస్మృతికి ప్రాధాన్యమని బృహస్పతిస్మృతి నుడువుచున్నది.

వేదార్థోప నిబంధృత్వాత్
ప్రాధాన్యం తు మనోః స్మృతా.

సామాన్యముగా మనుస్మృతియే సర్వోత్తమమైనను, కలియుగములోని విశేషధర్మములను చెప్పునది పరాశరస్మృతి యగుటచే, దానికి కలియుగములో నా విధమైన ప్రాముఖ్యము వచ్చినది. కలియుగప్రత్యేక ధర్మములలో తప్ప మిగిలిన విషయములలో మనుస్మృతి కగ్రస్థానము నిలచియే యున్నది. కృతత్రేతా ద్వాపర కలియుగములలోని ప్రత్యేకధర్మములను తెల్పుటలో నెన్నదగినవి క్రమముగ మను, గౌతమ, శంఖలిఖిత, పరాశర ధర్మశాస్త్రములని పరాశరస్మృతి చెప్పుచున్నది.

కృతే తు మానవాః ప్రోక్తాః
త్రేతాయాం గౌతమాః స్మృతాః,
ద్వాపరే శంఖలిఖితా
కలౌ పారాశరీస్మృతిః (1-24)

ఒక్కవిషయమును జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలయును. పరాశరుడు కలియుగమునకై ధర్మశాస్త్రమును రచించినాడన నాతడు వైదిక

ధర్మమును మార్చినాడని యర్థముకాదు. పూర్వధర్మములనే ప్రజ లాచరించు విధమును చూపుటకై కొన్ని కట్టుబాట్లు చేసినాడు. ఏ స్మృతికర్తయు కూడ ధర్మమును మార్చుటకు పూనలేదు. అట్లు పూనువానికి స్మృతిచేయు నధికారమే పోవును. బుద్ధిచేతను, ఆచర ణముచేతను వేదధర్మమును తెలిసికొనినవాడే స్మృతికర్తయగుట కర్హు డని పైనిచూచితిమిగదా! మరియు మన్వాది స్మృతులుగూడ వేదార్థ బోధకములే యనికూడ చూచియుంటిమి కదా! కావున వేదములు మనుస్మృతి, పరాశరస్మృతి, గౌతమసూత్రములు మున్నగు సమస్త ధర్మగ్రంథములను పూర్తిగ ననుసరించుచున్నవాడు మాత్రమే స్మృతి కర్తకాగలడు. పరాశరాదు లందరు నట్టి శ్రుతిస్మృత్యుక్త జీవితము గడపినవారే కాని, తద్విరుద్ధముగ నడచుచు తమకు తోచిన ధర్మము లను చెప్పినవారుకారు.

పారంపర్యముగ ప్రమాణములుగ భావింపబడుచున్న ముఖ్య స్మృతుల నామము లీక్రింద నీయబడినవి. (1) మనుస్మృతి (2) పరాశరస్మృతి (3) గౌతమధర్మసూత్రములు (4) వసిష్ఠధర్మసూత్ర ములు (5) శంఖస్మృతి (6) లిఖితస్మృతి (7) అపస్తంబధర్మ సూత్రము (8) అత్రిస్మృతి (9) విష్ణుస్మృతి (10) హారీతస్మృతి (11) యమస్మృతి (12) అంగిరస్స్మృతి (13) బోధాయనధర్మ సూత్రము (14) ఉశనస్స్మృతి (15) సంవర్తస్మృతి (17) బృహ స్పతిస్మృతి (16) కాత్యాయనస్మృతి (18) దక్షస్మృతి (19) వ్యాసస్మృతి (20) యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి (21) శాతాతపస్మృతి.

స్మృ తి స మ ము లు

అతీంద్రియ విషయద్రష్టలైన మహర్షులు, పైని తెల్పబడిన ధర్మ శాస్త్ర గ్రంథములనేకాక, యితరములను గూడ రచించియున్నారు. సాధారణముగ స్మృతిశబ్దము ధర్మశాస్త్రములకే చెల్లుచున్నను

మహర్షులు వ్రాసిన గ్రంథముల నన్నిటినిగూడ స్మృతులని వ్యవహరించుట కలదు. ఋషులచే రచింపబడిన యీయితరగ్రంథము లెవ్వియన :- శ్రౌతసూత్రములు, గృహ్యాసూత్రములు, మంత్రతంత్రశాస్త్ర గ్రంథములు, అగమములు, ఇతిహాసములు, పురాణములు మున్నగునవి. శ్రుతి స్మృతులలో సూచింపబడిన సోమయాగాదిక్రతువులు, దర్శపూర్ణమాసేష్టులు మున్నగువాని విధానములను తెల్పునవి శ్రౌత గ్రంథములు. శ్రుతిస్మృతి సూచితములైన జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయన వివాహాదికర్మకాండ విధానమును తెల్పునవి గృహ్యాసూత్రములు. సులభమైన మార్గముతో దేవతలను మెప్పించి వారివలన నైహికాముష్మికలాభములను మోక్షమునుగూడ నందుటకు గల విధానమును వివరించునవి మంత్రతంత్రగ్రంథములు. దేవాలయ నిర్మాణవిధానాదులను తెల్పునవి యాగమములు. సృష్టిక్రమమును, ఈశ్వరమహిమను ప్రధానముగ దెల్పునవి పురాణములు. స్మృతులలో నాదేశింపబడిన ధర్మములు మానవుని జీవితములో నెట్లనుసరింపబడ వలయునో భిన్నధర్మములకు సంఘర్షణ కలిగినపుడు మానవు డెట్లు ప్రవర్తింపవలయునో, యనునంశములను విపులముగ దెల్పుచు ధర్మమునం దాసక్తియు, నధర్మమునందు ద్వేషమును పాఠకులకు గల్గించు విధమున రచింపబడినవి యితిహాస పురాణములు.

ఇ తి హా స పు రా ణ ము లు

హిందూమత మింతవరకు నీ విధముగ నిలువగల్గుటకును నిక ముందుగూడ నిది నశింపదని యూహించుటకును కారణము లైనవి యితిహాసపురాణములు. వైదికధర్మముపట్ల మానవుని బుద్ధిని బలాత్కారముగ ద్రిప్పి దానియందు మానవుడు ప్రవర్తించునట్లు వానిని నడపునట్టి గ్రంథములు ఇతిహాసపురాణములు. ప్రపంచములోని క్రైస్తవ మహమ్మదీయాది మతము లన్నియు సత్కర్మల నాదేశించుచున్నవి. మతము లన్నియు సత్యము పల్కవలెననియు, భగవంతుని

సేవింపవలెననియు, వ్యభిచారము కూడదనియు నుడువుచున్నవి. అట్లయినను సత్యసంధత, భక్తి, పాతివ్రత్యము మున్నగు నుత్కృష్ట ధర్మములు హిందూదేశములో నున్నంత హెచ్చుగ ప్రపంచములో మరెక్కడను లేవు. నేటికి 1500 సంవత్సరముల క్రిందట మన దేశమునకు వచ్చిన ఫాహియన అను నొక చైనాదేశీయు డిట్లు వ్రాసియున్నాడు. "హిందువు లెల్లరు సత్యసంధులగుటచే వారిగృహముల కెన్నడును తాళము లక్కరలేదు! ఋణాదికములకు పత్రములు కూడ వారి కక్కరలేదు." అరియను అను నొకగ్రీసుదేశస్థుడు "హిందువు డెన్నడును నసత్యమాడినట్లు లేదు" అని వ్రాసియున్నాడు. మనదేశపు వర్తకులతో వ్యవహారముచేసిన ప్రాచీన విదేశ వర్తకులు "హిందూదేశములో వర్తకులుగూడ నసత్యమాడ" రని యాశ్చర్యముగ నుడివినారు. ఈ వాక్యములలో కొంత యతిశయోక్తి యుండవచ్చును. కాని జాతి మొత్తముపైని భారతీయులెంత సత్యసంధులో దీనివలన తెలగలదు. మతము లన్నియు సత్యసంధతనే బోధించుచున్నను నొక హిందుమతస్థులే హెచ్చుగ సత్యసంధులగుటకు కారణము మన మతములో నితిహాసపురాణము లుండుటయు వారికి లేకుండుటయే. మానవు నసత్యమునుండి మరలించుటకు హరిశ్చంద్రుని కథ యొక్కటియే చాలును.

ప్రహ్లాద చరిత్రను చదివినపిమ్మట మహాభక్తులుగ మారినవారు మనలో నెందరులేరు? మానవుని చిత్తవృత్తిని మార్చుటలో గారడి వానివలె పనిచేయుగలది ప్రహ్లాదచరిత్ర. నేటికిని మనదేశములో నితర దేశములలో కంటె హెచ్చుమంది మహాభక్తులు, విరాగులు, సాధువులు, సన్న్యాసులు గన్పట్టుటకు కారణమిట్టి పురాణగాథలే యనుటలో నతిశయోక్తి లేదు.

నేటి భారతీయస్త్రీలకుగల పాతివ్రత్యము ప్రపంచములో నేజాతిస్త్రీలకును లేదనియెల్లరు నంగీకరించుచున్నారు. పాతివ్రత్య

మను నీయుత్కృష్టధర్మమును లోకములో నింత దృఢముగ నిలబెట్టి నవి యితిహాసపురాణములే. సీత, సావిత్రి, దమయంతి మున్నగు సతీమతల్లుల పవిత్రనామములను స్మరించి వారిచరిత్రలను నిత్యము పురాణరూపమునను, పాటలరూపమునను, కథాదిరూపమునను విను చుండుటచేతనే మన సతీమతల్లులు తమశీలమును లోకమున కంతటికిని నాదర్శప్రాయమగు విధమున నడుపుకొనుచున్నారు. ప్రతిహిందూ స్త్రీయొక్క హృదయసీమయందును రాజ్యముచేయుచు నామెచిత్త వృత్తులను నడిపించునది సీత; ప్రతిస్త్రీకిని కష్టాంధకారములో నాశా జ్యోతిని కన్పరచువారు సావిత్రి, చంద్రమతి మున్నగు పావన నారీ మణులు.

హిందూధర్మరక్షణవిషయమున నితిహాసపురాణముల ప్రభావ మింతింతయని చెప్పజాలము. విధినిషేధరూపమున నెన్నిధర్మములు స్మృతులలో బోధింపబడగలవు? కొన్ని ప్రత్యేక క్లిష్టపరిస్థితులలో, ధర్మసూక్ష్మ సందేహములు పొడచూపుచుండును. ఆ ధర్మసూక్ష్మములు మానవుని జీవితము నుదాహరణముగ తీసికొని కథారూపమున ప్రదర్శించినపుడే బోధపడగలవు. అట్టి ధర్మసందేహములను ప్రదర్శించు టకును, తీర్చుటకును ఇతిహాసపురాణములే తగినవి.

నాల్గు వేదములలోని ముఖ్యధర్మములను ఇతిహాసపురాణములలో బాగుగా వివరింపబడినవని యీ క్రిందిపురాణ వాక్యమువలన తెలియ గలదు.

'ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదం సముపబృంహయేత్'.

శ్రుతిస్మృతులలోనున్న సమస్త ముఖ్యధర్మములును ఇతిహాస పురాణములలో లభింపగలవనుటలో నతిశయోక్తిలేదు. అందునను సమస్తధర్మరత్నములకు మహాభారతము సముద్రము. వేదములను చదువుట కర్హతలేని స్త్రీలు, శూద్రులు, సంస్కారరహితులైన ద్విజ

కులోత్పన్నులు వేదములోని ధర్మములను తెలిసికొనగల్గుటకై వ్యాస మహాముని యీ గ్రంథమును రచించినట్లు భాగవతములోని యీ క్రింది శ్లోకములో చెప్పబడుచున్నది.

"స్త్రీశూద్రద్విజబంధూనాం, త్రయీ న శ్రుతిగోచరా,
ఇతి భారత మాఖ్యానం, కృపయా మునినా కృతమ్"

కావున హిందూజన సామాన్యములో ధర్మమును, దైవభక్తిని నేటికిని నిలబెట్టుచున్న రామాయణ భారతములును, ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన అష్టాదశ పురాణములును, అష్టాదశోపపురాణములును ప్రజలలో నింకను హెచ్చు వ్యాప్తిలోనికితెచ్చు బాధ్యత హిందూధర్మాభిమానులపై కలదు.

పురాణములు: 1 భాగవత 2 పద్మ 3 విష్ణు 4 నారద 5 వరాహ 6 గరుడ 7 బ్రహ్మాండ 8 బ్రహ్మ 9 బ్రహ్మవైవర్త 10 మార్కండేయ 11 భవిష్య 12 లింగ 13 వామన 14 శివ 15 స్కాంద 16 అగ్ని 17 మత్స్య 18 కూర్మ—సంజ్ఞలు కలవి.

ఉపపురాణములు: 1 సనత్కుమార 2 నరసింహ 3 బృహన్నారదీయ 4 శివరహస్య 5 దూర్వాస 6 కపిల 7 వామన 8 భార్గవ 9 వారుణ 10 కలికి 11 సాంబ 12 నంది 13 సూర్య 14 పరాశర 15 వసిష్ఠ 16 దేవీభాగవత 17 గణేశ 18 హంస— సంజ్ఞలు కలవి.

స దా చా ర ము

ధర్మ మపారము. మనకిపుడు లభించు శ్రుతిస్మృతీతి హాస పురాణవాఙ్మయము పరిమితము. కావున శ్రుతిస్మృత్యాదులవలన కొన్ని ధర్మములను తెలిసికొనుటకు వీలులేకుండుట సహజము. మహర్షులు వ్రాసియుండిన ధర్మగ్రంథములు కొన్ని లోపించి యుండును. మరియు మహర్షులు కొన్ని ధర్మములను గ్రంథస్థము

చేయక స్వీయాచరణ పూర్వకముగ పుత్రశిష్యాదుల కందచేసియుండిరి. ఆ ధర్మములే నేటికిని శిష్టాచారరూపమున లోకములో గన్పట్టుచున్నవి. ఇవియు ప్రమాణములే. వేదశాస్త్రోక్త జీవితమును గడపుచు నిష్ఠాముల్తై సంచరించు మహాపురుషులనుండి యీ సదాచారముగ్రాహ్యము.

మఱియు శ్రుతిస్మృతులలో భిన్నములుగ గన్పట్టు ధర్మములపట్ల వికల్పము నవలంబింపవచ్చునని తెల్పబడినదికదా! మనమా వికల్పమును వినియోగించుకొనుటలో శిష్టాచార మేపక్షమున నున్నదో, దానినే యనుసరింపవలయును. 'మహాజనోయేన గతస్స పంథాః' అనుదాని కిదియే యర్థము. "ఆచారః ప్రథమోధర్మః శ్రుత్యుక్తః స్మార్త ఏవ చ" (శ్రుతిస్మృత్యుక్తమైన శిష్టాచారమే మొదటి ధర్మము) అని మనుస్మృతి కూడ చెప్పుచున్నది

వేదమునకు విరుద్ధముకాని స్మృతినిబట్టి దాని కాధారముగు శ్రుతి యుండవలయునని యెట్లూహింతుమో యట్లే శ్రుతి స్మృతులకు విరుద్ధముకాని సదాచారమునుబట్టి దాని కాధారమగు శ్రుతి యుండవలయునని యనుమానింతుము. కాని శ్రుతిస్మృతులకు విరుద్ధముగనున్న యాచారమునుబట్టి దానికి శ్రుతియుండవలయునని యూహించుటకు వీలులేదు. ఈయంశము నీక్రింది అపస్తంబ ధర్మసూత్రము తెల్పుచున్నది.

శ్రుతిర్హి బలీయస్యానుమాని కాదాచారాత్.
(అ. ధ. సూ. 1-4-8)

కొన్ని దేశములలోను, కొన్నిజాతులలోను, కొన్ని కులములలోను కొన్ని యాచారము లుండును. ఆ యాచారములు శ్రుతి స్మృతులకు విరుద్ధములు కానిచో నవియు నా దేశజాతి కులముల వారికి ప్రమాణములేయని గ్రహింపనగును.

దేశజాతి కులధర్మాశ్చామ్నాయై
రవిరుద్ధాః ప్రమాణమ్. (గౌ. ధ. సూ. 11-20)

ఆత్మతుష్టి

ఇట్లు హిందూమతమునకు వేదము ప్రమాణము; వేదమునకు పిమ్మట స్మృతులు ప్రమాణము; పిమ్మట స్మృతి సమములైన శ్రౌత సూత్ర గృహ్యసూత్రాదులు, ఇతిహాసపురాణములు ప్రమాణము; పిమ్మట సదాచారము ప్రమాణము. పైయంశములను జూడ మానవున కేమియు ధర్మనిర్ణయ స్వాతంత్ర్యము లేదని తెలియగలదు. శ్రుతిస్మృతి సదాచారము లేవిషయమై యేమియు చెప్పుటలేదో, యావిషయములో మాత్రమే మానవుడు తన యిచ్ఛవచ్చినట్లు సంచరింపదగును. అట్టిపట్ల తనకు మనస్తుష్టి కల్గువిధమున ప్రవర్తింపక వ్యర్థముగ శ్రమకల్గునట్లు ప్రవర్తించునో నది యధర్మమే యగును. వృథాక్లేశము తమోలక్షణమని భగవద్గీతాది గ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. తన శక్తినిబట్టియే, యేకర్మనైనను చేయుటకు మానవుడు పూనవలయును, కాని శక్తికిమించిన పనిపూని తన్ను తాను హింసించుకొనరాదని—

'అనుబంధం క్షయం హింసామనపేక్ష్యచ పౌరుషమ్,
మోహాదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తామస ముచ్యతే.'
(18-25)

అను గీతాశ్లోకమువలన తెలియుచున్నది. ఇట్లు శరీరమును క్లేశపెట్టుకొనకుండుట, అనాయాసమను ఉత్తమగుణమని గౌతమ ధర్మసూత్రము (8-22) చెప్పుచున్నది.

శ్రుతిస్మృతి సదాచారములు వికల్పమును వదలినపట్లకూడ, మానవుడు తనకే పక్షము సుఖముగా నాచరించుటకు వీలుగా నుండునో ఆ పక్షమునే తీసికొనవలెను లేనిచో నది తమోగుణమగును. కనుక ఆత్మతుష్టియు ధర్మలక్షణముగ చెప్పబడినది.

ప్రమాణముల యీ క్రమము మనుస్మృతిలో సంగ్రహముగ నిట్లు చెప్పబడినది.

వేదః స్మృతి స్సదాచారః స్వస్య చ ప్రియమాత్మనః,
ఏతచ్చతుర్విధం ప్రాహుః, సాక్షాద్ధర్మస్య లక్షణమ్.
(మను 2-12)

ఉపసంహారము

పండితులందరు నొకపరిషత్తుగ నేర్పడి నేటికాలమున కవసరమగు మార్పులను ధర్మములో గావింపవలెననియు, అట్టి పరిషత్తులు పూర్వముకూడ నుండినట్లు మన్వాది స్మృతుల వలననే తెలియుచున్నదనియు నేటివారు కొందరు చెప్పుచున్నారు. ఇది భ్రాంతిమూలకము. మనువు శిష్టపరిషత్తులను పేర్కొనినమాట వాస్తవమే కాని యా శిష్టపరిషత్తునకు ధర్మములో మార్పుచేయుట కధికారములేదని యాతడే చెప్పుచున్నాడు. మనువు ధర్మములను చెప్పి, గ్రంథాంతమందు తాను చెప్పినవికాక యింకను ధర్మములుగలవనియు, తాను పూర్ణముగ నన్నిధర్మములను చెప్పినట్లు భావించి, యెవ్వరును మనుస్మృతిలో చెప్పబడనిపట్ల స్వేచ్ఛగ ప్రవర్తింపవచ్చునని తలంపరాదనియు నితరధర్మములను వేదశాస్త్రవిదులై సిష్టాములైన పండితుల నడిగి తెలిసికొనవలెననియు చెప్పినాడు. అట్టి చెప్పబడని ధర్మములను తెలిసికొనుటకే శిష్టపరిషత్తు లుపకరించును. శ్రుతిస్మృతిసదాచారములపై గల్గు ధర్మవిషయక సందేహములను తీర్చుటకుకూడనట్టి పరిషత్తులు సాయపడునని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. అంతియేకాని యవి ధర్మమును మార్చుటకు సమర్థములుకావు.

అనామ్నాతేషు ధర్మేషు కథంస్యాదితిచేద్భవేత్,
యంశిష్టాబ్రాహ్మణాబ్రూయు స్సధర్మస్స్యాదశంకితః.
(మను 12-108)

ఇచట "అనామ్నాతేషు ధర్మేషు" అను పదములకు "చెప్ప బడని ధర్మములలో" అని యర్థము. వేదశాస్త్రములలో చెప్పబడిన ధర్మములను మార్చుట కెవ్వరికి నధికారములేదు. ఇదియే ధర్మము యొక్క కట్టుబాటు. ఇట్టి నియమము లేని విశృంఖలవృత్తి యధర్మ మని సమస్త హిందూధర్మగ్రంథ సాగరమును మథింపగ దేలిన సారామృతము.

అధ్యాయము ౨

నవయుగము

రెండు మార్గములు

హిందూమతమును రక్షించుటకు రెండువిధములైన యుపాయములు నేడు సూచింపబడుచున్నవి. శ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణ సదాచారముల ప్రచారము నిప్పటికంటె లోకములో హెచ్చుగ వ్యాపింపచేయవలెననియు, సంధ్యావందనాదికర్మలను, ఆర్యసంప్రదాయములను దేశములో హెచ్చుగ వ్యాప్తిలోనికి తేవలెననియు కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఇట్లు చెప్పువారిని హిందూమత పునరుజ్జీవన వాదులని చెప్పవచ్చును. హిందూమతధర్మములు నేడాచరించుటకు కష్టముగ నున్నవనియు, కర్మకాండను కొంతవఱకుగాని, పూర్తిగాకాని తగ్గించి వేయవలెననియు ప్రజలకు నిగ్రహాశక్తి తగ్గిపోవుటచే స్త్రీ పునర్వివాహాది విషయములలో కొంత సడలింపును గల్గింపవలెననియు, స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్య సౌభ్రాత్రము లను సిద్ధాంతములపై నాధారపడియున్న యాధునిక నాగరికతలో వర్ణభేదములను రూపుమాపవలెననియు, స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము, వర్ణవ్యవస్థ మున్నగువానిలో మార్పులను అంగీకరింపవలెననియు కొందరు చెప్పుచున్నారు. వీరు పునర్నిర్మాణవాదులు లేక సంస్కరణవాదులు. పునరుజ్జీవన విధానమున కాంగ్లములో *Revival* అని చెప్పవచ్చును. సంస్కరణ విధానమును *Reform* అని నుడువదగును.

మత మెప్పుడును ఉత్కృష్ట ధర్మమును బోధించును. మనము నికృష్టులమై యా ధర్మము నాచరింప లేనపు డా ధర్మమును గూడ నికృష్టస్థితిలోనికి దింపరాదు. పాశ్చాత్య దేశములలోని క్రైస్తవులు

ఘోరసంగ్రామములో దగుల్కొని, దారుణమైన హింసను సల్పుకొను చుందురు. వారి మతగ్రంథమగు బైబిలన్ననో అహింసను బోధించు చున్నది. ఒక చెంపమీద నెవ్వరైన కొట్టినచో, రెండవ చెంపను గూడ చూపవలెనని బైబిలు చెప్పుచున్నది. తమ యాచరణమునకును తమ ధర్మమునకును, వ్యత్యాసమున్నదను కారణమున నే క్రైస్తవుడై నను మతమును దిద్దుటకుగాని, సంస్కరించుటకుగాని యత్నించు చున్నాడా? అట్లే మహమ్మదీయులందరు తమతమ గ్రంథములలో చెప్పబడిన ట్లాచరించుచున్నారా? ఆచరింపనంతమాత్రమున తమ మతమును మార్చుకొనవలెననుచున్నారా? అట్టిచో నొక్కహిందువులే మతమును మార్చుకొనవలెనుట వింతగలేదా?

మతమును సంస్కరించుకొనవలెనను విచిత్రమగు నాందోళనమును హిందువులే లేవతీయుటకు గలకారణమును విచారించి చూతుమేని ప్రామాణ్యము లేకపోవుటయే యా కారణముయొక్క స్వరూపమని తెలగలదు. మనలో పాశ్చాత్యవిద్య నభ్యసించినవారి కనేకులకు మన మతగ్రంథములగు శ్రుతిస్మృతులయందు విశ్వాసము లేదు. ఈ 20 వ శతాబ్దములో నట్టి మూఢవిశ్వాసములు పనికిరావని వారందురు. కాని 20 వ శతాబ్దపు నాగరకత మనకే పాశ్చాత్యదేశముల నుండి వచ్చినదో, యా దేశములలోనే, మనకీ మత విశ్వాసమును పారద్రోలిన పాశ్చాత్యవిద్యకు గురువులైన పాశ్చాత్య పండితులకే, ఈ మూఢవిశ్వాసము నేదుండుట గమనింపదగిన యంశము.

ఈ 20 వ శతాబ్ద పిశాచము మనలనే పట్టుకొనినది కాని పాశ్చాత్యులను పట్టుకొనలేదు. వారి మతవిశ్వాసమునకు 20 వ శతాబ్దముగాని, నవనాగరికతగాని, రాజకీయ వికాసముగాని యడ్డు రాలేదు. నేడు పాశ్చాత్య దేశములలో మహారాజ్యతంత్ర ప్రవీణుడైన యేక్రైస్తవుని యొద్దకైన నేగి "బైబిలననేద్ది?" యన నాయన "బైబిలు భగవద్దత్తము" అని సమాధానము చెప్పును. "ఏసుక్రీస్తు

ఎవ రన "దేవుని కుమారుడు" అనును. అట్లేనవనాగరకతామూర్తి యని చెప్పదగిన యే ముస్లిము నాయకుని యొద్దకైన నేగి "కొరాన్ అననేమి? మహమ్మద్ ఎవరు?" అని ప్రశ్నించుచో నాతడు వెంటనే "కొరాన్ పరమ ప్రమాణము. మహమ్మదు భగవంతునిచే పంపబడిన ప్రవక్త" యని సమాధానము చెప్పును. వారి రాజకీయ ప్రావీణ్యముగాని, నవనాగరకతగాని, 20శతాబ్దము కాని యిట్లు మత గ్రంథములందును, మతప్రవక్తలయందును విశ్వాసమును ప్రకటించుట కడ్డువచ్చుటలేదు. మన హిందూసంఘమునకు చెందిన యే యాధునిక ప్రముఖునియొద్దకైన నేగి "వేదము లెట్టివి? శ్రీరాముడెవరు?" అని యడుగుడు. వెంటనే యాతడు "వేదము లొకప్పు డానాటి బుద్ధిమంతులచే నానాటి కుపయోగపడు విధమున రచింపబడినవి; శ్రీరాముడును మనవంటి మానవుడే కాని కొన్ని యుత్కృష్టగుణము లాతనియందున్నవి" అని సమాధానము చెప్పును. వేద మీశ్వరదత్తమని నుడువుట కాతడు సిగ్గుపడును. రాము డవతారపురుషుడని చెప్పుట కాతడు సంకోచించును. ఏ యితర మతస్థులకును లేని బిడియము మనకేల యుండవలెనో తెలియకున్నది. మన హిందూ సంఘమున నాయకత్వము వహించిన వారిలో చాలమంది యిట్లే యున్నారు.

మతగ్రంథములలో వాస్తవముగా నమ్మకము లేని వారే చాలమంది కలరు. నమ్మకముండినను పైకి చెప్పుటకు భయపడు వారు కొందరు కలరు. ఇతర మతస్థులందరు నా యా మతగ్రంథము లీశ్వరదత్తములని నిస్సంకోచముగా నెట్లు చెప్పుచున్నారో, యట్లే మనవారును వేదము లీశ్వరదత్తములనియు శ్రుతిస్మృతులు పరమ ప్రమాణములనియు చెప్పగల్గిననాడే మతమునకు నిజమైన య[illegible] గల్గును. ప్రమాణములేని మతమేదియు నింతవరకు ప్ర[illegible]ంచములో విలసిల్లి యుండలేదు. హిందూమతగ్రంథములందు

లేకుండినను గూడ హిందువులమని చెప్పుకొనుట హాస్యాస్పదము. హిందూమతము విశాలమైనదనియు నిందు సంకుచితభావము లేదనియు నుడువుట నేటి మన విద్యాధికులలో నొకవిలాసము (ఫేషను) అయినది. హిందువు డనిపించుకొనుట కిట్లే నడచుకొనవలె నని కాని, యిట్లు నడచుకొన గూడదనికాని నియమము లేదనియు హిందూమతము విశ్వసంగ్రాహి (*Catholic*) యనియు, వీరు నుడువు చున్నారు. ఇట్లు చెప్పువారు హిందూమతముయొక్క మూలసూత్ర ములనైన నెఱుగక హిందూమతమునకు మహాపచారము చేయు పండితమ్మన్యులో లోకవంచకులో యైయున్నారు.

హిందూధర్మగ్రంథమని చెప్పదగిన యేగ్రంథమును తీసికొని నను, నది విధినిషేధవాక్యములతో నిండియుండును. శ్రుతిస్మృతు లలో మానవుని ప్రవర్తనమున కెట్టి స్వాతంత్ర్యము నంగీకరింపబడ లేదు బ్రాహ్మముహూర్తమున లేచినది మొదలు రాత్రి శయనించు వఱకుగల సమస్త ముఖ్యకార్యములును శాస్త్రములం దాదేశింపబడి యున్నవి. శాస్త్రములందు చెప్పబడనిచోట్ల కూడ మనకు పూర్ణస్వాతం త్ర్యములేదు అట్టిపట్ల శిష్టాచారము ప్రమాణము. శ్రుతిస్మృతి సదా చారములు అడ్డురానిపట్లనే మనకు స్వాతంత్ర్యము కలదు.

హిందూమతముపేర స్వేచ్ఛాచరణమును బోధించుట యత్యం తము గర్హ్యము. నేడు నవనాగరకుల జేబులలో గూడ గన్పట్టు భగద్గీత ఈ స్వేచ్ఛాచరణమును తీవ్రముగ గర్హించుటలేదా? గీత శాస్త్ర ప్రామాణ్యమును నొక్కి చెప్పుచున్నది. అర్జునుడు యుద్ధముచేయుట తనకు తప్పుగ తోచినదని చెప్పినపుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యర్జునునితో "నీకుతోచుట లెక్కలోనిదికాదు. శాస్త్రమేమి చెప్పుచున్నదో చూడుము. క్షత్రియునకు ధర్మయుద్ధము కర్తవ్యము. కావున శాస్త్రము ననుస రింపుము" అని బోధించినాడు. కర్తవ్యాకర్తవ్య నిర్ణయమునందు నీకు శాస్త్రమే ప్రమాణమని గీత స్పష్టముగ నుడువుచున్నది. "తస్మా చ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ" (16-24).

వేదముకాని మరి యేయితరగ్రంథముగాని మానవుని స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తి నంగీకరించుటలేదు, మన మతగ్రంథములన్నియు శాస్త్రోక్తాచరణమును విధించుచు, దానిని తప్పుచో నరకప్రాప్తియేయని కంఠోక్తిగ నుడువుచున్నవి. కావున నితరమతస్థులనో, నవనాగరకులనో మెప్పించుటకై మన వారెవ్వరును హిందూమతము స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యములకు తావొసగుననియు, నందువలన హిందూమతము విశాలమైనదనియు విశ్వసంగ్రాహి (*Catholic*) యనియు నుడువకుందురుగాక! విధినిషేధములు లేని మతమనగా నాస్తికమతమనియే యర్థము. అట్టి నాస్తికమతమే మన మతమని గర్వించు ప్రాజ్ఞులను చూచి హిందూమతస్వరూపము నే యించుక గ్రహించిన వారికైనను జాలి కలుగక మానదు.

ఒక విషయములో మాత్రము హిందూమతము విశాలమైనదే. భగవదారాధనవిషయమై యది హద్దుల నేర్పరచుటలేదు; తమతమ మనశ్శక్తి సామర్థ్యములనుబట్టి భగవంతు నెవ రే విధముగనైనను భావింపవచ్చును; ఏ విధముగ నైనను అర్చింపవచ్చును. "భగవంతు డిచ్చటనే యుండును; ఈ విధముగనే యాతని పూజింపవలయును; మరొక విధముగ పూజింపరాదు" అను హద్దులను హిందూమతము విధింపదు. ఎవడు భగవంతు నే స్వరూపములో నర్చించినను భగవంతుడు సంతుష్టుడగును. తన పూర్ణస్వరూపమును భక్తుడు గుర్తించినపుడు మాత్రము భగవంతుడు పూర్తిగ సంప్రీతుడగును. ఏ దేవత నెవ డే విధముగ నారాధించినను అది భగవదారాధనమే యగును.

"ఆకాశాత్పతితం తోయం యథా గచ్ఛతి సాగరమ్,
సర్వదేవ నమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి."
"యేప్యన్యదేవతాభక్తా యజంతే శ్రద్ధయాన్వితాః,
తేపి మామేవ కౌన్తేయ యజం త్యవిధిపూర్వకమ్."

మున్నగువాక్యము లీ భావమునే తెల్పుచున్నవి. భగవదారాధన విషయమున క్రైస్తవులనుగాని, మహమ్మదీయులనుగాని హిందూ మతము నిందింపదు. వారు భగవంతునిపట్ల నింకను విశాలమైన భావమును పొందవలెనని హిందూమతము కోరును. కావున భగవద్విషయములో హిందూమతము విశాలమైనదనియు విశ్వసంగ్రాహి యనియు నుడువుటలో నాక్షేపము లేదు. హిందూమతములోని భగవదారాధన విధానములు మానవ మన స్తత్త్వముపైనను, భగవంతుని యనంతరూపలక్షణ విశ్వాసముపైనను నాధారపడియుండుటచేతను, ప్రపంచములోని యితర మతముల విధానములు వీనిలో నిముడవలసినవే యగుటచేతను, కాలము గడచిన కొలదియు హిందూమతములోని ఈ ఘనతను ప్రపంచములోని విజ్ఞానవంతు లెల్లరు గుర్తించి గౌరవింపకతప్పదు. (చివరి యధ్యాయములో నీయంశములు విస్తరింపబడినవి.)

నవీనవిజ్ఞానానుకూల్యము

హిందూమతములోని యంశములు క్రమక్రమముగా ప్రకృతిశాస్త్రములకు (సైన్సులకు) అనుగుణములుగా కన్పట్టు చుండుటగూడ నీ మతమునకు భవిష్యత్ప్రపంచములో గలుగగల యున్నతస్థానమును వ్యక్తపరచుచున్నది. సైన్సుయొక్క యభివృద్ధి మతమునకు భంగకరమనునది యితరమతముల విషయమున చెల్లిన చెల్లవచ్చును గాని హిందూమతము మాత్రము సైన్సువలనను నవీన విజ్ఞానము వలనను తన మహత్త్వమును లోకమునకు హెచ్చుగ చాటుకొనగలదనుట తథ్యము. ఈనాడు సైంటిస్టులు కనిపెట్టిన రహస్యముల నెన్నిటినో మన పూర్వులు మతగ్రంథములలో వెల్లడించియున్నారు.

తరుగుల్మలతాదులకుకూడ సుఖదుఃఖానుభవమున్నదనియు, నది పైకి కనబట్టకపోయినను లోలోన జరుగుచున్నదనియు మన శాస్త్రములు చెప్పినవి.

అంతస్సంజ్ఞాభవం త్యేతే సుఖదుఃఖసమన్వితాః-మను (1-49)

మొన్న మొన్నటివఱకును సైన్‌టిస్టుల కీసంగతి తెలియు లేదు. శ్రీ జగదీశచంద్రబోసుగారు నవీనశాస్త్రముల యాధారముచే నీయంశమును రుజువుచేసిన వారిలో ప్రథముడు. బోసుగారివంటి సైన్‌టిస్టులు బయలు దేరినకొలదియు, హిందూమతములోని సత్యములు బయటు పడుచుండును.

మానవుడు జీవించియుండగా వానిగుండె యాగిపోదని పాశ్చాత్య శరీరశాస్త్రజ్ఞులు, వైద్యులు తలంచుచుండిరి. వేలకొలది సంవత్సరముల క్రిందట మన దేశములో రచింపబడిన యోగశాస్త్ర గ్రంథములలో గుండెనాపుట సాధ్యమేయని చెప్పబడినది. నేటికిని హఠయోగులు కొందరు దానిని మనకు ప్రత్యక్షముగ గన్పఱచు చున్నారు. పాశ్చాత్య విజ్ఞానము హిందూ విజ్ఞానమునుండి నేర్చుకొన వలసినది చాలకలదనుట కిట్టి వెన్నియో సాక్ష్యములు కలవు.

గంగానది పవిత్రమైనదిగ హిందువులచే తరతరముల నుండి భావింపబడుచున్నది. ఏదోయొకింత పాశ్చాత్య విజ్ఞానము నార్జించిన మన యువకులిట్టి నమ్మకములను పరిహసించుటను చూచుచున్నాము. కాని యిటీవల ఫ్రాంసు దేశమునుండి యొక సైంటిస్టు వచ్చి గంగా జలమును పరీక్షించి, యందు చాల విశేషముగలదనియు, కలరా పురుగులనుగూడ నిర్వీర్యము చేయుశక్తి యందు గలదనియు చెప్పెను. పిమ్మట మనవారికి గంగాజలముపై గౌరవము గల్గినది కాని గంగోదకము భౌతిక మహత్త్వము గలదనియే కాని, యది మానసికము గను, ఆధ్యాత్మికమునుగూడ పావనమని నమ్ముట యెట్లని యడుగు వారుకూడ కలరు. ఒక ఫ్రెంచి సైన్‌టిస్టు ఇంతకాలమునకు బయలు దేరి దాని భౌతికమహత్త్వమును గనిపెట్టినట్లే, మరొక వైజ్ఞానికుడు దాని యలౌకికశక్తులను గనిపెట్టవచ్చును. నవీన 'సైన్సు' ఇంకను

పూర్తి కాలేదు. ప్రతిదినము తన్నుతాను దిద్దుకొనుచు నభివృద్ధి నందు టకు యత్నించుచున్నది. ఈనాడు దానికి తెలియని సంగతులు రేపు తెలియవచ్చును. దానిలో లేనివన్నియు నసత్యములనువారు షేక్స్పి యరుయొక్క యీ క్రింది వాక్యమును జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనవలెను.

There are more things in heaven and earth,
Horatio,
Than are dreamt of in your philosophy.

హిందూమత విజ్ఞానములోని సత్యములు క్రమక్రమముగ సైన్సువలన ప్రపంచమునకు రుజువగుచున్నపుడుగూడ, నింకను తొందరపడి ప్రస్తుత సైన్సున కందని వన్నియు నసత్యములని త్రోసి వైచుటకంటెను నవివేక ముండదు.

మనవారు రుజువులను చెప్పక విధులరూపమున మన కాదే శించిన మహాసత్యము లెన్నియో క్రమముగ సైన్సుయొక్క అంగీ కారమును పొందుచున్న వనునదియే హిందూమతమున కనుకూల మగు గొప్పబలము.

రాత్రి పరుండునపుడు శిరస్సును తూర్పు దిక్కుగ నుంచవలె ననియు, దక్షిణముగ నుంచుట యొకమాదిరిగ మాత్రమే మంచి దనియు మనపురాణములు చెప్పుచున్నవి. ఇట్టివానిని పుక్కిటి పురాణ ములని నవీనులు కొట్టివైచుచున్నారు. కాని నవీనశాస్త్రము లిట్టి విధుల కెంతయనుకూలముగ నున్నవో వారు పరికింపరు. కొందరు సైన్‌టిస్టులీపైని తెల్పిన విధిని పరిశీలించియున్నారు. భూమిపై ప్రస రించు విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవాహముల గమనికనుబట్టి, రాత్రి తూర్పుగా తలనిడి శయనించువానికి తెల్లవారునప్పటికి ఉష్ణతీవ్రత తగ్గి బుద్ధి వైశద్య మేర్పడుననియు, దక్షిణముగ తలనిడి శయనించువాని శరీర మునకు బలము గల్గుననియు సైన్‌టిస్టులు కనుగొనిరి. పాశ్చిరస్సుకై

శయనించువాడు పండితుడగుననియు, దక్షిణ శిరస్సుడై శయనించువా డారోగ్యవంతుడగుననియు పురాణములు చెప్పుచున్న పరమసత్యము లతో నీ సైన్‌టిస్టులు కనిపెట్టిన సత్యము లెట్లు సరిపోవుచున్నవో గమనింపదగిన యంశము. (చూ. హారవిలాస శారదాగారి *Hindu Superiority* పుట. 228-31).

మనమతములోని సత్యములు మన స్థూలబుద్ధికి నర్థరహిత ములుగ దోచినను, చివరకు వాని యాథార్థ్యము వ్యక్తము కాగలదని గ్రహించుట యత్యవసరము.

హిందూమత గ్రంథములచే నాదేశింపబడిన ధర్మములన్నిటిలో గల సత్యములను గ్రహించుట యే మానవునకును సాధ్యము కాక పోవచ్చును. జీవితమంతయు పరిశోధనలలో గడపినను అన్ని యంశ ములను గ్రహించుట సాధ్యముకాదు. ఎంత బుద్ధిమంతుడైనను, కొన్ని సత్యములను మాత్రమే తన పరిశోధనవలన కనిపెట్టగలడు. ఆ యా పరిశోధకులు న్యాయముగా ప్రకటించు స్వీయానుభవము లను మనము విమర్శించి చూతుమేని, మన మతములోని యే యంశ మును త్రోసివేయుటకు వీలులేదను నమ్మకము కలుగగలదు.

పైకి మూఢవిశ్వాసములుగ కన్పట్టున వెన్నియో పరమసత్య ములై యున్నవి. వేద మంత్రములలో పటిమకలదనియు, స్వరము తప్పకూడదనియు, మనవారు చెప్పిరి. భావమే ముఖ్యముకాని వేద మంత్రములలోను, స్వరములలోను నేమియులేదని యాధునికులు కొట్టివేయుచున్నారు. లెడ్‌బీటురు, థామస్ మున్నగు పాశ్చాత్యులు వేదమంత్రములను గురించి పరిశీలన గావించిరి. వారు దివ్యజ్ఞాన సమాజమునకు చెందినవారు; సూక్ష్మదృష్టి నలవరచుకొనినవారు. స్వరయుక్తముగా మంత్రము నుచ్చరింపగా నేమి జరుగునో వారు స్వయముగ సూక్ష్మదృష్టిచే చూచినారు. గాయత్రి నుచ్చరించునపుడు సూర్యమండలమునుండి యొక జ్యోతి బయలుదేరి యా యుచ్చరించు

స్థలమువరకు వచ్చి యా చుట్టుపట్ల ప్రదేశమునుకూడ తేజోమయ ముగ చేసినట్లు చూచితినని లెడ్‌బీటర్ చెప్పెను. అపస్వర ముచ్చ రించుచో నాజ్యోతి కొంత తగ్గినట్లును, ప్రక్కకు తిరిగినట్లును కూడ నాతడు కనిపెట్టెను. ఈ విధముగా తెలిసికొనిన వారి సాక్ష్య ములు మన కమూల్యములు. హిందూమత సత్యముల నవి వేనోళ్ళ చాటుచున్నవి.

మృతులైనవారికి శ్రాద్ధాదికము చేయవలెననియు, వారు మన వ్యహారములను పరికించుచుందురనియు మత గ్రంథములలో కలదు. మన పాశ్చాత్యవిద్యావాసితులు కొందరు దీనిని పరిహసించుచుండిరి. కాని గొప్ప పాశ్చాత్య సైన్‌టిస్టు అయిన సర్ ఆలివర్ లాడ్జిమున్నగు వారు మృతులగమనికను స్వానుభవ పూర్వకముగ తెలిపి వారికిని మనకునుగల సంబంధము మరణముతో పోలేదని నుడివినపుడు వారు కన్నులు తెఱచిరి. శ్రాద్ధము పెట్టని కుమారులను మృత పితరులు నిందించుచున్నట్లు కూడ కొందరు పరిశోధకులు తెలిసికొని యున్నారు.

పునర్జన్మ కలదను నంశమును హిందూమతము తప్ప మరి యేమతమును చెప్పుటలేదు. ఎన్నడును రుజువుచేయబడి యుండని యీ యంశమును హిందువులు వేలకొలది సంవత్సరములనుండి నమ్ముట యాశ్చర్యకరముగ నున్నదని మాక్డొనెల్ వ్రాసియున్నాడు. నేటి మన నవ్యభావోపేతులు కూడ చచ్చినవాడు మరల పుట్టుననుట హాస్యాస్పదమందురు. ఈ పునర్జన్మ సిద్ధాంతముపట్ల విశ్వాసము సన్నగిల్లుచున్న యీ దినములలో ప్రజలకు దీనియందలి విశ్వాస మును బలపరచుటకో యనునట్లు, పరమేశ్వరు డీనడుమ కొన్ని రుజువులను లోకములో వెలయింప చేసినాడు. అమెరికాలో, నొక బాలుడు అయిదు సంవత్సరములలోపు వయస్సుననే తాను పూర్వ జన్మములో నొక గ్రామములో నొక యింట నొక పేరుతో నుంటినని నుడువగా ప్రజలాశ్చర్యపడి యాబాలుడు పేర్కొన్న

గ్రామము, కుటుంబము సత్యముగ నున్నవేయనియు, నాపేరుగల మనుష్యుడు కొంతకాలము క్రిందట మరణించినాడనియు తెలిసికొని యీ బాలు నా గ్రామములో నా యింటికి తోడ్కొనివెళ్ళిరి. అంత నా బాలుం డా యింటిలో నెచట నేవస్తువు లుండెనో చెప్పి ముఖ్యము లైన కొన్ని కాగితములుగల పెట్టెనుగూడ తెల్పెను. అందరు నాశ్చర్య చకితులైరి. 1934 వ సంవత్సరములో ఢిల్లీలో జనించిన శాంతిదేవియను బాలిక తన పూర్వజన్మములోని భర్త పేరును గ్రామముపేరును తెల్పి యచటకు తన్ను తీసికొని పొగోరగా నామె బంధువు లామె నచటకు (మధురకు)తీసికొనిపోయిరి. అచట నామె తన పూర్వజన్మ బంధువుల నందరను గుర్తుపట్టెను. రాజస్థాన విశ్వ విద్యాలయములో మనస్తత్త్వశాఖాధినేత శ్రీ హెచ్. ఎన్. బెనర్జి 1966-67 లలో 500 పునర్జన్మ సంఘటనలను కనిపెట్టిరి.

ఇతర మతములలో లేనంతమాత్రమున మన మతములోని యే యంశమును మనము త్రోసివేయరా దనుటకీ పునర్జన్మవిషయ మొక యుదాహరణము. మానవుని యనుభవము, సైన్సు, ఇతర మతములు ఇంతవరకు కనిపెట్ట లేకపోయిన మహాసత్యములు వందలకొలది హిందూమతములో గలవు. మన తెలివితేటలకును, అనుభవమునకును విరుద్ధముగ నున్నంతమాత్రమున వానిని తిరస్క రింపరా దనునదిరెండవ ముఖ్యాంశము.

చారిత్రక పరిశోధకులుగూడ నీ యంశము నంగీకరించి యున్నారు. మన పురాణములలో ననేకములైన చారిత్రకాంశము లును భూగోళసంబంధములైన యంశములును గలవు. పరిశో ధకులు తమ యనుభవమునకు విరుద్ధముగ నున్నంతమాత్రమున వీనిని తిరస్కరించుచుండిరి. కాని క్రమక్రమముగ పరిశోధకులు తమ తప్పును సవరించుకొనుచున్నారు. గౌతమీపుత్రశాతకర్ణి గౌతమీపుత్రయజ్ఞశ్రీ మున్నగురాజుల పరంపరను వాయుపురాణము

పేర్కొనినది. దానిని నమ్మక మన చారిత్రకులు పుక్కిటి పురాణ మని కొట్టివైచిరి. కాని కొంత కాలమునకు నాసిక ప్రాంతములో కొన్ని ప్రాతనాణెములు భూమిలోనుండి బయటపడినవి. ఆ నాణె ములపైనున్న రాజనామములను చూచినపుడు పురాణములలో పేర్కొనబడిన రాజపరంపర యథార్థమైనదేయని చారిత్రకులకు వెల్లడియైనది, (చూ. వి. ఎ. స్మిత్ *The early History of India* 212 పు.) ఇట్లే పురాణములలోని సత్యము లెన్నియో వెల్లడి యగుచున్నవి.

నేడు కొందరు హిందూసంఘమును సంస్కరింపగోరి, వర్ణ పద్ధతిని నిర్మూలింపగోరుచున్నారు. దానివలన సంఘమున సమత్వ మేర్పడునని వారి యభిప్రాయము. కాని మానవ స్వభావమును, సంఘస్వభావమును వారు పరికింపరు. ఈ విధమైన వర్ణవిభాగము లేని దేశములలోగూడ సంఘసమత్వము లేదని వారు గ్రహింప లేకున్నారు. ఆర్థికముగ సంఘమును సంస్కరించుకొనవచ్చును గాని వృత్తివిభాగమును తీసివైచుట వెట్టిపని యని సాంఘికశాస్త్ర వేత్తలు గ్రహింపగల్గుచున్నారు.

వర్ణపద్ధతి ననుసరించి బ్రాహ్మణుడు విద్యలకు గురువై బుద్ధి బలముచేతను, ఆధ్యాత్మికబలముచేతను సంఘమున కుపకరించుచు జీవనము గడపుకొనుచు కర్మానుష్ఠానపరుడై యుండవలెను. క్షత్రి యుడు పరాక్రమము ప్రధానలక్షణముగ గలవాడై దేశరక్షకుడుగ నుండవలెను. వైశ్యుడు ధనార్జన సాధనములను చేతనుంచుకొని వ్యాపారాదులచే లోకమునకు గూడ నుపకరింపవలెను. శూద్రుడు శరీరశక్తిచే సంఘసేవ చేయవలెను. ఇట్లు నాల్గువిధములైన విభాగ ములను హిందూమతము గావించినది. విభజించినను విభజింపక పోయినను ఏ సంఘమైనను నిట్లు నాల్గు విభాగములు కాక తప్పదు. నేటి యూరపుఖండములో నే దేశమునైనను దీసికొనుడు. అంది నాలుగు విభాగములు గన్పట్టును.

ఇంగ్లండులో చూడుడు. బుద్ధిబలము చేతను, ఆధ్యాత్మిక సాధనములలోను జీవితము గడపు పండితులు, న్యాయవాదులు, మతగురువులు (*Clergy*) మున్నగువారి నందరను చేర్చి తాత్కాలికముగ వారికి బ్రాహ్మణులను పేరొసంగుడు. దేశమును రక్షించు సైన్యమును తీసి దానికి క్షత్రియనామ మొసగుడు. ధనికులు, మిల్లు యజమానులుమున్నగు వారి నొకచో చేర్చి వైశ్యులను నామమిడుడు, కార్మికులను (*Labourers*) ఒకచో చేర్చి వారికి శూద్రులను నామమిడుడు.

ఇట్లు బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రవిభాగము ఇంగ్లండులో మాత్రము తప్పినదా? ఎట్లయినను తప్పనిది కనుకనే, హిందూ మతము దీనికొక చక్కనిరూప మీయదలచి, జన్మచేతనే యీ విభాగమును చేసి, ప్రతివర్గమువారును నెరవేర్పవలసిన విధులను విపులముగా దెల్పి గొప్ప సాంఘిక నిర్మాణము గావించెను. ఎట్లయినను తప్పని విభాగమును జన్మతోనే చేయుటలో ననేక లాభములు కలవు. దీనివలన వివిధవర్గముల నడుమ నీర్ష్యాస్పర్ధలు గలుగు నవకాశముపోవును. జన్మతోనే ప్రారంభమైన వృత్తితో నందరును సంతుష్టి నొందుదురు. ఆ యా వర్ణములవారికి తమ వృత్తులలో బాల్యమునుండియు ప్రావీణ్యము గల్గును. వర్ణపద్ధతివలన వృత్తి విద్యాపాఠశాలల కవసరము తొలగిపోవునని పాశ్చాత్యులే యంగీకరించినారు.

మానవజాతిలో సమత్వ ముండదనియు, "చతుర్థోనాస్తి పంచమః" అని మనపూర్వులు చెప్పిన యంశము సాంఘిక శాస్త్రమున కెంతయు సరిపోవుచున్న దనియు, పాశ్చాత్యు లీ సత్యమును గ్రహించుకొనలేక పోవుటచేతనే తమ సంఘము నీపద్ధతిలో విభజించుకొనలేకపోయిరనియు భారతదేశమున నిదివరలోనే సిద్ధమైయున్న యీయుత్తమ పద్ధతిని భంగము చేయదలచినవారు సంఘమునకును

మతమునకును మహాపచారము చేయుచున్నారనియు ముఖ్యముగ గమనింపదగిన యంశములు.

మన మతములోని సంప్రదాయములు, ఆచారములు, సాంఘిక నిర్మాణము చాల దూరదృష్టితో చేయబడినవనియు, వీని మహత్త్వమును గుర్తించుటకు బదులుగ మనము వానిని భగ్నము చేయుట యజ్ఞానమూలకము, ననర్థదాయకము ననియు మన యువకుల కెంత హెచ్చరిక చేసినను చాలదు. హిందూమతము శాశ్వత సత్యములపై నాధారపడిన దగుటచేతను, అంతస్సారము గలదగుట చేతను నింతకాలము నిలచినది. ఇంకను నిలువగలదు. దీనిపై వచ్చుదాడులు తాత్కాలిక ఫలవంతములే కాని, శాశ్వతముగ దీనిని మార్చలేవు.

సనాతనుల హక్కు

శాస్త్రములలో చెప్పబడిన హిందూమతమునకును, నేటి హిందువుల యాచరణమునకును చాల వ్యత్యాస ముండుటచే, సనాతనధర్మమునకు తిలాంజలిని వదలవచ్చుననువారు మనలో కొందరు బయలుదేరినారు. "మతముపూర్తిగ నాచరింపబడుటలేదు, కావున పూర్తిగ వదలి వేయవలె" ననునది యర్థరహితమైన వాదము. పూర్తిగా నాచరించినవానికి పూర్తిగా ఫలము లభించును; సగ మాచరించినవానికి సగము ఫలము లభించును; నూరవవం తాచరించిన వానికి నూరవవంతు ఫలము లభించును. ఏమియు నాచరింపనివాని కేమియు ఫలము లభింపదు. ఇది హిందూమతమునకేకాక యితర మతములకుగూడ వర్తించును. అట్లయినను, "పూర్తిగా నాచరించుచున్నవా" యను కఠినపరీక్ష సనాతనధర్మపరాయణునిపట్ల మాత్రమే చేయబడుచుండుటను నేడు మనము చూచుచున్నాము. ఒక క్రైస్తవుని చూచి యెవ్వరును, "నీవు క్రీస్తు చెప్పినట్లు పూర్తిగ నాచరించుట

లేదు కాన నీవు క్రైస్తవుడవు కావు" అని యనరు. అట్లే యొక ముస్లిమును చూచి "నీవు మహమ్మదు బోధలను పూర్తిగా నాచరణలో పెట్టుటలేదు కావున నీవు ముస్లిమువుకావు" అని యెవ్వరును చెప్పుటలేదు. కాని యొక్క వర్ణాశ్రమ ధర్మపరాయణుని మాత్ర మిట్టి కువిమర్శగావించుట కందరును ముందంజ వైచుచున్నారు. సరియైన సమాధానము చెప్పువారు లేకపోవుటచేతనే యిట్టి కువిమర్శలు పెచ్చు పెరుగుచున్నవి.

ఏసుక్రీస్తు లక్షణములను బట్టి ప్రతిక్రైస్తవుని విమర్శించుట యెట్టిదో, మహమ్మదు లక్షణములను బట్టి ప్రతి ముస్లిమును విమర్శించుట యెట్టిదో, ఋషుల లక్షణములను బట్టి ప్రతి సనాతన ధర్మపరాయణుని విమర్శించుట యట్టిదే యగును. క్రైస్తవులు, ముస్లిములు మున్నగువారు నూటికి నూరుపాళ్ళు నాచరించకపోయి నను, తత్తన్మతస్థులమని చెప్పుకొనుట కెట్టిహక్కు గల్గియున్నారో, సనాతనధర్మపరాయణులు సనాతనులమని చెప్పుకొనుట కట్టిహక్కునే గల్గియున్నారు. నూటికి ముప్పది యంశములను తెచ్చుకొని పరీక్ష లలో నుత్తీర్ణులగుట కితరుల కెట్టు హక్కుగలదో, యట్టిహక్కే సనాతన ధర్మపరాయణునకును గలదు. అతడొక్కడే నూటికి నూరంశములు తెచ్చుకొనవలె ననునది కువిమర్శనము.

ప్రస్తుత మసంపూర్ణములుగనున్న తమ మతములను రక్షించు కొనుటకు, నుద్ధరించుకొనుటకు నితరమతములవారి కెట్టి హక్కు గలదో, యట్టి హక్కే సనాతన ధర్మమును రక్షించుకొనుటకును తేజో యుతము చేసికొనుటకును సనాతనులకు గలదు. పూర్ణవికాసముతో లేదను హేతువుచే సనాతనధర్మమును పూర్తిగ వదలివేయవలయు ననునది యర్థరహితవాద మనుటకే పైని సనాతనధర్మవాదుల సమర్థనము గావింపబడినది కాని, సనాతనధర్మ ప్రస్తుతస్థితి తృప్తికర ముగ నున్నదనుట యెంత మాత్రమును గాదు.

మతాదర్శములనుబట్టి మానవులు తమ్ము వలెనేకాని, తమ్ముబట్టి మతాదర్శములను మారు హిందూమతగ్రంథములలోని పరమసత్యములు కా యనుభవమునకును, నవీన శాస్త్రములకును నను వగుచుండుటచే తొందరపడి మతమును మూర్ఖక మనియు, ప్రామాణ్యబుద్ధి మతమునకు ముఖ్యలక్ష ద్రియగోచరవిషయములను దెల్పు శ్రుతిస్మృతు తప్పదనియు, ధర్మముకొంతపోయినది గనుక పూ వలె నననది యర్థరహితమైన వాదమనియు మన జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలెను. ఏనాటికైనను సన మునకు శరణ్యము కాగలదను విశ్వాసముతో ధ పునరుజ్జీవనమునకై కృషి సల్పుదురుగాక!

వర్ణవ్యవస్థ

హిందూమత ప్రత్యేక లక్షణము

హిందూమతగ్రంథమని చెప్పదగిన పుస్తకమును దేనిని తీసి కొన్నను, అందు వర్ణధర్మప్రాముఖ్యము వెల్లడియగును; వర్ణాశ్రమ ధర్మములే హిందూమతమని తేలును. మనుస్మృతి కంటెను హిందూ ధర్మప్రతిపాదకగ్రంథము మఱొకటేదియు లేదు. అందు ప్రతిపాదింప బడిన విషయమునకు మనువు వర్ణధర్మమనియే నామకరణము చేసి నాడని చెప్పదగును. ఎట్లనః మరీచ్యాదిమహర్షులు మనువునొద్ద కేగి, యిట్లడిగిరని మనుస్మృతి ప్రారంభములోనే చెప్పబడినది.

భగవన్ సర్వవర్ణానాం యథావదను పూర్వశః,
అన్తరప్రభవాణాం చ ధర్మాన్నో వక్తు మర్హసి.
(మను. 1-2)

(ఓ భగవానుడా, సర్వవర్ణములకును, అవాన్తర వర్ణము లకును గల యాయా ధర్మములను క్రమముగా మాకు చెప్పుటకు తగియున్నావు.)

దానికి సమాధానముగా మను విట్లు చెప్పెను, "ఈ శాస్త్ర మును నాకు బ్రహ్మ బోధించెను. దానిని నేను భృగుమహర్షికి చెప్పితిని. అతడు మీకు దీనిని తెలుపగలడు."

అంత మహర్షులు భృగునివలన ధర్మములను విందురు. ఆ ధర్మములే మనుస్మృతిలో గన్పట్టు ధర్మములు.

ఇట్లు మనుస్మృతి సర్వవర్ణ ధర్మములను, అవాంతర వర్ణధర్మ ములను తెలుపవలసినదని కోరిన మహర్షులకు సమాధానముగ

చెప్పబడినదని మనుస్మృతియే చెప్పుటచే నిందలి విషయమునకు మనువే "వర్ణధర్మములు, అవాంతర వర్ణధర్మములు" అను శీర్షిక నిడినట్లు స్పష్టము. ఇట వర్ణధర్మములలో ఆశ్రమధర్మములుగూడ చేరియున్నవని వ్యాఖ్యాతలు వ్రాసియున్నారు. మనుస్మృతిలో వలెనే యితరస్మృతులలోగూడ ప్రతిపాదితవిషయము వర్ణాశ్రమధర్మ మని చెప్పవచ్చును.

మన మహర్షుల దృష్టిలో వర్ణాశ్రమధర్మములే సర్వస్వము. వర్ణాశ్రమ ధర్మములు బాగుగ నడచుచున్నచో, దేశము బాగుగ నున్నట్లును, వర్ణాశ్రమ ధర్మములు సరిగ నడువనిచో దేశము చెడి పోయినట్లును వారి యభిప్రాయము. భారతరామాయణములలో గాని పురాణములలోగాని యొకరాజు పరిపాలనము బాగున్నదని వర్ణింపవలసినచో నపుడు వర్ణాశ్రమధర్మములు బాగుగ నడచుచుండె నని చెప్పబడును; ఒకరాజు పరిపాలన దుష్టముగ నున్నదని చెప్ప వలసినపుడు, వర్ణాశ్రమధర్మములు సరిగా నడచుటలేదని చెప్పబడును.

శ్రీమద్రామాయణములో శ్రీరామచంద్రుని సత్పరిపాలన మును వర్ణించుచు, వాల్మీకిమహర్షి యిట్లు చెప్పినాడు.

> బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రా లోభవివర్జితాః,
> స్వకర్మసు ప్రవర్తన్తే తుష్టాస్స్వై రేవ కర్మభిః.
> (యుద్ధకాండ 131 సర్గ. 99 శ్లో.)

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు లోభములేని వారై తమతమ కర్మలచేతనే సంతుష్టులై తమతమ కర్మలయందే ప్రవర్తించు చున్నారు.

ఇట్లే యితర పురాణేతిహాస గ్రంథములలోను, వర్ణధర్మానుస్థితి సత్పరిపాలనతో నవినాభావముగ వర్ణింపబడినది. దీని కనుగుణముగనే

వేనాదిరాజుల పరిపాలనమున వర్ణధర్మములు చెడినట్లు వర్ణింపబడినది. కావుననే స్మృతులలో రాజధర్మములలో వర్ణాశ్రమ ధర్మసంరక్షణము ముందుగ విధింపబడినది.

వర్ణానాశ్రమాంశ్చన్యాయతోభిరక్షేత్

(గౌ. ధ. 11-9)

దేశము బాగున్నదన వర్ణాశ్రమధర్మములు బాగున్నవనియు, దేశము చెడిన దన వర్ణాశ్రమధర్మములు చెడిన వనియు తెలియుటచే, ఋషులమతములో వర్ణాశ్రమధర్మము లెంత ముఖ్యములో స్పష్టమగు చున్నది.

మన్వాది స్మృతులు కేవలము మానవులలో భిన్న వర్ణముల వారి నడుమగల ధర్మభేదములను తెల్పుటకు పుట్టినవేకాదు. స్మృతులు తెల్పు ధర్మములు సాధారణముగా నన్నియు సర్వవర్ణ సామాన్యధర్మము లే; అయినను వానిలో గూడ భిన్నవర్ణములవారికి విధింపబడు భేదములు కొన్ని కలవు. ఎట్లన: ఉపనయనము బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యబాలురకు సామాన్యధర్మమే యైనను ఉప నయన వయస్సులోను, భిక్షాచరణ నియమములలోను, దండపరి మాణములలోను నొక్కొక్క వర్ణపు వటువునకు కొన్ని ప్రత్యేక లక్షణము లుండును. ఇట్లే పంచమహాయజ్ఞములును సర్వవర్ణముల వారికిని విధింపబడినవి; కాని యవి శూద్రునకు అమంత్రకముగ విధింపబడి నవి. ఆ విధముననే జాతాశౌచ మృతాశౌచములు సర్వవర్ణముల వారికిని గలవు; కాని యీ యా శౌచముల కాలపరిమితి యొక్కొక్క వర్ణమువారి కొక్కొక విధమున నుండును. ఆ ప్రకారమే ప్రాయ శ్చిత్తములు మున్నగునవి యన్నివర్ణములవారికి నున్నను వర్ణభేద మును బట్టి యివి మారుట కలదు.

కావున వర్ణవిభేదమును తీసివేయదలచువారు వృత్తి, వివాహ, భోజనములలోని నియమములనే కాక బ్రహ్మచర్యవిధులు, అశౌచ

విధులు, ప్రాయశ్చిత్తవిధులు మున్నగువాని నన్నిటినికూడ తీసి వేయవలసియుండును. మనుస్మృతి ఇతర ధర్మశాస్త్రములు, పురాణములు మున్నగువానికి స్థానము పోవును. ఈ పవిత్రగ్రంథములు లేని హిందూమతము గగనకుసుమము.

మన స్మృతికర్తలు దయాసత్యశౌచాదులను గూడ వర్ణధర్మములలోనే పేర్కొనుట గమనింపదగిన విషయము.

ఇవి సర్వవర్ణ సామాన్యధర్మములుగ చెప్పబడినవి.

"సర్వేషాం సత్యమక్రోధో దానమహింసా ప్రజననం చ"

(అన్ని వర్ణముల వారికిని సత్యము, క్రోధము లేకపోవుట, దానగుణము, అహింస, సంతానము కనుట అనునవి ధర్మములు) అని వసిష్ఠస్మృతి చెప్పుచున్నది.

వ ర్ణ ధ ర్మ ము లు.

అన్ని వర్ణముల వారికిని విధింపబడియుగూడ, వివరములలో వర్ణములనుబట్టి భేదించు ధర్మములకు కొన్ని యుదాహరణములు పైనీయబడినవి. మరియు దయాసత్యశౌచాదులు సర్వవర్ణ సామాన్య ధర్మములని గూడ చూచితిమి. ఇక వర్ణముల ప్రత్యేక ధర్మములను చూతము.

బ్రాహ్మణున కీక్రింది ధర్మములు విధింపబడినవి.

అధ్యాపన మధ్యయనం యజనం యాజనం తథా,
దానం ప్రతిగ్రహంచైవ బ్రాహ్మణానా మకల్పయత్.
(మను. 1-88)

"వేదములను (సాంగముగ) చదువుట, ఇతరులకు వానిని బోధించుట, యజ్ఞములను చేయుట, యితరులచేత యజ్ఞములను-

చేయించుట, యొకరికి దానముచేయుట, యొకరినుండి దానము పట్టుట- ఈ పనులు బ్రహ్మ బ్రాహ్మణుల కేర్పాటు చేసెను.''

క్షత్రియున కీక్రింది కర్మలు విధింపబడినవి.

ప్రజానాం రక్షణం దాన మిజ్యాధ్యయన మేవ చ,
విషయేష్వప్రసక్తిశ్చ క్షత్రియస్య సమాసతః.
(మను. 1-189)

ప్రజలను కాపాడుట, యొకరికి దానము చేయుట, యజ్ఞములు చేయుట, వేదము చదువుకొనుట, యింద్రియ భోగములను కోరకుండుట- ఇవి సంగ్రహముగా క్షత్రియునకు విధింపబడిన ధర్మములు.''

వైశ్యున కీక్రింది ధర్మములు విహితములు,

పశూనాం రక్షణం దానమిజ్యాధ్యయన మేవ చ,
వణిక్పథం కుసీదం చ వైశ్యస్య కృషి మేవ చ.
(మను. 1-90)

"పశువులను పెంచుట, కాపాడుట, యొకరికి దానము చేయుట, యజ్ఞములను చేయుట, వేదము చదువుకొనుట, వాణిజ్యము, వడ్డీవ్యాపారము, వ్యవసాయము."

శూద్రున కొక్కటే కర్మ యాదేశింపబడెను,

ఏక మేవతు శూద్రస్య ప్రభుః కర్మ సమాదిశత్,
ఏతేషామేవ వర్ణానాం శుశ్రూషా మనసూయయా.

(అసూయ లేకుండ నీ వర్ణములవారికి శుశ్రూషచేయుట యను నౌకకర్మనే బ్రహ్మ శూద్రున కాదేశించెను.)

శిల్పాదివృత్తులు శూద్రులచేతిలోనే యుండవలయును.
(గౌ. ధ. 10-61)

ఇట్లు క్షత్రియ వైశ్య, శూద్రులకు ప్రజాపాలనము, కృష్యాదికము, పరిశ్రమలు అను లౌకికకర్మలు విహితములనియు, బ్రాహ్మణునకు లౌకికకర్మ మేమియు లేక కేవల వైదికకర్మకలాపమే విహితమనియు తెలియుచున్నది. బ్రాహ్మణునకు వేదాధ్యయనము క్షత్రియ వైశ్యులకువలె కాదు. అతడు లోకమునకు బోధకుడుగను, పురోహితుడుగను గూడ నుండవలసినవాడగుటచే నాతనికి వేదాధ్యయనము, వైదిక ధర్మపరత ముఖ్యములు. ఇట్లీతడు జ్ఞానప్రధానుడై సత్త్వగుణోపేతుడై యుండవలసిన వాడగుటచే నీక్రిందివి బ్రాహ్మణ లక్షణములుగ భగవద్గీతలో చెప్పబడినవి. అంతరింద్రియ నిగ్రహము, బాహ్యేంద్రియ నిగ్రహము, ఆస్తిక్యము, తపస్సు, శౌచము, ఓర్పు, ఋజుప్రవర్తనము, జ్ఞానము, విజ్ఞానము.

శమో దమస్తప శౌచం క్షాన్తిరార్జవ మేవ చ,
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రాహ్మం కర్మస్వభావజమ్.
(భ. గీ. 18-42)

ఇతర వర్ణములవారికి గూడ ఇంద్రియ నిగ్రహము, తపస్సు, శౌచము మున్నగునవి యుండవలసినవే, కాని బ్రాహ్మణున కివియే ముఖ్యములు. కావున బ్రాహ్మణుడు ముఖ్యముగ తపస్సునం దనురక్తుడై, లౌకికభోగముల నంతగా కోరనివాడై, జ్ఞానప్రధానుడై యుండవలయును.

ప్ర యో జ న ము

సంఘము నడచుట కిట్టి భిన్నవృత్తులు వివిధవర్ణముల వారికుండుట యత్యవసరము. ఏ దేశములోనుగూడ నీ విధముగ నాల్గు వర్ణముల విభాగము తప్పదని రెండవ యధ్యాయమున నిరూపింపబడినది. ఈ నాల్గువర్ణములవారును తమ తమ జీవికలను సంపాదించుటకే యీ వృత్తులు నిర్ణయింపబడలేదు. సంఘము బాగుగ

ంచుట కూడ వీని ప్రయోజనమే. నాల్గు వర్ణములవారును గూడ కమునకు సేవచేయుచున్నారు.

బ్రాహ్మణుడు లౌకికాధ్యాత్మికజ్ఞానమునకు నిధియై, అన్నివర్ణములవారికిని గూడ తన జ్ఞానఫలము నందజేయుచు నన్ని వర్ణములరిని ధర్మమార్గమున నడపుటకు యత్నించుచు వివిధవర్ణములరికి తమతమ వృత్తులను నిర్వహించుటలో నావశ్యకమగు శాస్త్రనమునుగూడ బోధించుచు అన్నివర్ణములవారికిని అవసరమగు ్యతిషాదిశాస్త్రప్రయోజనమునుకూర్చుచు యాగాదులను చేయించు, చేయుచు, నందువలన దేవతలను తుష్టిపరచి లోకములో సకాలాదులవలన దేవతల యనుగ్రహ ఫలమును ప్రజల కందఱకు నందుట చేయుచు, అన్నివర్ణములవారికి గల సమస్తస్మార్తకర్మలను ులచుచు, సర్వవర్ణములవారి భౌతిక ధార్మికాధ్యాత్మిక శ్రేయను వృద్ధిపొందించుచున్నవాడై సంఘసేవ చేయవలయును. క్షత్రిడు దేశములో నంతఃకలహములు లేకుండగను, దొంగలు ద్రోహులున్నగువారు తల యెత్తకుండగను, పరదేశరాజులు దేశము నాక్రపకుండగను గాపాడుచు రాజుగాగాని సైనికుడుగాగాని రాజోగిగాగాని యుండి దేశసేవ చేయవలయును. వైశ్యుడుత్పత్తిసాధనలను చేతనుంచుకొని వ్యవసాయమువలన ప్రజలకు కావలసిన ్తువుల నన్నిటిని పండించుచు, నే ప్రాంతముల నే యేవస్తువుడవో యా ప్రాంతముల కా వస్తువుల నన్యప్రాంతములనుండి ందచేయుచు, ప్రజల కే వస్తువునకును కొరత లేకుండచేయుచు ులను పెంచి ప్రజలకు స్వచ్ఛక్షీరముల నందజేయుచు, తనకు ్పలాభమే యుండునట్లు వ్యవహరించుచు, పేదవారికి ధనము ుబడి పెట్టుచు, వారినుండి స్వల్పవృద్ధి (వడ్డీ)ని మాత్రమే తీసిుచు సంఘసేవ నొనర్పవలయును. శూద్రుడు సమస్త శిల్పము,, కళలను, వృత్తులను పూని పై మూడు వర్ణములవారు నిర్వపవలసిన ధర్మములకు తోడ్పడుచు సంఘసేవ చేయవలయును.

ఇట్లు వర్ణధర్మములు జీవికాసాధనములే కాక సంఘసేవా మార్గములనికూడ తెలియగలదు. ఇందొక వర్ణమువారికి సౌకర్యము మరొక వర్ణమువారికి కష్టములేదు. బ్రాహ్మణుడు జ్ఞానప్రధాను డగుటచే నగ్రవర్ణస్థుడని చెప్పుటకు వీలున్నను, అతని జీవితము శూద్రుని జీవితము కంటె హెచ్చు సుఖవంతము కాదు; పైగా హెచ్చు కష్ట భాజనము. స్నానములు, ఉపవాసములు, నియమములు, తపస్సులు, అధ్యయనము మున్నగునవి బ్రాహ్మణునకు జీవితములో సుఖమును స్వేచ్ఛను సంకుచితము చేసినవి. అట్లే క్షత్రియుడు ప్రాణము నర చేతను పట్టుకొని యే క్షణమున నైనను దానిని వదలివైచుటకు సిద్ధపడి యుండవలసినవా డగుటచే నాతని పట్లగూడ పక్షపాతములేదు. అట్లే వైశ్యుడు ధనార్జనము చేయుటకు హెచ్చుగ నవకాశముగలవాడేయై నను లోకమున కుపయోగించుటయే యాతని పరమ ప్రయోజన మగుటచే నాతనికిని ప్రత్యేక సౌకర్యములు లేనట్లే పరిగణింపదగును. శూద్రుడు పరిశ్రమల నన్నిటిని చేత పూనినవా డగుటచే నాతడును సంఘశ్రేయస్సునకై కష్టించినవా డగుచున్నాడు.

ఈ నాల్గు వర్ణములు నే దేశమందైనను, ఏ సంఘమందైనను తప్పనిసరిగ నేర్పడుననియు, నాల్గు వర్ణములకు సమానమైన బాధ్యతలు గలవనియు పైని చూచియున్నాము. ఎట్లయినను తప్పనిసరిగ నేర్పడుదానిని జన్మసిద్ధము చేయుటవలన హిందూమతము సాధించిన లౌకికప్రయోజనము లేవన:

(1) వంశపారంపర్యముగ వచ్చువృత్తిని నేర్చుకొనుట బాలురకు సులభ మగుటచే వృత్తివిద్యలను నేర్చికొనుటయందలి శ్రమ తప్పును. ఏ కులములో పుట్టినవాని కా కులమునందలి వృత్తి సులభముగ నలవడునని పాశ్చాత్యులు గూడ నంగీకరించియే యున్నారు. కులమువరకును పోనేల? వేదపండితుని కుమారునకు వచ్చినంత చక్కగ వేదము మరొకనికి రాదు. వృత్తికిని కులమునకును గల

సంబంధము నెవరును గాదనజాలరు. కులవిద్య నేర్చుకొనక పోయినను చూచినంత మాత్రముననే యలవడును. ఎచ్చటనైనను అరుదుగ ఒక వర్ణమునకు చెందిన బాలునకు మరొక వర్ణముయొక్క వృత్తి సులువుగ నలపడుచో వాడు దానిని నేర్చుకొనవచ్చునుగదా యను ప్రశ్నయిట పొడముటకు వీలులేదు. ఏలయన: శాస్త్రవిహితము కావుననే వర్ణపద్ధతి యనుసరింప దగినదనియే ధార్మికుల మతము. సాధారణముగ లౌకికదృష్టి కూడ దాని కనుకూలముగ నుండు ననుటకే లౌకిక ప్రయోజనములు చూపబడుచున్నవి. ప్రత్యేక సందర్భములలో నీ లౌకిక ప్రయోజనములకు బాధ కల్గినంత మాత్ర మున శాస్త్రము ప్రతిహతము కాదు.

(2) ప్రతి మానవుని వృత్తియు జన్మతోనే నిర్ణీతమగుటచేతను, హాడితరవృత్తుల కేగుట దోషమని చెప్పబడియుండుట చేతను సంఘ ములో వృత్తులకై పోటీలు తగ్గును. వర్ణపద్ధతి ననుసరించి బ్రాహ్మణు నకు బ్రాహ్మణధర్మమే శ్రేష్ఠము. లాభదాయకమనిగాని, సులభమని కాని తలచి యాతడు మరొకవర్ణముయొక్క ధర్మము ననుసరింపరాదు.

స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః.

(తన ధర్మములో చచ్చుటయైనను మంచిదికాని పరవర్ణ ధర్మము ప్రమాదకరమైనది) అని భగవద్గీత నుడువుచున్నది. కావున వర్ణపద్ధతివలన నిర్హ్యాసూయాదు లుండక యే కులమున పుట్టినవాని కావృత్తియే సర్వోత్తమమైన దనుభావము గల్గును.

(3) ప్రస్తుత ప్రపంచము నంతగా బాధించుచున్న నిరుద్యోగ సమస్యకూడ వర్ణపద్ధతివలన తొలగిపోవును. వర్ణపద్ధతినిబట్టి మానవు నకు పుట్టుకతోడనే వృత్తి యేర్పడును. ఈనాడు నాగరికత యెంత పెరిగినను సంఘముకాని ప్రభుత్వముకాని ప్రతి మానవునకును వృత్తిని చూపలేకపోయినది. యువకు లేదో ఆశతో 10, 15

సంవత్సరములు కష్టించి చదువుటయు, తుద కేవృత్తియు దొరకక మాడుటయు నప్పుడప్పుడు జరుగుచున్నది. ఏ వర్ణమువా రావృత్తినే నమ్ముకొని యీ యుద్యోగ దురాశలను వీడుచో నెల్లరకు జీవిక కల్గునని సవ్యభావోపేతులైన రాజకీయనాయకులుగూడ నేడు నుడువుట పేర్కొనదగిన యంశము.

(4) జన్మచేతనే వృత్తులు విద్యలు, ధర్మములు నిర్ణీతము లగుటవలన గలుగు మరొకలాభ మేమన: ఇట్టియేర్పాటే లేనిచో, నే నాడో నశించి యుండెడి వృత్తులు, విద్యలు మనదేశములో నింత కాలము నిలచినవి. బ్రాహ్మణునకు వేదాభ్యాసము ధర్మమను నియమము లేనిచో వేదము లేనాడో నశించియుండెడివి. అట్లే కొన్ని శాస్త్రములు, శిల్పములు, వృత్తులు నేటివఱకు కులక్రమమున వచ్చుచు నిలచియుండుటకు కారణ మాయా కులముల వారి కాయా వృత్తులు, శిల్పములు, విహితములై యుండుటయే.

కొన్ని వర్ణములవారికి గౌరవప్రదములైన వృత్తులుండుటయు, కొన్ని వర్ణములవారికి హీనవృత్తు లుండుటయు జూడ వర్ణపద్ధతిలో న్యాయము లేనట్లు తోచునని నేడు కొందఱు నుడువుచున్నారు. కాని యిట్లను వారికి ప్రాచీన హిందూమత సిద్ధాంతములం దెట్లు నమ్మకము లేదో, యట్లే నవీన ప్రపంచములోని యాదర్శములందును, సిద్ధాంతములయందును కూడ ప్రవేశము లేదని చెప్పవలసి యున్నది. నవీనాదర్శముల ననుసరించి యొకపని గౌరవప్రదము, నొకటి హీన మునని చెప్పుటకు వీలులేదు. బుద్ధిబలముతో కాక, కేవలము శరీర పరిశ్రమతో సంబంధించిన కార్యములలో గూడ గౌరవము గల దను నదియే నవీన సిద్ధాంతము. నవయుగ ప్రవక్తలందరు నీ పరిశ్రమ గౌరవమును (*Dignity of labour*) గూర్చి నొక్కి చెప్పియున్నారు. అట్టిచో నవీనులు వర్ణధర్మములో లోటు నెంచుటకు వీ లెట్లు కల్గును?

ఇట్లు వర్ణపద్ధతి సంఘము చక్కని మార్గమున నడచుట కుపయోగపడునదే కాని, యాధునికులు కొందఱు తలచునట్లు సంఘాభివృద్ధి నరికట్టునది కాదు. కావుననే ఈ సృష్టి చక్కగ సాగుటకే బ్రహ్మ వివిధ వర్ణముల వారికి భిన్నవృత్తుల నేర్పరచెనని మనువు చెప్పినాడు.

> సర్వస్యాస్య తు సర్గస్య గుప్త్యర్థం సమహాద్యుతిః,
> ముఖబాహూరుపజ్జానాం పృథక్కర్మా ణ్యకల్పయత్.
> (మను. 1-87)

సవర్ణ వివాహ విధి

వర్ణపద్ధతిలో వృత్తికంటెను ముఖ్యమైనది స్వవర్ణ వివాహ నియమము. అన్ని ధర్మశాస్త్ర గ్రంథములలోను స్వవర్ణస్త్రీనే వివాహము చేసికొనవలెనను నియమము కలదు. బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యవర్ణములకు చెందినవారు (ద్విజులు) గురుకులము వీడి స్నాతకులై తమతమ వర్ణములకు చెందిన కన్యలను వివాహమాడ వలయునని మనుస్మృతి యాదేశించుచున్నది.

> ఉద్వహేత ద్విజో భార్యాం సవర్ణాం లక్షణాన్వితమ్.
> (మను. 3-4)

శూద్రులు గూడ నీ స్వవర్ణ వివాహ నియమమును పాటింపవలసినదే యని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

> 'శూద్రైవ భార్యా శూద్రస్య' (మను. 3-13)

కాముక పక్షములో మనువు, బ్రాహ్మణుడు క్రింది మూడు వర్ణముల కన్యలను, క్షత్రియుడు క్రింది రెండు వర్ణముల కన్యలను, వైశ్యుడు శూద్రకన్యను గూడ వివాహమాడుటను తెల్పియున్నమాట వాస్తవమే; కాని యట్టి యసవర్ణవివాహము లాతనికి సమ్మతములని చెప్పుటకు వీలులేదు.

'కామతస్తు ప్రవృత్తానాం' కామముతో ప్రవర్తించు వారికి అని (3-12) యాతడు చెప్పుటచే, నీ వివాహములు ధర్మవివాహములు కావని యాతని మతమైనట్లు స్పష్టము. దీనికి తోడుగ 'ఉద్వహేత ద్విజో భార్యాం సవర్ణాం లక్షణాన్వితామ్' అనికూడ నాతడు చెప్పుటచే నాతనికి సమ్మతమైనది సవర్ణవివాహమే యనుట నిస్సందేహము.

ఈ కామప్రధాన వివాహమును చేసికొను దంపతులకు జనించిన వారు తల్లిదండ్రుల వర్ణములకు చెంద రనునది ముఖ్యమైన విషయము. సమస్త ధర్మ శాస్త్రకారులును కూడ నీ విషయమై యేకాభిప్రాయముతోనే యున్నారు. బ్రాహ్మణుడు క్షత్రియస్త్రీని వివాహమాడుచో వారికి పుట్టినవాడు బ్రాహ్మణుడు కాడు. వానికి సవర్ణుడని పేరు. అట్లే క్షత్రియునకు వైశ్యస్త్రీవలన జన్మించినవాడు అంబష్ఠుడు. వైశ్యునకు శూద్రస్త్రీవలన జనించినవాడు ఉగ్రుడు. బ్రాహ్మణునకు వైశ్యస్త్రీవలన పుట్టినవాడు నిషాదుడు. క్షత్రియునకు శూద్రస్త్రీవలన పుట్టినవాడు దౌష్యంతుడు. బ్రాహ్మణునకు శూద్రస్త్రీవలన జనించినవాడు పారశవుడు. ఇట్టి బిడ్డల కనులోమ సంతాన మని పేరు. క్రిందివర్ణముల పురుషులవలన పై వర్ణపుస్త్రీలయందు జనించిన సంతానమునకు ప్రతిలోమసంతాన మని పేరు. అట్టి బిడ్డలు సర్వధర్మబహిష్కృతులు. అందును బ్రాహ్మణస్త్రీయందు శూద్రునివలన పుట్టినవాడు పాపిష్ఠుడని ధర్మశాస్త్రములు నుడువుచున్నవి.

అంత్యః పాపిష్ఠః (గౌ. ధ. సూ. 4-27)

ఈ చండాలుడు గ్రామమునకు బయట నుండవలెనని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

చండాల శ్వపచానాం తు బహిర్గ్రామాత్ప్రతిశ్రయః.
(మను. 10-51)

ఈ యనులోమ ప్రతిలోమ సంతానములకే అవాంతరవర్ణములని పేరు.

కావున తన వంశమును నిలబెట్టుకొను గోరువా డెల్ల స్వవర్ణ సంజాతనే వివాహమాడ వలయును. ఒకే వర్ణముగల దంపతులకు పుట్టిన సంతానమే యా వర్ణమునకు చెందిన దగును.

సవర్ణేభ్య స్స వర్ణాసు జాయంతే హి సజాతయః.

(యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి 1-91)

భిన్నవర్ణముల దంపతులకు చెందిన సంతానము వంశము నిలబెట్టు మాటు నటుంచి యా వర్ణమునకే చెంద దనునది ప్రధానాంశము. ఆ వర్ణముల కర్మల కా సంతాన మర్హము కాదు.

సమాన వర్ణముగల భార్యయందు కన్న సంతానమే కర్మ సంబంధము గల దగును.

సవర్ణా పూర్వశాస్త్ర విహితాయాం యథ
ర్తుగచ్ఛత స్తేషాం కర్మభిః సంబంధః.

(ఆపస్తంబ ధర్మ సూ. 2-13-1)

వర్ణము జన్మసిద్ధము

పై నుదాహరింపబడిన స్మృతి వాక్యములను బట్టి, బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర నామములు జన్మను బట్టియే కల్గునని స్పష్టమగు చున్నది.

ఇట్లున్నను, కొందరు వర్ణము జన్మసిద్ధముకాదనియు కర్మ సిద్ధమనియు నేడు నుడువుట వింతగ తోచకమానదు. ఏ ధర్మగ్రంథ మును తీసికొనినను నీయంశము తెల్ల మగును. మహాభారతములో నొకటిరెండుచోట్ల సల్లక్షణములు కలవాడు బ్రాహ్మణుడనియు, దుష్టగుణములు గలవాడు శూద్రుడనియు చెప్పబడినమాట వాస్తవమే కాని దానియర్థము తీయుటలో మన మొకింత వివేకము నుపయోగింపవలయును.

మహాభారతము పై నుదాహరింపబడిన స్మృతులకు తర్వాత బయలుదేరిన దకాని పూర్వము బయలుదేరినది కాదని ముందుగ మనము గ్రహింపవలెను. భారతము శ్రుతి స్మృతుల ప్రమాణమును గూడ లెక్క లేనన్నిచోట్ల నంగికరించినది. మను ధర్మశాస్త్రమును భారతము చాలస్థలములలో నుద్ఘాటించినది. అట్టిపట్ల మహాభారత మట్లనుటలోగల కారణ మేమియని విచారింపవలసియున్నది. యథార్థజిజ్ఞాసువులకిది యొక కష్ట విషయము కాదు. వర్ణములలో బ్రాహ్మణవర్ణము శ్రేష్ఠము. (వర్ణానాం బ్రాహ్మణో గురుః, అనిమనువు) దయాసత్య శౌచములు సర్వవర్ణ సామాన్యధర్మములు. ఇవి యాత్మ గుణములలోనివి. ఇవి యెవనియం దుండునో వాడును శ్రేష్ఠుడే. జాతకర్మాది సంస్కారముల కంటెను ఆత్మగుణములు ముఖ్యములని గౌతమధర్మ సూత్రాది గ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. కొందరీ యంశ మును మఱచి వర్ణసిద్ధమైన శ్రేష్ఠతయే శ్రేష్ఠతయని భావింపవచ్చును. అట్టి భావమును నిరసించుటకే, ముఖ్యముగ నాత్మగుణముల యాధి క్యమును చెప్పుటకే, భారతము సద్గుణములు గలవాడు బ్రాహ్మణు డని చెప్పినది. సారాంశ మేమనః బ్రాహ్మణు డగ్రవర్ణస్థుడగుట వలన నిట బ్రాహ్మణశబ్దము శ్రేష్ఠు డనుట కుపలక్షణము. కావున నెవడు శ్రేష్ఠుడన సద్గుణములు గలవాడు శ్రేష్ఠుడు; ఎవడు నికృష్టుడన దుర్గుణములు గలవాడు నికృష్టుడు. ఇంతవఱకే ఈ వాక్యముల భావము. కాళిదాసు రఘువంశములో దిలీపమహారాజును వర్ణించుచు నాతడే ప్రజలకు తండ్రియని చెప్పినాడు.

"స పితా పితర స్తాసాం కేవలం జన్మహేతవః"

ఇచట పితృశబ్దమున కెట్టియర్థమో యట బ్రాహ్మణ శబ్దము నకు నట్టియర్థమే. ఇట్లు కాదేని యెన్నియో చిక్కులు వచ్చును.

(1) ఈశ్లోకమునుబట్టి వర్ణములు రెండే యగును. బ్రాహ్మణ శూద్ర వర్ణములు. మహాభారత మితర వర్ణములను గూడ నంగిక

రించినట్లు మన మెఱుంగుదుము. (2) విదురుడు సద్గుణములు గల వాడేయైనను నాతడు బ్రాహ్మణుడని భారతములో నెచ్చటను సూచింపబడలేదు. (3) దయాసత్యశౌచాది సద్గుణములను గల్గి యుండుట సర్వవర్ణ సామాన్య ధర్మమని హిందూధర్మ గ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. బ్రాహ్మణుడు మాత్రమే సత్ప్రవర్తనమును గల్గి యుండ వలయునని చెప్పబడలేదు. శూద్రునకుకూడ సత్యము పల్కుట, క్రోధము లేకుండుట, శుచిగా నుండుట ధర్మములని ఈ క్రింది గౌతమ ధర్మసూత్రము చెప్పుచున్నది.

తస్యాపి సత్యమక్రోధ శ్శౌచమ్. (గౌ. ధ. 10-51)

అయినను నా యీ వర్ణములకు జన్మసిద్ధముగగల సత్త్వరజస్తమోగుణముల పాళ్లనుబట్టి యీ సత్యాదిలక్షణముల నలవఱచుకొనుట కొందఱకు సులభము, కొందఱకు కష్టము కావచ్చును. కాని యీ ధర్మము లందఱకును సమానములుగనే విధింపబడినవి. శూద్రుడు చెడ్డవాడుగా నుండవలయునని యెచ్చటను చెప్పబడలేదు. శూద్రుని పట్ల నట్టి దురభిప్రాయము మన ప్రాచీనులకు లేదు. మంచితనము బ్రాహ్మణుని యందును నుండవచ్చును; శూద్రునియందును నుండ వచ్చును. బ్రాహ్మణుడు మంచివాడగుచో సద్బ్రాహ్మణుడనబడును; చెడ్డ వాడైనచో దుర్బ్రాహ్మణు డనబడును. శూద్రుడు మంచివాడైనచో, సచ్ఛూద్రు డనిపించుకొనును. చెడ్డవాడైనచో దుశ్శూద్రు డనిపించు కొనును. మంచిచెడ్డలకును వర్ణములకును సంబంధ మింతియే కాని, మంచిచెడ్డలు వర్ణమును నిర్ణయింపవు. అట్లే నిర్ణయించుచో, నొకడు తన జీవితకాలములో భిన్న సమయములయం దొకప్పుడు మంచి వాడుగను, మఱొకప్పుడు చెడ్డవాడుగను నుండుచో వాని వర్ణము క్షణక్షణమునకును మారుచుండవలయును. ఇట్టి వర్ణవ్యవస్థ యే గ్రంథ మునను కానరాదు. (4) గుణకర్మలను బట్టి వర్ణమును నిర్ణయింప వలయు ననుచో నది మిగిలిన మహాభారతభాగమున కంతకును

విరుద్ధముగ నుండును. ద్రోణాచార్యుడు, కృపాచార్యుడు క్షత్రియు కర్మ నవలంబించినను, వారు భారతములో నెచ్చటను క్షత్రియులుగ పరిగణింపబడలేదు. బ్రాహ్మణులుగనే పరిగణింపబడిరి. (5) స్మృతి విరుద్ధమైన యితిహాసమునకు ప్రామాణ్యము లేకపోవుట చేతను, స్మృతుల మతమున వర్ణము జన్మసిద్ధమని తేలుటచేతను మహా భారతము తద్విరుద్ధముగ తెల్పుచో నది యప్రామాణికము కావలసి వచ్చును. (6) మహాభారతాంతర్గతమైన భగవద్గీతయొక్క మతమున వర్ణము జన్మసిద్ధమేయని ముందు రుజువుచేయబడును. (7) వేదమత మున వర్ణము జన్మసిద్ధమగుటచే పంచమవేదమని పేరుగాంచిన భారతము దానికి విరుద్ధముగ చెప్పజాలదు.

ప్రధానాంశ మేమనః మంచిచెడ్డలనుబట్టి కులనిర్ణయము నే ధర్మశాస్త్రకారుడును చేయలేదు. మంచివాడు బ్రాహ్మణుడు, చెడ్డ వాడు శూద్రు డనునది యాధునిక సంస్కర్తలు కనిపెట్టిన విచిత్ర విధానము. ఏ ధర్మగ్రంథములోను గూడ మానవుని గుణకర్మలను బట్టి వర్ణమును నిర్ణయించు నేర్పాట్లు గన్పట్టకుండుట ప్రత్యేకముగ గమనింపదగిన యంశము. మీదుమిక్కలి బ్రాహ్మణునకు 8 వ సంవత్సరముననను, క్షత్రియునకు 11 వ సంవత్సరముననను, వైశ్యునకు 12 వ సంవత్సరముననను ఉపనయనము చేయవలెనని యుండుటచే గుణకర్మలతో నిమిత్తము లేకుండగనే బాలుర వర్ణములను నిర్ణయింప వలెననియు, వా దేవర్ణమున జనించినా డనునదియే యాలోచనీయ మనియు ఋషుల మతమైనట్లు స్పష్టము.

భగవద్గీతా మతమున వర్ణము జన్మసిద్ధమా కర్మసిద్ధమా యను నంశము నిపుడు విమర్శింతము.

గీత సర్వసమత్వమును బోధించుననియు, వర్ణవిభేదమున కందు తావు లేదనియు నేడు కొందఱు నుడువుచున్నారు. మఱికొం

దఱు గీతామతమున వర్ణము జన్మసిద్ధము కాదనియు మానవుని ప్రకృతినిబట్టి నిర్ణీతము కావలెననియు చెప్పుచున్నారు. ఈ రెండు వాదములును నిస్సారములు.

వీరి వాదములే సరియైనవగుచో గీతాగ్రంథమున కుత్పత్తియే లేకుండెడిది. అర్జునుడు క్షత్రియుడగుటచే, ధర్మయుద్ధము నుండి యాతడు విరమింపరాదనియు కృష్ణుడు ప్రారంభముననే చెప్పియున్నాడు. అర్జునుడు బ్రాహ్మణుడో, మఱి యే యన్యవర్ణమునకు చెందినవాడో యై యుండినచో నట్లాతని యుద్ధములోనికి దింపుటకు కృష్ణుడు ప్రయత్నించియే యుండడనుటకు గీతలోనే యనేక సాక్ష్యములు గలవు.

'స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః', 'పరధర్మో భయావహః', 'శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః' మున్నగు వాక్యములు వ్యర్థప్రసంగములు కాకుండవలెనన్నచో, శ్రీకృష్ణుడు వర్ణపద్ధతిని విధించినాడని చెప్పక తప్పదు. నీ యిచ్ఛనుబట్టి నీ కర్తవ్యము నిర్ణీతమగుచో నీ ధర్మమును విడచి పరధర్మమును చేపట్టరాదనుటలో నర్థమేమి యుండును? జన్మచేతనే నీకొకవిధమైన ధర్మము నిర్ణీతమైనదనియు, నదియే నీ స్వధర్మమనియు నీ యిచ్ఛనుబట్టి దానిని వీడి యన్యధర్మమును వహించుట భయావహమనియు గీత చెప్పుచున్నది. ఈ జన్మసిద్ధవర్ణధర్మముపట్ల కృష్ణభగవానున కధికాభినివేశము గల్గుటచేతనే, గీతలలో స్వధర్మమును వీడరాదనుమాట యనేకపర్యాయములు చెప్పబడినది. ఈ స్వధర్మము జన్మసిద్ధమే యని వాచ్యముగ గూడ కృష్ణభగవానుడు నుడివియున్నాడు. ఈ స్వకర్మను 'సహజం' అని భగవానుడు చెప్పినాడు. (సహజం కర్మ కౌన్తేయ సదోషమపి న త్య[illegible]త్). '[illegible] కూడ పుట్టిన' దని దీని యర్థము. వర్ణము జన్మసిద్ధమే యు[illegible]కొనుటకింకె నేమి కావలయును.

ఎవరి స్వధర్మమును లేదా వర్ణధర్మమును వారు నిర్ణయించు కొన నక్కఱలే దనియు, తానే యీ పనిని నెరవేర్చుచున్నా ననియు భగవానుడు గీతలో చెప్పుచున్నాడు. ఏ జీవు డెట్టి కర్మలు చేసికొని నాడో సత్త్వ రజ స్తమోగుణములలో నెట్టి పాళ్లను గల్గియున్నాడో యీ కర్మలకును, గుణములకును తగిన వర్ణములో నా జీవుని పుట్టించు చున్నాననియు, నీ విధముగనే చాతుర్వర్ణ్యసృష్టి తాను చేయుచున్నా ననియు భగవానుడు నుడివినాడు. ఒక డొక వర్ణములో జనించినా డన వా డచ్చట జనించుట పరమేశ్వర నిర్దేశమువలననే యని తెలిసి కొనవలెను. ఇట్లు గుణకర్మవిభాగమువలననే చాతుర్వర్ణ్య సృష్టిని చేయుచున్నానని శ్రీకృష్ణు డీ క్రింది శ్లోకములో చెప్పియున్నాడు.

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మ విభాగశః.

(గీత 4-13)

కావున నెవ్వడును తన యిచ్ఛనుబట్టి కాని, మరొక విధముగ గాని తన వర్ణమును తాను నిర్ణయించుకొన నక్కఱలేదు. భగవా నుడే యీ పనిని చేసినాడని నమ్మి తా నే వర్ణములో జనించిన నా వర్ణముయొక్క ధర్మము నాచరింపుచుండ వలెనని యిందువలన తేల గలదు.

ఇట్లు గీతామతమున వర్ణము జన్మసిద్ధ మనియు, వర్ణ ధర్మాను ష్ఠానము ముఖ్యకర్తవ్య మనియు తేలుచున్నది. ఉపక్రమోపసంహార ములు రెంటిలోను (రెండవ యధ్యాయమునను, పదునెనిమిదవ యధ్యాయమునను) గూడ గీత యీ జన్మసిద్ధవర్ణధర్మానుష్ఠానమును నొక్కిచెప్పుట ప్రత్యేకముగ గమనింపదగిన యంశము.

వేదములలో వర్ణవ్యవస్థ లేదని నేడు కొందఱు చేయువాదము నిరాధారము. ఏ వేదమును దీసికొనినను నాలుగు వర్ణముల ప్రశంస యందు గన్పట్టును.

ఋగ్వేద దశమమండలమున నీ సుప్రసిద్ధ ఋక్కు గలదు.

బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీత్,
బాహూ రాజన్యః కృతః,
ఊరూతదస్య యద్వైశ్యః,
పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత.

(బ్రాహ్మణుడు విరాట్పురుషుని ముఖ మాయెను. క్షత్రియు డాతని బాహువు లాయెను; వైశ్యు డాతని యూరువు లాయెను. శూద్రు డాతని పాదములనుండి పుట్టెను.)

ఇచట నాల్గువర్ణములను పేర్కొనుటయే కాక యా వర్ణముల గుణకర్మములు గూడ సూచింపబడినవి.

పై ఋక్కువలన బ్రాహ్మణుడు విరాట్పురుషుని శిరస్సువలె నున్నాడని రూపకముగా చెప్పుకొనినను చెప్పుకొనవచ్చును. లేదా బ్రాహ్మణుడు విరాట్పురుషుని శిరస్సునుండి జనించినాడని చెప్పుకొన వచ్చును. ఈ రెంటిలో నే విధముగ చెప్పినను శిరోధర్మము బ్రాహ్మణునకు గలదనుట స్పష్టము. 'సర్వస్య గాత్రస్య శిరః ప్రధానం' అనునట్లు బ్రాహ్మణునకు మానవజాతిలో ముఖ్యముగ నుండు బుద్ధి యధికమని తెలగలదు. విద్యలను, వేదవేదాంగములను నాత డభ్యసించి యితరుల కుపదేష్టగ నుండగలడు. దీనివలన ప్రధాన బ్రాహ్మణకర్మ తెలియుచున్నది. కర్మయేకాదు, గుణముకూడ వెల్లడి యగుచున్నది. జ్ఞానము, సత్త్వగుణ లక్షణమని వేదాంత గ్రంథములు చెప్పుచున్నవి కదా! కావున బ్రాహ్మణుడు సత్త్వగుణ ప్రధానుడని ఈ ఋక్కు చెప్పుచున్నది. అట్లే క్షత్రియునకు బాహు లక్షణమైన బలము, పరాక్రమము నుండునని దీనివలన తెలియుచున్నది. బలపరాక్రమములచే క్రూరులను శిక్షించుట, శిష్టులను కాపాడుట క్షత్రియధర్మమని దీనివలన తేలుచున్నది. ఈ కర్మ కనుగుణమైనది రజోగుణము. కావున క్షత్రియునిది ప్రధానముగ రజోగుణ

మని యీ ఋక్కు తెల్పుచున్నది. ఇట్లే యూరువుల లక్షణములు వైశ్యులకు గలవని యీ ఋక్కు తెల్పుచున్నది. ఊరువులు శరీరము నిలచుటకు స్తంభములవలె నాధారభూతము లగుచున్నవి. అట్లే వైశ్యుడు సర్వవర్ణములవారు ప్రాణములతో నిలచుటకు కారణ భూతుడు. ఎట్లన: అన్నివర్ణముల వారికిని తినుట కవసరమగు ధాన్యాది కము పండించువాడు వైశ్యుడు; మఱియు పాలు, పెరుగు, నెయ్యి మున్నగునవి కూడ నాతని వలననే వచ్చును. గో రక్షణము కూడ నాతని విధులలోనిదే కదా! ఇట్లు వైశ్యుడు పాడిపంటలను చేత నుంచుకొన్నవాడై లోకముయొక్క స్థితికి కారకు డయినాడు.

అట్లే శూద్రుడు పాదలక్షణోపేతుడుగ నిందు కన్పట్టుప బడుటచే, సంఘసేవయను నాతని లక్షణ మిందు సూచింపబడినది.

ఇట్లు నాల్గువర్ణములవారి గుణకర్మలును నీ ఋక్కులో సూచింపబడినవి. వేదవాఙ్మయములో నింకను ననేకస్థలములలో నిట్లు చాతుర్వర్ణ్యగుణకర్మలు తెల్పబడినవి. ఈ వర్ణములు జన్మతోనే వచ్చిన వనుటకు 'పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత' అనుదానిలోని 'అజాయత' అను పదము సాక్ష్యము. వేదమును మనమొకసారి చూచుచో నింతకంటెను స్ఫుటముగ నీ యంశమును- అనగా వర్ణములు జన్మసిద్ధములు అను నంశమును తెల్పువాక్యము లెన్నియో లభింపగలవు.

ఏ విధముగా జంతువులలో వివిధ వర్ణములు గలవో, యా విధముగానే మానవులలో బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు- అను వర్ణములు కలవనియే మన శాస్త్రముల యభి ప్రాయము రక్తసాంకర్యము చెడ్డదని మన ప్రాచీన వాఙ్మయము నెచ్చట చూచినను తెలియగలదు.

తైత్తిరీయసంహితలో బ్రాహ్మణాదివర్గము లిట్టి భిన్నవర్ణములు గనే చెప్పబడినవి.

'ప్రజాపతి రకామయత ప్రజాయేయేతి, స ముఖ త్రివృతం నిరమమీాత తమగ్నిర్దేవతా అన్వసృజ్యత గాయత్రీ ఛందో రథన్తరగ్ం సామ బ్రాహ్మణో మనుష్యాణా మజః పశూనాం తస్మా త్తే ముఖ్యా ముఖతో హ్యసృజ్యన్త ఉరసో బాహుభ్యాం పంచదశం నిరమమీాత తమింద్రో దేవాదేవతా అన్వసృజ్యత, త్రిష్టుప్ఛందో బృహత్సామ రాజన్యో మనుష్యాణామవిః పశూనాం తస్మాత్తే వీర్యావన్తో వీర్యాద్ధ్య సృజ్యన్త, మధ్యతస్సప్తదశం నిరమమీాత, తం విశ్వేదేవా దేవతా అన్వసృజ్యన్త, జగతీఛందో వైరూపగ్ం సామ వైశ్యో మనుష్యాణాం గావః పశూనాం తస్మాత్త ఆద్యా అన్నధానాద్ధ్యసృజ్యన్త, తస్మా ద్భూయాగ్ం సోన్యేభ్యో భూయిష్ఠాహి దేవతా అన్వసృజ్యన్త పత్త ఏకవిగ్ంశం నిరమమీాత త మనుష్టుప్ఛంద అన్వసృజ్యత వైరాజగ్ం సామ శూద్రో మనుష్యాణామశ్వః పశూనాం తస్మాత్తౌ భూాత సంక్రామిణావశ్వశ్చ శూద్రశ్చ తస్మాచ్ఛూద్రోయ జ్ఞేనక్లప్తో న హి దేవతా అన్వసృజ్యత, తస్మాత్పాదా వుపజీవతః పత్తోహ్యసృజ్యేతాం."

(తై. సం. 7-1-1)

అర్థము : ప్రజాపతి ప్రజను సృజింపగోరెను. అతడు ముఖము నుండి త్రివృతమను స్తోమమును నిర్మించెను. పిమ్మట అగ్నిదేవత, గాయత్రీఛందస్సు, రథంతరసామ, మనుష్యులలో బ్రాహ్మణుడు పశువులలో మేక ఇవి సృజింపబడినవి. ఇవి ముఖ్యమైనవి. ఏలయనః ముఖమునుండి సృజింపబడినవి కదా. అతడు (ప్రజాపతి) వక్షస్థలము నుండియు, బాహువులనుండియు పంచదశస్తోమమును సృజించెను. దాని ననుసరించి యింద్రదేవతను, త్రిష్టుప్ఛందమును, బృహత్సామను, మనుష్యులలో రాజన్యుని (క్షత్రియుని) పశువులలో గొఱ్ఱెను సృజించెను. పరాక్రమస్థానములనుండి సృజింపబడినవి కావున

సీపైని తెల్పబడినవి వీర్యవంతములైనవి. ఆ ప్రజాపతి మధ్యభాగము నుండి సప్తదశ స్తోమమును నిర్మించెను. దాని ననుసరించి విశ్వే దేవతలనెడి దేవతలు సృజింపబడిరి. మఱియు జగతీఛందస్సు, వైరూపసామ, మనుష్యులలో వైశ్యుడు, పశువులలో గోవు- ఇవి సృజింపబడినవి. కనుక నవి యనుభవింపతగినవి. భోజ్యస్థానము నుండి సృజింపబడినవి కదా. అందువలన వీ రితరులకంటె సంఖ్యలో హెచ్చుగా నున్నారు. ఏలయన హెచ్చుగనున్న దేవతల ననుసరించి సృజింపబడిరి. అతడు పాదములనుండి యేకవింశస్తోమమును, దాని ననుసరించి యనుష్టుప్ఛందమును, వైరాజసామమును, మనుష్యులలో శూద్రుని, పశువులలో గుఱ్ఱమును సృజించెను. అందు వలన నీ శూద్రుడును, గుఱ్ఱమును నితరభూతములపై నాధార పడుదురు. అందువలననే శూద్రుడు యజ్ఞమున కర్హతలేనివాడైనాడు. ఆతడు దేవతల ననుసరించి పుట్టలేదు కదా. అందువలన నీతడు పాదముల ననుసరించి జీవించును.

ఇచ్చటకూడ పైని తెల్పబడిన ఋక్కులోవలెనే నాల్గువర్ణము లగు కర్మలును పేర్కొనబడుటయేకాక, వర్ణములు జన్మసిద్ధములే యని స్పష్టముగ చెప్పబడినది. బ్రాహ్మణునితో బాటు ప్రధానమైన గాయత్రీచ్ఛందస్సు సృజింపబడుటచే నాతనికి వేదమునందు త్తమాధి కారము - అనగా అధ్యయనాధ్యాపనాధికారము కలదని తెలియగలదు. మఱియు బ్రాహ్మణునితో బాటు మేక సృజింపబడుటచే మేక జంతువులలో నెట్లు హెచ్చు సత్త్వగుణ సంపన్నమో బ్రాహ్మణుడట్లు సత్త్వగుణప్రధానుడని తెలియగలదు. క్షత్రియునితో గూడ ఛందస్సు పుట్టుటచే నాతడును వేదమును పఠింపనలసినవాడే యగుచున్నాడు. గొఱ్ఱెపొట్టే లాతనితో బాటు సృజింపబడుటచేతను జంతువులలో నెల్ల పొట్టేలే పరాక్రమము గలదగుటచేతను, పరాక్రమము క్షత్రియుని ముఖ్యగుణమనియు, నాతనిలో రజోగుణము హెచ్చనియు తెలియ

గలదు. గోత్రములో నీ క్షాత్రగుణము హెచ్చని మహాభారతము కూడ చెప్పుచున్నది. (ఆశ్రమ. ప. 43-1,2)

పెద్దపులి మున్నగునవి క్రౌర్యము ప్రధానముగ గలవే కాని శౌర్యము ప్రధానముగా గలవి కావు. క్షత్రియ లక్షణము శౌర్యమే కాని క్రౌర్యము కాదు.

'శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం' అని గీతావాక్యము.

(18-43)

వైశ్యునితోగూడ ఛందస్సు పుట్టినది గనుక, నాతనికిని వేదపఠనాధికారము గలదు. ఆతడు గోవుతోకూడ జనించుటచే గోవువలె నాతడును లోకమును పోషించువాడే. గోక్షీర మాత్రముననే మానవుడు జీవింపగలడు గదా. అట్టిగోవు పాడిపంటలకు చిహ్నముగా గూడ గ్రహింపబడవచ్చును. రజస్తమోగుణములే వైశ్యవృత్తిలో హెచ్చుగా నుండును. శూద్రుడు పైని తెల్పినవిధముగ పరిచర్యాత్మక వృత్తిగలవాడగుటకు అశ్వసాజాత్యము కారణము. ఆతనితో ఛందస్సే కాని దేవత జనింపలేదు. కావున నాతని కధికారముకలది వైదిక ఛందస్సు కాదనియు, లౌకిక ఛందస్సనియు తెలియగలదు. వేదములలో ననుష్టుప్ఛంద మున్నమాట వాస్తవమేకాని వైదికచ్ఛందమునకు దేవత యుండుటచే నది శూద్రున కధికారముకలది కాదు. కావున నాతని కధికారముగలది, పురాణేతిహాసాత్మకమైన యనుష్టుప్ఛందమని తెలియుచున్నది. వేదమూలకమైన యజ్ఞమునకూడ శూద్రున కధికారములేదని స్పష్టముగనే చెప్పబడినది కదా. ఇట్లు వర్ణవ్యవస్థ పూర్తిగ వేదదృష్టమని తెలియగలదు.

విశ్వామిత్రుడు క్షత్రియుడైయునను ఘోరతపమొనరించి బ్రాహ్మణత్వమునొందుట వర్ణము జన్మసిద్ధమగుటను బాధించుటలేదా యని కొందర నవచ్చును. కాని పురణములలో వివరింపబడిన

విశ్వామిత్ర జననవృత్తాంతమును పరిశీలించిన వారికి సందేహము కలుగదు. విశ్వామిత్రుని తల్లిదండ్రుల కాదిలో పురుషసంతతి లేకుండెను. సత్యవతి యను కొమార్తె మాత్ర ముండెను. ఆమె ఋచీకుడను నొక ఋషికి పరిణయము గావింపబడెను. ఒకనాడు సత్యవతి తన కొక కుమారుడును, తనతల్లి కొక కుమారుడును కలుగున ట్లనుగ్రహింపవలయునని భర్తను కోరెను. ఋచీకు డందుల కంగీకరించి రెండుకలశములలో మంత్రపూతమైన జలముంచెను. ఒక కలశములోని జలము బ్రాహ్మణ శిశువును జనింపజేయుటకు సమర్థమైనది; రెండవ కలశములోనిది క్షత్రియ శిశువును జనింపచేయుటకు సమర్థమైనది. ఇందు మొదటి కలశములోని జలమును సత్యవతియు, రెండవకలశములోని జలమును ఆమె తల్లియు త్రాగవలయునని ఋచీకుని యాదేశము. కాని తల్లికూతులు పొరబాటున నొకరు త్రాగవలసిన జలమును మరొకరు త్రాగిరి. ఇట్లు బ్రాహ్మణశిశువును జనింపజేయు శక్తిగల జలమును సత్యవతితల్లి త్రాగుటచే నామెకు విశ్వామిత్రుడు జనించెను. కావున విశ్వామిత్రుని జననమునకు కారణమైనది క్షత్రియబీజము కాదు. అలౌకిక శక్తికలిగిన, బ్రాహ్మణ జననసమర్థమైన మంత్రపూత జలమే యాతని జన్మకు కారణము. కావున విశ్వామిత్రుని జన్మవృత్తాన్తము వర్ణము జన్మసిద్ధమను సిద్ధాన్తమును బాధింపదు. బీజభూతమైన మంత్రపూతజలములో నిమిడి యుండిన విశ్వామిత్రుని బ్రాహ్మణత్వము తరువాత తపస్సుచే వ్యక్తమైనది.

నేడు క్రొత్తనాగరికత వ్యాపించుటకు ప్రాచీన వర్ణపద్ధతి సరిపడదని కొందఱు నుడువుచున్నారు. కాని యెట్టి నాగరికత వచ్చినను వర్ణ పద్ధతికి తావుండకపోదు. పూర్తిగ శాస్త్రములలో చెప్పబడినట్లు సంచరింపలేమని నిరాశులమై వర్ణధర్మములను వీడ నక్కఱలేదు. నేడు బ్రాహ్మణుడు బాల్యమున వేదాధ్యయనము చేయక యాధునికవిద్య నభ్యసించినను, బ్రాహ్మణులకు విధింప

బడిన నిత్యనైమిత్తిక కర్మలను నిర్వహించుకొనుచు తీరిక సమయమును మత గ్రంథ పఠనమునను, వేదార్థవిచారణమునను గడపుచు, సత్త్వగుణమును వృద్ధినొందించు నాహారాదుల నవలంబించుచు, జీవికకై యుపాధ్యాయాది వృత్తులనే పూనుచు వర్ణ ధర్మపరులై యుండుట కేమియు నాటంక ముండజాలదు. అట్లే క్షత్రియులు దేశరక్షణార్థము కంకణముకట్టుకొని, దేశాభ్యుదయోద్యమమున పాల్గొనుచు నిత్యనైమిత్తికకర్మలను యథోచితముగ నిర్వర్తించుచు భారతపురాణాది వాఙ్మయములో తీరిక సమయమును పుచ్చుచు పండితులైన స్వబ్రాహ్మణుల గోష్ఠిచే మత విషయక విజ్ఞానమును గల్గించు కొనవచ్చును. అట్లే వైశ్యులును ముఖ్యధర్మములను వీడక, ధనసంపాదనము గావించుచు సంఘాభివృద్ధికి దానిని వెచ్చించు చుండవచ్చును. శూద్రులును తమకు విధింపబడిన విధమున నిత్య నైమిత్తికానుష్ఠానపరులై, దేశములోనున్న వివిధవృత్తులను చేతబట్టి, విదేశములనుండి యొక్క సరకుకూడ నిట దిగుమతి కాకుండునట్లు దేశమును సర్వవస్తుసంభరితము చేయు పరిశ్రమలను నడిపించువారై సంఘోద్ధరణమును గావించుచు, పండితులైన బ్రాహ్మణుల సహవాసమున వైదికధర్మములను తెలిసికొనుచు భారతపురాణాది కాలక్షేపము గావించుచు సనాతన ధర్మపరాయణులై యుండవచ్చును. నేడు వర్ణ ధర్మము లీవిధమున నడచుట కేమియు నాటంకములేదు.

బ్రాహ్మణునకు బ్రాహ్మణవృత్తివలన జీవిక గడువనిచో క్షత్రియవృత్తిని, దానివలనను గడువకపోయినచో వైశ్యవృత్తిని నవలంబింపవచ్చునని శాస్త్రములే చెప్పుచున్నవి. (తదలాభే క్షత్రియ వృత్తిః తదలాభే వైశ్యవృత్తిః గౌ. ధ. 7-67).

సంఘాభివృద్ధి కన్నివర్ణములు నావశ్యకములేయని గుర్తించుచో వర్ణపద్ధతిని నడుపుకొనుట నేటిప్రజల కేమియు నాటంకము గన్పట్టదు. పొట్టగడపుకొనుటకే యిట్లన్యవృత్తిని పూనవచ్చునుగాని

భోగము లనుభవించుటకును, ధనమును ప్రోగుచేసికొనుటకును గాదని ముఖ్యముగ గుర్తింపవలెను. ఏ వర్ణమువారును ప్రత్యేక సౌకర్యములను పొందుటకు యత్నింపరాదు. ఒక వర్ణముపట్ల మఱొక వర్ణమునకు ద్వేషమును గల్గించు వ్రాతలు, ప్రచారములు నిషేధింపబడవలెను.

వర్ణపద్ధతి వలన సంఘసామరస్యము చెడిపోయినదని నేడు చేయబడు ప్రచారము నెదుర్కొనవలసిన బాధ్యత ప్రతి హిందూ మతాభిమానిపైనను గలదు. సంఘసామరస్యమును చెడగొట్టువారు వర్ణపద్ధతి పోవలెననువారే కాని, యుండవలెననువారు కారు. వర్ణపద్ధతియందు నమ్మకమున్నవాడు మరొక వర్ణము వానిని ద్వేషింపడు. నేడు సనాతనులలోనున్న వర్ణసామరస్యము సంస్కర్తలలో లేదు. వర్ణపద్ధతిపై ద్వేషము బయలుదేరనంతకాలము నిన్నమొన్నటి వఱకు పల్లెటూళ్ళలో నన్నివర్ణముల వారు తమ తమ భేదములను ధర్మవిషయములలోనే కాని యితర విషయములలో మఱచి, తోడ బుట్టువులవలె ప్రవర్తించుచుండిరి. ఇప్పటికికూడ సంస్కరణ భావములు చొరని గ్రామములలో బ్రాహ్మణులును, శూద్రులును, క్షత్రియవైశ్యులును పరస్పర మత్యంతానురాగముతో 'అన్న' 'తమ్ముడు' 'అక్క' మున్నగు సంబోధనలు గావించుకొనుట వినగా శ్రోత్రపర్వమగును. సంస్కరణభావములు బయలుదేరినచోట వర్ణద్వేషము పెరిగి దారుణమైన వైరము, స్పర్ధ మున్నగునవి వర్ణముల నడుమ కన్పట్టుచున్నవి. వర్ణభేదము పోవలెనను వారిట్లు వర్ణద్వేషమునకు గారకులగుటయు, వర్ణపద్ధతి కావలె ననువారు వర్ణసామరస్యములో నుండుటయు చూడ, సంఘైక్యమునకు సనాతనులు తోడ్పడుచున్నారో, సంస్కర్తలమని చెప్పుకొనువారు తోడ్పడుచున్నారో తెలియగలదు.

వర్ణపద్ధతిని నిర్మూలింపవలెనను సంస్కరణమును బోధించు సంఘములు గాని, వ్యక్తులు గాని వర్ణపద్ధతిలో నున్న సంఘసామరస్యమును తమ నూతన సంఘమున స్థాపింపలేకపోవుచున్నారు. సర్వవర్ణ సహపంక్తి భోజనము సామరస్యసూచక మని చెప్పు సంస్కర్తలు ప్రదర్శనార్థము జరుగు విందులలోనే తమప్రక్క నితర వర్ణముల వారిని కూర్చుండబెట్టుకొను చున్నారు. కాని సామాన్య సమయములలో వీరు తమప్రక్క నేపేదవానినో, బిచ్చగానినో కూర్చుండబెట్టుకొని భుజింపరు. ఒక్క సనాతనధర్మపరాయణుడు మాత్రమే యట్లుచేయును. కోటీశ్వరుడైన బ్రాహ్మణుడు నిత్యకృత్యములో తన ప్రక్కన భిక్షమెత్తుకొను బ్రాహ్మణుని కూర్చుండ బెట్టుకొని భుజించుటకు శంకింపడు. అట్లే యితర వర్గములవారును ఇతర సంఘములవారును, ధనమునకు చూపు ప్రాముఖ్యమును సనాతనులు చూపరు. అన్ని విధములైన విభేదములలోను ధనమూలకము లగునవి హేయములు. జన్మచే నేర్పడు విభేదములలో దౌష్ట్యములేదు; ద్వేషము లేదు.

దేశములో మహాపరిణామములు రావలసియున్న కాలమున నన్ని వర్ణములవారును దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడవలయునని స్మృతులు తెల్పుచునే యున్నవి. ఆపత్తులో బ్రాహ్మణుడుగూడ శరీరమును తీయవలెనని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది. వేదభాష్యకర్తయై యార్యజ్ఞానవిజ్ఞానమూర్తియై, సమస్తార్య విజ్ఞానశాఖలలోను సత్యోత్తమ గ్రంథములను వెలయింపజేసిన శ్రీవిద్యారణ్యుల వారికంటెను వర్ణాశ్రమ ధర్మపరాయణు డుండగలడా? హిందూధర్మ విజ్ఞానములను నిలబెట్టుట కా మహామహుడు విజయనగర సామ్రాజ్యస్థాపకుడై రాజకీయ ధురంధరుడు కాలేదా? వర్ణపద్ధతి జాతీయతకు విరుద్ధమను భావము కేవలము భ్రాంతిమూలకము.

అధ్యాయము ౪

ఆ శ్ర మ ధ ర్మ ము లు

ప్ర యో జ న ము

వర్ణధర్మములు సంఘములోని యంతరములకు సంబంధించి నట్లే, ఆశ్రమధర్మములు వ్యక్తి జీవితకాలముయొక్క యంతరములకు సంబంధించినవి. మానవుని జీవితకాలము నూరేండ్లగుచో, నందు సుమారు పాతికేసి సంవత్సరము లెట్లు గడుపవలయునో తెల్పునవి యాశ్రమధర్మములు. మానవజీవితము పవిత్రమైనది. కావున దానిని చక్కని మార్గమున నడపి మానవుని క్రమముగ దివ్యత్వము నొందించునదియే యీ యాశ్రమవిధానము. ఆశ్రమములు నాలుగు 1. బ్రహ్మచర్యము, 2. గార్హస్థ్యము, 3. వానప్రస్థము, 4. సన్న్యాసము. ఇం దొకొక్కటి మానవుని యభ్యున్నతి కెట్లు తోడ్పడునో చూతము.

బ్ర హ్మ చ ర్య ము

సుమారు మొదటి పాతికసంవత్సరములును బ్రహ్మచర్యములో గడుపవలయును. ద్విజున కుపనయనమైనది మొదలు బ్రహ్మచర్యవ్రతము ప్రారంభ మగును.

బ్రాహ్మణునకు ఎనిమిదవ సంవత్సరమునను, క్షత్రియునకు పదునొకండవ సంవత్సరమునను, వైశ్యునకు పండ్రెండవ వర్షమునను ఉపనయనము గావింపవలెను. గర్భప్రవేశము మొదలుకొనియే సంవత్సరముల పరిగణనము.

గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణం గర్భైకాదశేషు రాజన్యం
గర్భ ద్వాదశేషు వైశ్యం. (అపస్తంబ ధ. సూ. 1-1-19)

వేదవిద్యాభ్యాసార్థము వేదమూలమున సద్గురుసన్నిధిని జరుపబడు సంస్కారమునకే ఉపనయన మనిపేరు. ఈ సమయముననే గాయత్రీమంత్ర ముపదేశింపబడును. ఈ గాయత్రితో సరియగు మంత్రము మరియొకటి లేదు. గాయత్రీమహిమను మహర్షులు స్మృతులలోను, పురాణములలోను వేనోళ్ళ కీర్తించి యున్నారు. బ్రాహ్మణునకే యితర విద్యాతపస్సులు లేకున్నను గాయత్రీజప మున్నచో నాతడు దుర్బ్రాహ్మణుడు కాకుండ కాపాడబడునని చెప్పుటచే గాయత్రీమహిమ వెల్లడియగుచున్నది.

'గాయత్రీ మాత్ర సారోపి న చ దుర్బ్రాహ్మణో భవేత్.'

ఉపనయనమైన పిమ్మట ద్విజుడు గురుకులమున 12 ఏండ్లు బ్రహ్మచర్యమును నడపుచు నొక వేదమునైనను ముగింప వలయును.

ద్వాదశ వర్షాణ్యేక వేదే బ్రహ్మచర్యం చరేత్ (గౌ.ధ. 2-51)

ప్రతి వేదమునందును పండ్రెండేసి సంవత్సరములు బ్రహ్మచర్యమును జరుపవచ్చును (గౌ.ధ. 2-51). కాని యది యవశ్యము కాదు. మఱియు ఋషుల మతమున కలియుగములో దీర్ఘబ్రహ్మచర్యము మంచిది కాదు. కావున పండ్రెండేండ్ల బ్రహ్మచర్యము చాలును. దీని వలన బ్రాహ్మణుడు కనీసము 20 ఏండ్ల ప్రాయమునను, క్షత్రియుడు 23 ఏండ్ల ప్రాయమునను, వైశ్యుడు 24 ఏండ్ల ప్రాయమునను వివాహమాడుట శాస్త్రసమ్మతమని తెలియును. పైని తెల్పబడిన ఉపనయన వయస్సులను బట్టి యీ వివాహ వయస్సులు తేలును. శూద్రుడు గురుకులమున కేగనక్కరలేదు. కావున ఆయువులో నాల్గవ భాగము అనగా 25 సంవత్సరముల వయస్సువఱకు నాతడు బ్రహ్మచర్యము గడపి వివాహమాడ వలయును.

బ్రహ్మచర్యాశ్రమమున సాధింపవలసిన ముఖ్య ప్రయోజనములు మూడు. 1. ద్విజులు వేదాభ్యాసమును, ఇతరులు పురాణేతి

హీన పతనమును గావించుట, 2. ఇంద్రియనిగ్రహము నలవరచుకొని మనస్సును పారమార్థిక జీవనమున కనుకూలము కావించికొనుట, 3. శరీరము భోగపరము కాకుండ కష్టములను సహించు దానినిగా చేసికొని, బ్రహ్మతేజస్సును వృద్ధినొందించుకొని, దీర్ఘాయువునకు తగిన యవకాశములను గల్పించికొనుట. ఈ మూటియొక్క ఫలితము లను మానవుడు గృహస్థాశ్రమములో చక్కగా ననుభవించును. గృహస్థాశ్రమముతో భోగముల నుచితరీతి ననుభవించుటకును భోగములలో పడి ధర్మమును మరువకుండుటకును, వివేకవంతుడై వైదిక లౌకికధర్మములను నిర్వర్తించుటకును బ్రహ్మచర్యాశ్రమ శిక్ష ణము సాయపడును.

బ్రహ్మచర్యాశ్రమములో పైని తెల్పిన మానసిక శారీరకసాధన కంగములుగ ననేక నియమములు గలవు. బ్రహ్మచారి వాఙ్నియ మము, చేష్టానియమము, ఉదరనియమము గలవాడై యత్యవసర ములైన వాక్కులనే పల్కవలెను. అవియు సత్యములే యై యుండ వలయును. తన కర్తవ్యమునకు మించిన యే పనిలోను కలుగజేసి కొనరాదు. సత్త్వగుణమును మాత్రమే వృద్ధిపొందించు నాహారము నేదియైనను మితముగనే తినవలయును.

వాగ్బాహూదర సంయుతః. (గౌ. ధ. 1-2-27)

బ్రహ్మచారి భిక్షచేసి యాహారమును తెచ్చుకొని దానిని గురు వునకు చూపి యాతని యనుజ్ఞచొప్పున భక్షింపవలయును.

నివేద్య గురవే ఽనుజ్ఞాతో భుంజీత. (గౌ. ధ. 1-2-45)

ఉప్పు, పులుసు, కారము మున్నగు రజోగుణ ప్రకోపకము లైన పదార్థములను బ్రహ్మచారి భుజింపరాదు.

అతడు మత్తును గల్గించు నే పదార్థమును సేవింపరాదు. మాంసమును భక్షింపరాదు.

యథా క్షారలవణ మధుమాగ్ంం సానీతి.

(అపస్తంబ ధర్మసూత్రము 1-4-6)

మఱియు నాతఁడు గంధమాల్యాది సుగంధవస్తువులను ధరింప రాదు; పగలు నిద్రపోరాదు; కాటుక పెట్టుకొనుట మున్నగు శృంగార విషయములను వీడవలయును; తైలాభ్యంజనము చేయరాదు. విలాసార్థమై శకటాదివాహనముల నధిష్ఠింపరాదు; చెప్పులను తొడుగరాదు; కామమును దరిచేరనీయరాదు; క్రోధమునకు దూరుడుగా నుండవలయును. దేనియందును లోభమును పొందరాదు, వివేకమును వీడరాదు. వదరుపోతుగా నుండరాదు; వీణావాదనాదులయం దనురక్తుడు కారాదు; ఉష్ణోదకస్నానము చేయరాదు; సుగంధాదులచే విలాసప్రధానముగ దంతధావనాదికము చేయరాదు; దేనిని చూచియు సంతోషముచే పొంగిపోరాదు; నృత్యగానాదులయం దానక్తుడు కారాదు. పరుల దోషముల నెంచరాదు; ప్రమాదముల చెంత పోరాదు. ఈ యంశములనే గౌతమధర్మసూత్ర మిట్లు చెప్పుచున్నది–

వర్జయే న్మధుమాంస గంధమాల్య దివాస్వ
ప్నాంజనా భ్యంజనయానో పానచ్ఛత్ర
కామ క్రోధ లోభ మోహ వాదవాదనస్నాన
దంతధావన హర్షనృత్త గీత పరీవాద భయాని.

(గౌ. ధ. (1-2-19)

బ్రహ్మచారి యిట్టి నియమములు గలవాడై, భిక్షచే జీవించుచు, సాయంప్రాతఃకాలములం దగ్నికార్యము చేసికొనుచుండ వలయును.

అగ్నీంధనభైక్ష చరణే. (గౌ. ధ. 1-2-12)

సంధ్యావందనమును గ్రామము యొక్క బయటకు పోయి చేసికొన వలయును.

బహి స్సంధ్యత్వం చ. (గౌ. ధ. 1-2-16)

బ్రహ్మచారి ముఖ్యముగ చేయవలసిన ధర్మము రేతస్సంరక్షణము. ఆ ధర్మము చెడుచో బ్రహ్మచర్యవ్రతము చెడినట్లే.

కామాద్ధి స్కందయన్ రేతో హినస్తి వ్రత మాత్మనః.
(మను, 2-108)

అట్లు బ్రహ్మచర్యమును పోగొట్టుకొనిన వానికి అవకీర్ణి యని పేరు. అవకీర్ణికి ఘోరములైన ప్రాయశ్చిత్తములు విధింపబడినవి.

కనుకనే బ్రహ్మచర్యమునకు భంగము గల్గించు ప్రసక్తులన్నియు బ్రహ్మచారికి నిషేధింపబడినవి. శృంగార విషయమునకు సంబంధించిన వన్నియు దూరముగ నుంచవలసినవే. తుదకు బ్రహ్మచారి అద్దములో తన ముఖమును చూచుకొనుటకూడ నిషేధింపబడినది. బ్రహ్మచారి స్త్రీల ముఖమును చూడరాదు; వారితో సంభాషింపరాదు.

స్త్రీ ప్రేక్షణాలంభనే మైథున శంకాయాం.
(గౌ. ధ. 1-2-22)

బ్రహ్మచారి చదువుకొను కాలమున గురువునకేమియు దక్షిణ నీయ నక్కరలేదు. ప్రజ లుచితముగ భోజనము పెట్టియు, గురు వుచితముగ చదువు చెప్పియు యువకులకు తగిన విద్యాసంపత్తి నొసగు నాగరకస్థితి ప్రాచీన భరతఖండమున నుండెను. ఎంత పేద వాని కుమారుడైనను నీ విధముగ మహాపండితుడు కావచ్చును. నవ నాగరకత యని చెప్పబడు ప్రస్తుత దుష్కాల సంఘవ్యవస్థలో నట్టి యేర్పాటు లేదు కదా! ప్రస్తుతము ధనికుని బిడ్డనికే యున్నతవిద్యావకాశము కలదు కాని, పేదవాని బిడ్డనికి లేదు. ఆ నా డిట్లు గాక ముఖ్యవిషయములలో సంఘసమత్వ ముండెను.

గురుకులములో బ్రహ్మచారుల నడుమ పూర్ణమైన సామ్యవ్యవస్థ యుండెను. మహారాజు బిడ్డడు తన సౌధము దిగివచ్చి, బిచ్చగాని బిడ్డనితో గలసి గురుకులమున చేరి యాతనివలెనే జోలికట్టి భిక్ష నెత్తికొని నియమములను పాటించుచు కటికనేలను శయనించుచు కాలక్షేపము చేయుచుండెను.

పూర్వపద్ధతి విద్యావిధానము ప్రస్తుతము మనదేశమున లేకున్నను పైని చెప్పిన బ్రహ్మచర్య విధానమును విద్యార్థులలో నెలకొల్పుట కభ్యంతర ముండజాలదు. ఏ విద్యావిధానము నడచుచున్నను అన్ని వర్ణముల వారికిని పురాణేతిహాస బోధనము అత్యవసరము.

ప్రాచీన భరతఖండమున బ్రహ్మచారి యిట్లింద్రియనిగ్రహమును, శరీరదార్ఢ్యమును, కష్టసహిష్ణుతను, విద్యావివేకములను నలవరచుకొని గురుకులమును వీడునపుడు గురువుగారి కేదైన దక్షిణ నీయదలచినవాడై గురువు నభిప్రాయమును గ్రహించుచుండెడివాడు. సాధారణముగ గురు వేమియు కోరెడివాడు కాడు. శిష్యుని శక్తిని పరీక్షించుటకు గాని, కేవలము విలాసార్థము కాని యేదైన కోరుటయు కలదు. అప్పుడు శిష్యుడు దేశములో రాజునొద్దకో యే ధనికుని యొద్దకో పోయి యాచించుటయు, వా రాతని కోర్కి నవశ్యము పాటించుటయు కలదు. గురుకులమును వీడిన స్నాతక బ్రహ్మచారి వచ్చి యేది యడిగినను నిచ్చి తీరవలయు నను నియమము గృహస్థులపైనను, రాజులపైనను స్మృతికర్తలు పెట్టినారు. (మను. 11-1)

ఇట్లు గురుకులవాసమును ముగించుకొని బ్రహ్మచారి యింటికి తిరిగివచ్చుటకు సమావర్తనమని పేరు. ఇంటికివచ్చి, అభ్యంగనస్నాన పూర్వకముగ బ్రహ్మచర్యాశ్రమమును ముగించుటకు గావింపబడు సంస్కారమునకు స్నాతక మని పేరు. పైని చెప్పబడిన బ్రహ్మచారికి గల నిషేధము లిప్పటినుండియు తొలగును.

అదివఱలో లేని అద్దము చూచుకొనుట, కాటుక పెట్టుకొనుట మున్నగునవి యానాడే ప్రథమమున జరుగును. నేడు వివాహమునకు పూర్వము జరుగు స్నాతకములో పెండ్లికొడుకునకు అద్దము చూపబడును: కాటుక పెట్టబడును. కాని యీ బ్రహ్మచారి యిదివర కెన్నడును అట్టి నియమములు పాటించినవాడు కానే కాకపోవుటచే,

నట్టి సమయములయందును మన కొకసారి మన పతనము జ్ఞప్తికి వచ్చుచుండును.

గార్హస్థ్యము

బ్రహ్మచర్యవ్రతమును ముగించిన యువకుడు తనవర్ణమునకు చెందినట్టియు, తన గోత్రప్రవరలకు చెందనట్టియు, నెనిమిదితరముల పితృబంధువులలో గాని, యైదు తరముల మాతృబంధువులలో గాని చేరనట్టియు, మంచిలక్షణములు గల్గినట్టియు, నదివఱలో వివాహిత కాని, వాగ్దత్తకాని కానట్టియు, రజస్వల కానట్టియు కన్యను వివాహ మాడ వలయును. (మను. 4-3; వసిష్ఠ 8-2; లిఖిత 4-1; గౌతమ 4-1;యాజ్ఞవల్క్య 1-65)

ఆయువులో రెండవభాగము అనగా సుమారు 50 సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చువరకును గృహస్థాశ్రమములో నుండవలయును.

'ద్వితీయమాయుషో భాగం కృతదారో గృహేవసేత్ '.
(మను. 5-169)

గృహస్థాశ్రమ ప్రయోజనములు రెండు.

1. సామాన్య మానవులకు సహజముగానుండు సంసార వాంఛకు చక్కనిమార్గము నేర్పరచి దానిని విశృంఖలముగా పోనీయ కుండ, నియమబద్ధముగా నడపి, యా వాంఛకే పవిత్రతా పరిమళ మును గల్గించి మానవుని క్రమక్రమముగా పరిపక్వస్థితిలోనికి దింపుటకు గృహస్థాశ్రమ ముద్దేశింపబడినది. యావజ్జీవ బ్రహ్మచర్యము సర్వో త్తమమైన దనుటకు సందియము లేదు. కణ్వాది మహర్షులును, శంక రాద్యాచార్య పురుషులును గృహస్థాశ్రమమును ప్రవేశింపకయే తరించిరి.

అనేకాని సహస్రాణి కుమార బ్రహ్మచారిణామ్,
దివంగతాని విప్రాణా మకృత్వా కులసంతతిమ్.
(మను. 5-159)

ఇచట ప్రధానవిషయ మేమన, మానవుడు యావజ్జీవము అస్ఖలిత బ్రహ్మచారియై బ్రహ్మచర్యాశ్రమములో గాని, సన్న్యాసాశ్రమములో గాని యుండగలడా? లేడా? యనునది. ఉండలేనిచో వివాహమాడకున్న యెడల వాడు సర్వవిధముల పతితు డగును. బ్రహ్మచర్యాశ్రమములో బ్రహ్మచర్యము భగ్నమగుచో వాని కుత్తమ గతులు లేవు. సన్న్యాసాశ్రమములో బ్రహ్మచర్యము భగ్నమగుచో వానికి ప్రాయశ్చిత్తమే లేదు. వాని కారూఢపతితుడని పేరు. ఇట్లు ప్రమాద భూయిష్ఠమైన యావజ్జీవ బ్రహ్మచర్యమును సామాన్య మానవుడు గడుప ప్రయత్నించుట ఓటిపడవచే సముద్రమును దాటుటకు యత్నించుట వంటిది. కావున వాడు వివాహము చేసికొనుట క్షేమకరము.

మఱియు వివాహితుడై ఏకభార్యాలగ్న మనస్కుడగు వాని కుండు చిత్తనైర్మల్యము, అవివాహితుడై బహుశాఖాగత బుద్ధియైన వాని కుండనేరదు. అంతియేకాక వివాహ మొక మతసంస్కారముగ నాదేశింపబడుటచే, గృహస్థునకు భార్యపట్ల కాముకభావమే గాక, ధార్మికప్రవృత్తి గూడ గల్గును. గృహస్థ జీవితములో క్రమక్రమముగా కాముకత తగ్గి ధార్మికత ప్రబలుచుండును. చక్కని సాధన వలన క్రమముగ వైరాగ్యముకూడ నలవడును. వివాహము లేక యధార్మిక స్త్రీసంపర్కమున జీవితము గడపువాడు దుర్గతిని పొందును.

2. వివాహముయొక్క రెండవ ప్రయోజనము ఋణత్రయాపాకరణాది ధర్మసముపార్జనము. మానవుడు మూడు ఋణములతో పుట్టుచున్నాడని వేదము చెప్పుచున్నది. అం దొకటి ఋషిఋణము. రెండవది దేవఋణము, మూడవది పితృఋణము (పిత్రూణము). వేదములను చదువుటవలన ఋషిఋణము తీరును. ఎట్లన ఋషులుమనకు వేదము నందజేసినారు. వా రిచ్చినది మన ముపయోగించు కొనుటయే మనము వారి ఋణము తీర్చుట. యజ్ఞములను చేయుటవలన

దేవతలఋణము తీరును. ఏలయన, దేవతలు మనకు జీవనయోగ్య మైన వస్తుసమూహము నిచ్చుచున్నారు. అందులకు వారికి కృతజ్ఞతను కనపఱచుటకై వారి కా ద్రవ్యములో నొకింత భాగమును అగ్నిద్వార మున నర్పించుట మన విధి. అందులకు వారు సంతృప్తులై మన జీవిత మునకు సాయపడుచు నుందురు. పితృఋణము సంతానము గలుగుట వలన దీరును. ఎట్లన ఈ శరీరమును మనకు పితరు లిచ్చిరి. వా రెట్లు మనకు జన్మ నొసగిరో అట్లే మనమును సంతానమును కని వారి వంశమును నిలబెట్టవలెనని వారు కోరుచుందురు. కావున సంతాన మును కనుటవలన పితరులఋణము తీరును.

ఈ మూడు ఋణములలో మొదటిఋణము బ్రహ్మచర్యాశ్రమ ములోనే చాలభాగము తీరినను గృహస్థాశ్రమములో నిత్యవేదాధ్య యనము వలననే గాని అది పూర్తిగా తీరదు. రెండవదియగు దేవ ఋణము తీరుటకు వివాహ మత్యవసరము. భార్యలేని వారికి యజ్ఞముచేయు నధికారము లేదని వేదము చెప్పుచున్నది.

'అయజ్ఞో వా ఏషః యో పత్నీకః'

(తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము 2-2-2-6)

కావున దేవఋణము తీర్చుటకు మానవుడు దార పరిగ్రహ ణము చేయవలయును. మూడవది యగు పితౄణము సంతానము వలన తీరును గదా! స్వభార్యయందు గలిగిన సంతానమే మానవుని పవిత్రుని చేయగలదు; అన్యస్త్రీయందు గలిగిన సంతానము ప్రయో జనకారి కాజాలదు. అట్టి సంతానము పితృకర్మలు చేయుటకు కూడ అర్హము కాదు.

సవర్ణాపూర్వశాస్త్ర విహితాయాం యథర్తుగచ్ఛత స్తేషాం కర్మభిః సంబంధః. (అ. ధ సూ. 2-13-1)

పైన తెల్పిన మూడు ఋణములను తీర్చవలసిన విధి వేదముల లోనే చెప్పబడియున్నది.

జాయమనో వై బ్రాహ్మణః త్రిభిర్ ఋణవాయతే,
బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యః
ఏష వా అనృణోయః పుత్రీయజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ.
(తైత్తిరీయసంహిత 6-3-10-4)

ఈ మూడు ఋణములను తీర్చక మోక్షమును కోరకూడదని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

అనధీత్య ద్విజో వేదానను త్పాద్య తథానుతాన్,
అనిష్ట్వాచైవయజ్ఞైశ్చ మోక్షమిచ్ఛన్ వ్రజత్యధః.
(మను. 6-37)

ఋషులను, దేవతలను, పితరులను సంతృప్తినొందించుటకు గృహస్థుడు ప్రతిదినమునను యత్నించు చుండవలయును. ఋషి యజ్ఞము; దేవయజ్ఞము, పితృయజ్ఞము అనునవి నిత్యకర్మలలోనివి. వీనికితోడుగ గృహస్థుడు ప్రతిదినము చేయువలసినవి మరిరెండు యజ్ఞములుగూడ గలవు. అవి మనుష్యయజ్ఞము, భూతయజ్ఞము అనునవి. ఈ పంచమహాయజ్ఞములు గృహస్థుడు ప్రతిదినము చేయ వలయును.

దేవపితృ మనుష్యభూతర్షి పూజకః. (గౌ. ధ. 5-3)

మనుష్యయజ్ఞము గృహస్థున కత్యంతము ముఖ్యము. గృహస్థున కితరాశ్రమములకు లేని ధనసంపాదనాధికారము కలదు. ఆ ధనము నాతడు తన్ను, భార్యాపుత్రులను పితాదిపోష్యవర్గమును, పోషించుటకు మాత్రమే యుపయోగింపరాదు. ఆకలిగొనికాని, యవసరమువలనగాని యింటికివచ్చిన మానవుని దేవభావముతో

నర్పింపవలయును. దీనికి మనుష్యయజ్ఞమని పేరు. అతిథి విద్యా శీలార్హతనుబట్టి వానిని పూజించుటలో భేదముండవచ్చును; కాని యెట్టివానికైనను ఆహారమిడవలయును. సర్వజంతువులును తల్లి నాశ్రయించుకొని యెట్లు బ్రతుకుచున్నవో, యట్లే సర్వమానవులును గృహస్థు నాశ్రయించుకొని బ్రతుకుచున్నారు.

యథా మాతరమాశ్రిత్య సర్వేజీవన్తి జంతవః,
తథా గృహస్థమాశ్రిత్య సర్వే జీవన్తి మానవాః.

వంటచేసికొనలేనివారి కందఱకును అనగా బ్రహ్మచారులు, సన్న్యాసులు, మార్గస్థులు, దరిద్రులు, మున్నగువారికి శక్తికొలదియు భోజనముపెట్టుట గృహస్థుల విధియని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

శక్తితోఽపచమానేభ్యో దాతవ్యం గృహమేధినా
(మను. 2-32)

హెచ్చుధనము నిలువచేసికొనుటకాని, భోగములకొఱకే ధనార్జనము చేయుటగాని గృహస్థునకు తగదు.

బ్రాహ్మణగృహస్థుడు మరునాటికికూడ తినుటకు దాచుకొననిచో నది యత్యుత్తమపద్ధతి; మూడుమాసముల గ్రాసమును గల్గియుండుట రెండవపద్ధతి; ఆఱుమాసములకు సరిపడు గ్రాసమును గల్గియుండుట తరువాతిపద్ధతి; మూడేండ్లకు సరిపడు గ్రాసమును గల్గియుండుట చివరిపద్ధతి. ఈ యంశము మనుస్మృతిలోని యీ క్రింది శ్లోకములో చెప్పబడినది.

కుసూలధాన్యకో వాస్యాత్కుంభీధాన్యక ఏవ వా,
త్ర్యహైహికో వాపి భవేదశ్వస్తనిక ఏవ వా. (మను. 4-7)

ఇందులకు తగినట్లుగానే బ్రాహ్మణగృహస్థునకు ధనార్జన విధుల ప్రాశస్త్యముకూడ నిర్ణయింపబడినది. ఇతరులు తమకక్కఱ

లేని దానినిగ భావించిన ధాన్యమును (కళ్ళములలో మిగిలిన గింజలను) ఏరుకొని జీవించుట బ్రాహ్మణున కుత్తమజీవితవిధానము; యాచింపకుండ నెవరైననిచ్చిన దానిని తీసికొనుట తరువాతిపక్షము; యాచించితీసికొనుట యింకను నికృష్టము; వ్యవసాయముచే జీవించుట యింకను నధమము; వర్తకముచే జీవించుట దానికంటెను తక్కువది; సేవావృత్తిచే మాత్రమెన్నడును జీవింపరాదు. ఈ భావమే నిగూఢములైన పదములతో నీక్రింది మనుస్మృతి శ్లోకములో నిముడ్చబడినది.

ఋతామృతాభ్యాం జీవేత్తు మృతేన ప్రమృతేన వా,
సత్యానృతాభ్యా మపి వా నశ్వవృత్త్యా కదాచన. (4-4)

గృహస్థుడు జంతువులపట్లకూడ కొంత భాతృత్వము చూపవలయును. కాకులు, కీటకములు మున్నగునవి భుజించుటకై ప్రతి దినమును గృహస్థుడు భూతయజ్ఞసమయమున కొంత యాహారమును బయట వేయవలయును.

సంవిభాగశ్చ భూతేభ్యః కర్తవ్యోఽనుపరోధతః.
(మను. 4-32)

ఈ భూతయజ్ఞములో జంతువుల కన్నమిడుటయే గాక వృక్షాదులకు కూడ నీళ్ళు పోయవలయునని కొన్ని స్మృతులలో వివరింపబడి యున్నవి.

ఇట్లు దేవతలు మొదలు పశుపక్ష్యాదులు, క్రిమికీటకములు, తరుగుల్మాదులు మున్నగువానివరకును గృహస్థుని ధర్మము గలదు. గృహస్థునియిల్లు అక్కరగొన్నవారి కాశ్రయముగ నుండవలయును. అతిథులు లోనికిరాకుండ ప్రాకారమువద్దనే ద్వారమును మూసి వైచుట గృహస్థాశ్రమధర్మ విరుద్ధము. పూర్వకాలమున గృహస్థులును వానప్రస్థులును గూడ నతిథిపూజ యందెంత యప్రమత్తులై యుండెడివారో మన కావ్య పురాణేతిహాసములలో ననేకోదాహరణముల

వలన తెలియగలదు. గృహస్థుడు గ్రామాంతములకు పోయినను, అతిథిపూజకు తగినయేర్పాటుల నింటివద్ద చేసియే వెళ్ళుచుండెను. మిట్ట మధ్యాహ్నమునగాని, నిశీథమునగాని, యే బాటసారియు, పేదవాడును, శీతవాతాతపాదులవలన బాధపడనవసరము లేకుండ లోపలనున్న గృహస్థునకు తెలుపనక్కఱలేకుండగనే, యాతనియింట శరణముపొందుటకు వీలు గల్గవచ్చునని, ప్రతిగృహస్థుడును తన గృహములో కొంతభాగము వీథియరుగు రూపమున, ప్రజలకు విడిచి వైచుట హిందూసంప్రదాయ సిద్ధము.

ఇట్లు గృహస్థుడు గృహములోని సౌకర్యముల ననుభవించుటతోబాటు కొంత ధర్మనిర్వహణముగూడ మేళవింపజేయబడినది. మఱియు భార్యాసహితుడై గృహస్థుడు సోమయాగాది క్రతువులను, పుణ్యతీర్థ సంసేవనమును, అదియిది యననేల, సమస్త ధర్మ సంగ్రహమును జేయవలయును. అంతియేకాదు. జ్ఞానమునకు దారితీయు వైరాగ్యమునుకూడ గృహస్థాశ్రమములోనే క్రమముగా నలవరచుకొనుటకు యత్నింపవలయును. సత్కర్మాచరణమువలన క్రమముగ చిత్తశుద్ధి యేర్పడి శమదమాది సద్గుణములుగల్గి తుదకు మోక్షముకూడ ప్రాప్తించును. గృహస్థుడు ఋతుకాలములో భార్యను పొందుచుండవలయును.

"ఋతుకాలాభిగామీస్యాత్ స్వదార నిరతస్సదా"

(మను, 3-45)

ఋతుకాలమనగా ప్రతిమాసమును రజోదర్శనమైనది మొదలు పదునారు దినములు.

"ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాం రాత్రయ షోడశస్మృతాః"

ఈ పదునాఱుదినములలో మొదటి నాల్గుదినములును విడువదగినవి.

చతుర్భిరితరై స్సార్ధమహోభిః సద్భిగర్హితైః (మను, 3-46)

మిగిలిన పన్నెండు దినములలోను అమావాస్య, పూర్ణిమ, ఏకాదశి, పితృదినములు మున్నగు పర్వదినములను విడువవలయును.

"పర్వవర్జం వ్రజేచ్చైనాం తద్వ్రతో రతికామ్యయా"

(మను, 3-45)

గృహస్థుని యిహపరములకును సత్సంతానము గల్గుటకును పై నియమము లత్యవసరములు.

గృహస్థుడు స్వభార్యయందే యనురక్తుడు కావలయును. పరస్త్రీసంసేవనము పాపావహము. 'న పరదారాన్ గచ్ఛేత్' అని వేదము చెప్పుచున్నది. ఆయుస్సును హరించు వానిలో నెల్ల ముందెన్నదగినది పరదారోపసేవన మని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

నహీదృశ మనాయుష్యం లోకే కించన విద్యతే,
యాదృశం పురుషస్యేహ పరదారోపసేవనమ్.

(మను. 4-134)

వానప్రస్థము

ఇట్లు మానవుడు సుమారు 25 సంవత్సరములు గృహస్థాశ్రమములో గడపి, వానప్రస్థాశ్రమములో ప్రవేశింపవలయును; అప్పటికి 50 సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చును. కనుకనే మనువు గృహస్థుని శరీరమున నెపుడు ముడుతలు పడునో, అతనితల నెఱసినట్లెప్పుడు గన్పట్టునో, సంతానము యొక్క సంతానము నాతడెపుడు చూచునో యపుడు గృహమును వీడి యడవికి పోవలెనని చెప్పినాడు.

గృహస్థస్తు యదాపశ్యే ద్వలీపలితమాత్మనః,
అపత్యస్యైవ చాపత్యం తదారణ్యం సమాశ్రయేత్.

(మను. 6-2)

వార్ధకము ప్రవేశించిన పిమ్మట ఎవ్వనికిని సంసారబంధ ముండరాదని దీని యభిప్రాయము. పరమార్థసాధన ప్రయత్న ములో తీవ్రముగా దిగవలయునని వార్ధకప్రవేశము బోధించును. ఈ దినములలో నరణ్యములు వానయోగ్యములుగా లేకున్నచో స్వగృహముననే యుండియు, సంసారలంపటత్వమును వీడియు పార మార్థిక జీవితమును గడపుకొనుట ఆ వయస్సులోని వారికి కర్తవ్యము. ఇంద్రియనిగ్రహము వానప్రస్థుని ప్రధాన లక్షణము.

వనే వసేత్తు నియతో యథావద్విజితేంద్రియః

(మను. 6-1)

వానప్రస్థునకు జిహ్వోపస్థా చాపల్యము నిషిద్ధము. అతడు భార్యను తనతో నుంచుకొనినను, బ్రహ్మచర్యము నవలంబింపవల యును. లేదా భార్యను కుమారుని చెంత విడువవచ్చును.

పుత్రేషు దారాన్నిక్షిప్య వనం గచ్ఛేత్సహైవ వా

(మను. 6-3)

వానప్రస్థుడు దుంపలను పండ్లను భుజించుచుండవలయును. తపస్సు చేసికొనుటలోనే కాలము గడుపుచుండ వలయును.

వైఖానసో వనే మూలఫలాశీ తపశ్శీలః (గౌ. ధ. 3-26)

అతడు కేవలము పరమార్థచింతగలవాడై తీవ్ర తపస్సు లలోను, చాంద్రాయణాది వ్రతములలోను శరీరమును శుష్కింప చేసికొనవలయును.

తపశ్చరంశ్చోగ్రతరం శోషయేద్దేహ మాత్మనః

(మను. 6-24)

వానప్రస్థుడు గూడ దేవపితృమనుష్యభూతర్షి పూజలను పంచ మహాయజ్ఞములను విడువరాదు. (గౌ. ధ. 4-29)

సన్న్యాసాశ్రమమున పూర్తిగ నుండవలసిన యింద్రియ నిగ్రహమును వైరాగ్యమును అలవఱచుకొనుటకు వానప్రస్థాశ్రమములో నవకాశము గల్గును. గృహస్థాశ్రమములో నున్నవాడు తాత్కాలిక వైరాగ్యముచేతనో, మఱి యే హేతువుచేతనో హఠాత్తుగ అపరిపక్వ స్థితిలో సన్న్యసించుచో, సన్న్యాసాశ్రమము తీసికొనినపిమ్మట వాని పూర్వవాసనలు తలయెత్తుచో, వాడు భ్రష్టుడగును. ఈ దుస్స్థితిని తొలగించుటకై వానప్రస్థాశ్రమము తోడ్పడును; వానప్రస్థాశ్రమము చాల భద్రమైనది: అందు స్వల్పమగు లోపములు వచ్చినను సన్న్యాసాశ్రమములోవలె విశేషపతన హేతువులు కావు. కనుక వానప్రస్థుడు దారపుత్రధన సంపర్కము, ఇంద్రియ చాపల్యము మున్నగు వానిని విడచుటకును, నిగ్రహ వైరాగ్యములను అలవరచుకొనుటకును యత్నించుచు తన సాధన పరిపూర్తియైనపిమ్మట సన్న్యసించును. సన్న్యాసములో పతనముగల్గు భయము చిరకాల వైరాగ్యాభ్యాసము వలన పూర్తిగా తొలగిపోవును.

సన్న్యాసము.

వానప్రస్థాశ్రమమైనపిమ్మట సన్న్యాసము. సన్న్యాసి సర్వ సంగములను పూర్తిగా పరిత్యజింపవలయును.

చతుర్థమాయుషో భాగం త్యక్త్వా సంగాన్ పరివ్రజేత్.

(మను. 6-33)

మోక్షమందు దృష్టి నిడుకొనవలయును.

మనో మోక్షే నివేశయేత్. (మను. 6-35)

గృహస్థుడు ఇహపరసుఖములను కోరియు, పునర్జన్మలో నైశ్వర్యాదులను కోరియు, కర్మలనుచేయుట నిషిద్ధముకాదు. కాని సన్న్యాసి స్వర్గమును కోరరాదు; పునర్జన్మ కోరరాదు, ఇహలోక సుఖములను

కోరరాదు; శమదమాదులనుపూర్తిగా కల్గియుండవలయును. ఆత్మ పదార్థ మొక్కటియే నిత్యమనియు మిగిలిన సమస్త వస్తువులునశ్వరము లనియు నిత్యము గుర్తించుచుండ వలయును. ఈ సంపత్తి కల్గిననేకాని యాతడు సన్న్యసింపరాదు. ఈ సంపత్తి బ్రహ్మచర్యాశ్రమములోనే రూఢిగా కల్గినను సన్న్యసింపవచ్చునని స్మృతులలో కలదు. శంకరాచార్యాదుల జీవితము లీ యంశమును సమర్థించుచున్నవి.

అత ఏవ బ్రహ్మచర్య వా ప్రవ్రజతి.
(ఆ. ధ. సూ. 2-21-8)

అట్లే గృహస్థాశ్రమమునుండియైనను సన్న్యసింపవచ్చును. 'బ్రహ్మచర్యాదేవ ప్రవ్రజేత్ గృహాద్వా వనాద్వా' యను శ్రుతి కలదు.

ఎప్పుడు సన్న్యసించుట యనునది యంత ముఖ్యవిషయము కాదు. మోక్షదృష్టిని విడచి మరల ప్రాపంచిక విషయములలోను, అనాత్మచింతలోను పడకుండు పరిస్థితియే ముఖ్యము.

సన్న్యాసి యే కార్యములను పూనరాదు.

అనారంభీ (గౌ. ధ. 1-3-25)

అతడు ధనమును సేకరింపరాదు.

అనిచయో భిక్షుః (గౌ. 1-3-11)

ఊర్ధ్వరేతస్కుడై యుండవలయును. (గౌ. 1-3-11)

సన్న్యాసి కెవ్వనితోను సంపర్కముండరాదు; ఎప్పుడు నొక్కడే సంచరింపవలయును.

ఏక ఏవ చరే న్నిత్యం. (మను. 6-64)

భిక్షమెత్తుకొని జీవింపవలయును. భిక్షకొఱకుమాత్రమే గ్రామములోనికి పోవలయును.

భిక్షార్థీ గ్రామమియాత్. (గౌ. ధ. 3-14)

సన్న్యాసి తిరుగుచుండవలయును గాని యొకే గ్రామమున నుండరాదు.

సన్న్యాసి యింద్రియచాపల్యమును పూర్తిగా విడువవలయును. (గౌ. ధ. 3-17)

ఇంద్రియాణాం నిరోధేన రాగ ద్వేషక్షయేణ చ,
అహింసయా చ భూతానా మమృతత్వాయ కల్పతే.
(మను. 6-60)

(ఇంద్రియనిగ్రహముచేతను, రాగ ద్వేష పరిత్యాగముచేతను, సర్వభూతముల పట్లను అహింస నవలంబించుట చేతను అమృతత్త్వము సాధ్య మగును.)

ఏ క్షుద్రజంతువులును కూడ, నెవనివలన నేమియు భయమును పొందవో వానికి దేహత్యాగానంతరము భయము లేదని మనువు సన్న్యాసప్రకరణమున చెప్పుచున్నాడు.

యస్మాదణ్వపి భూతానాం ద్విజాన్నోత్పద్యతే భయమ్,
తస్య దేహాద్విముక్తస్య భయంనాస్తి కుతశ్చన. (6-40)

సన్న్యాసికిగల యీ యహింసాధర్మము మనుష్యులపట్ల మాత్రమేకాక వృక్షములపట్లకూడ గలదు. తీగెలు, చెట్లు మున్నగువాని ఫలపత్రాదులు వానియంత నవి రాలిననే గ్రహింపవలయునుగాని, కోసి గ్రహింప రాదు.

నావిప్రయుక్తమోషధి వనస్పతీనా మంగ ముపాదదీత.
(గౌ. ధ. 1-3-19)

తన దేహముపై మాత్రము సన్న్యాసి కభిమాన ముండరాదు. అతడు మరణమును కోరరాదు. ఎట్లైనను బ్రతుకవలయు ననియు కోరరాదు. సేవకుడు ప్రభువునాజ్ఞ కెదురుచూచు చుండునట్లాతడు మరణకాలమున కెదురుచూచు చుండవలయును.

నాభినందేత మరణం నాభినందేత జీవితమ్,
కాలమేవ ప్రతీక్షేత నిర్దేశం భృతకో యథా.
(మను. 6-45)

అత డితరులు తన్ను పూజింపవలయునని కోరరాదు. ఇతరు లవమానము చేసినను సహింపవలయునేకాని యుద్రిక్తుడు కారాదు. తిరిగి యవమానము చేయరాదు.

క్రుద్ధ్యన్తం న ప్రతిక్రుద్ధ్యేదాకృష్టః కుశలం వదేత్.
(మను. 6-48)

(కోపపడినవానిపై కోపగింపరాదు. ఒకడు తన్ను నిందించినను వానికి క్షేమమునే పలుకవలయును).

సన్న్యాసు లందఱు ముక్తులుగా నుండవలసినదే యనియు, ముక్తలక్షణములు లేనివాడు సన్న్యాసి కాడనియు కొందఱకు భ్రమకలదు. ఇది సరికాదు. సన్న్యాసులలో ముక్తులుకూడ నుండవచ్చును. కాని ముక్తిమార్గముననుండి, పైని వివరింపబడిన వైరాగ్యాది సంపత్తికలవారుకూడ సన్న్యాసులుగ నుండవచ్చును. అనగా సన్న్యాసు లందరు సిద్ధులుగనే యుండి తీరవలయునను నియమము లేదు. సాధకులుకూడ సన్న్యాసులుగా నుండవచ్చును. సిద్ధులకు కంటె సాధకులకు హెచ్చునియమములు గలవు.

సన్న్యాసి యెవ్వరితోను సంపర్కము పెట్టుకొననివాడై యాత్మపదార్థమునందే క్రీడించుట కలవరచుకొనవలయును. ఆత్మయే యాతనికి సహాయము.

ఆత్మనైవ సహాయేన సుఖార్థీవిచరేదిహ,

(మను. 6-49)

జనన మరణరాహిత్యము గల్గుటకై యాతడు వానియందు రోతను గల్గించుకొనవలయును. (మను 6-61)

ఇట్లుధ్యానమువలన జీవించియుండగానే ముక్తుడుకావచ్చును. లేదా, మరణకాలమునకూడ నిట్టిభావముతోనే యుండుటచే

యం యం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్యన్తే కళేబరం,
తం తమేవైతి కౌన్తేయ సదా తద్భావ భావితః. (8-6)

అను గీతావచనము చొప్పున నాతడు తప్పక జననమరణ రాహిత్యము నొందును.

ఇట్లు హిందూమతములోని యాశ్రమవిధాన ముత్తమ సాధనమై మానవుని క్రమక్రమముగా నత్యుత్తమస్థితిని పొందిం చునదిగా నున్నది.

అధ్యాయము ౨.

కర్మ కాండ

ప్రయోజనము.

హిందువుడు ప్రతిదినము నాచరింపవలసిన కృత్యములును, అపుడపుడు నిర్వర్తింపవలసిన కర్మలును, ఈ యధ్యాయమున సంగ్రహముగా దెలుపబడును. ఇందు మొదటివానికి నిత్యకర్మలనియు, రెండవవానికి నైమిత్తికకర్మలనియు పేర్లు.

ప్రతిదినము మనమాచరింపవలసిన కృత్యములలోని లేశములనుకూడ హిందూమతము ధర్మరూపమున విధించుచున్నది. "స్నానముచేయుట మొదలుగాగల కర్మలుగూడ మతము క్రిందికే వచ్చునా?" యని కొందరు పరిహాసింతురు; కాని హిందూమతములో నిట్టివిధులు చేయబడుట మన సౌకర్యము కొఱకును, లాభముకొఱకును ఐహికాముష్మికాభివృద్ధి కొఱకును నని చెప్పవలసియున్నది. హిందూమత మనునది వేరుగా నొక చోటనుండి, మనజీవిత మనునది మరియొకచోట లేదు. మన జీవితములో హిందూమతము పెనవేసికొని పోయినది.

ఈ కర్మల యావశ్యకతను గుర్తించుటలో మన మీ క్రింది యంశములను జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలెను.

1. ఈ కర్మవిధులు కొన్ని మన యారోగ్యమునకు సంబంధించినవిగా నున్నవి. ఆరోగ్యము భౌతికవిషయము కావున మతములోనిదికాదని తలంపరాదు. ఏలన ధర్మము నాచరించుటకు శరీరమే మొదటి సాధనము. 'శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం' అని ప్రాచీ

నులు నుడివియున్నారు. ఎవడైనను శరిరమును ధర్మసాధనకు తగని దానినిగా జేసికొనినచో వాడు ధర్మహాని జేసినాడన్నమాట. కావున నిట్టి విధులు గూడ మతములోనికే వచ్చును. శరీరమును సుస్థితిలో నుంచుటకు వైద్యశాస్త్రము చాలదా యన, నొక యంశమును జెప్ప వలసి యున్నది. ధర్మశాస్త్రములలో జెప్పబడిన యారోగ్య విధులన్నియు శరీరమును మంచిస్థితిలో నుంచుటకుతోడు మనలో సాత్త్వికగుణమును వృద్ధినొందించునట్లు కూడ నున్నవి. కావున నీ విధులను బాలించుట వలన రెండు విధములయిన ధర్మనిర్వహణము గలుగుచున్నది.

2. మన మహర్షులు చేసిన స్నాన, పాన, భోజనాది నియమముల మహాత్త్వము మన స్థూలదృష్టికి సరిగా నర్థము కాకపోవచ్చును. ఇందులకు కొన్ని ఉదాహరణములు రెండవ యధ్యాయమున నీయబడినవి. కావున మన స్థూలదృష్టికి నర్థరహితములుగ గన్పట్టినను, మన మతగ్రంథములలో విధింపబడిన యాచారములు విడువదగినవి కావు.

3. నిత్యనైమిత్తిక కర్మలలో వాడబడు మంత్రములు చాలశక్తి గలవగుటచే వానివలన విశేషమైన ఫలము గల్గును. మంత్రశక్తి పూర్వాధ్యాయములలో గొంత చెప్పబడినది. వేదమంత్రములే కాక ఋషివిరచితములైన శ్లోకములు గూడ శక్తిమంతములే. వీని నుచ్చరించిన మహర్షుల యాధ్యాత్మికశక్తి యింకను, నా యక్షర సంపుటిలో గలదు. అపార తపస్సుచే సిద్ధిని బడసినవారి వాక్కునకును, సామాన్యుల వాక్కునకును ఫలితములో చాల భేదముండును. నేడు మన దేశములో సర్పాది విషములకు గాని, కొన్ని శారీరకరోగములకు గాని వేయబడు మంత్రములు అద్భుతముగా వెంటనే ఫలించుట యందరము చూచుచున్నాము. మంత్రములు ఫలించుటలో గల ముఖ్యకారణము ఆ మంత్రములను మన కందజేసినవా రా యక్షరసంపుటిలోనికి

ప్రవేశింపజేసిన యఖండమైన ఆత్మబల మని చెప్పవచ్చును. మనలో గూడ గొంత యేకాగ్రత యుండవలసిన యవసర మున్నది. కాని యంతకంటెను ముఖ్యమైనది యీ యక్షరసంపుటిలో నిదివరలోనే సిద్ధమైయున్న శక్తి. నేడు క్రొత్తగ నొకడు ఘోరతపస్సు జేసి నూతనాక్షరసంపుటిలో మహిమను దెచ్చుట సాధ్యమే. కాని నిత్యము మనమట్టి ఘోరతపస్సు చేయలేము. కావున నిదివరలోనే సిద్ధమైయున్న మహిమగల యక్షరసంపుటి నాశ్రయింపక తప్పదు. సంధ్యావందనాదులలోని మంత్రములను గాని, వివాహాదులలోని మంత్రములను గాని మార్చరా దనుటకు గల యనేక కారణములలో నిది యొకటి, వివాహాదులలోని మంత్రములను దేశభాషలలోనే జెప్పరాదా యనువారు ముఖ్యముగా నీ యంశములను జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలెను.

4. కర్మకాండలోని క్రియాకలాపము కూడ ముఖ్యమైనదే. తంత్రగ్రంథములలో చెప్పబడిన ముద్రలు యంత్రములు మున్నగు వాని కెట్టి శక్తి గలదో, ఇంచుమించుగా నట్టి శక్తియే యీ కర్మకలాపమునకు గలదు. ఇది గూడ మంత్రముయొక్క శక్తివలెనే సూక్ష్మమైనది. మరియు నీ క్రియాకలాపముగూడ నుండుటచే మనదృష్టి చాలవరకు మనము చేయు కర్మయందు లగ్నమగుట కవకాశము కలుగును.

నిత్యనైమిత్తిక కర్మల నాచరించుటచే, నిదివరలో సంపాదింపబడిన పాపము క్రమక్రమముగా నశించును. ఈ కర్మల యావశ్యకతను కేవలము కర్మవాదులైన పూర్వమీమాంసా మతస్థులే గాక వేదాంతులు గూడ నంగీకరించి యున్నారు. శ్రీశంకరాచార్యులవారు గూడ నిత్యనైమిత్తిక కర్మలు గృహస్థుడు తప్పక చేయదగినవే యని చెప్పినారు. ఈ కర్మలును, ఫలాపేక్షారహితముగా చేయబడిన జ్యోతిష్టోమాది క్రతువులును గూడ చిత్తశుద్ధిని గల్గించును. చిత్తశుద్ధి జ్ఞానమున కావశ్యకము, కావున జ్ఞానమార్గములోనికి పోదలచినవాడు ముందుగా కర్మ నాచరింపవలయును.

దిన ప్రారంభ కృత్యము

హిందువుడు నిత్యము నాచరింపవలసిన కొన్నివిధుల నిపుడు చూతము. ఇందు కొన్ని ముఖ్యములు, కొన్ని యముఖ్యములు గావచ్చును. కాని విధులన్నియు తప్పక పాటింపదగినవే.

సూర్యోదయమునకు 1½ గంటల పూర్వమే నిద్రనుండి లేవ వలయును. ఆ కాలమునకు బ్రాహ్మముహూర్త మని పేరు.

'బ్రాహ్మే ముహూర్తే బుధ్యేత' (మను. 4-92) అని మనువు చెప్పినాడు. ఈ కాలము చాల అమూల్యమైనది. ఈ సమయమున నింకను నిద్రించుట శరీరమున కస్వస్థత కలిగించునని వైద్యులు చెప్పు చున్నారు. మఱియు నీ సమయమున బుద్ధి నిర్మలముగా నుండి బాగుగ వికసించును. 'బ్రాహ్మి' యనగా 'సరస్వతి'; అనగా మన లోని బుద్ధి. బుద్ధిప్రబోధము చెందు కాలము గావున దీనికి బ్రాహ్మ ముహూర్త మని పేరు.

ఈ సమయమున లేచి వెంటనే ధర్మార్థముల నాలోచించి, అనగా ధర్మమును, దానికి విరుద్ధము గాకుండునట్లు ధనము సంపా దించు విధమును నాలోచించి వేదతత్త్వము నొకసారి చింతింపవలె నని మనువు చెప్పినాడు. ప్రార్థనము సంక్షేపముగా జేసికొనవలెనని చాలమంది స్మృతికారులు చెప్పినారు.

అంత, జాగుచేయక శౌచవిధులను నిర్వర్తింప వలయును. ఇందులకు కొంతదూరము నడచి గ్రామమునకు బైటకు వెడలవల యును. పిమ్మట దంతధావనము చేయవలయును.

ఉత్తరేణి, బిల్వము, జిల్లేడు, ఉదుంబరము, నేరేడు, వేప-ఈ వృక్షముల పుల్లలు దంతధావనమునకు శ్రేష్ఠములు.

పిమ్మట స్నాన మాచరింపవలయును. భగవంతుని స్మరించుచు శాస్త్రములో చెప్పబడిన విధితో స్నాన మాచరింపవలెను. వీలైనంత

వరకు నదులలో స్నాన మాచరింపవలెను. పిమ్మట శుద్ధమైన వస్త్రములను అనగా అంతకు పూర్వదినమున క్షాళనచేసి యారవేయబడి యెవ్వరిచేతను స్పృశింపబడియుండని వస్త్రములను ధరింపవలెను. కట్టు బట్టయు, ఉత్తరీయమును ధరింపవలెను. ధౌతవస్త్రధారియై తన కుల సంప్రదాయసిద్ధమైన విధమున విభూతి ధారణమునో, ఊర్ధ్వ పుండ్రధారణమునో గావింపవలెను.

స ం ధ్యా వ ం ద న ము

ఇవి యన్నియు నగునప్పటికి ఒక గంటు కాలమునకు మించ రాదు. ఇది యత్యంతము ముఖ్యము. ఏలయన, స్నానానంతరము సంధ్యావందనము ప్రారంభించి, యర్ఘ్యప్రదానము చేసి గాయత్రీ జపమువరకు వచ్చునప్పటి కింకను నక్షత్రము లుండవలయును. సూర్యోదయమునకు అరగంటు పూర్వము నక్షత్రములు లుప్తమగును, కావున సూర్యోదయమునకు అరగంటు కాలమునకు పూర్వమున సంధ్యోపాసనమును ప్రారంభిపంవలయును.

నక్షత్రముల యునికియొక్క చివరికాలము మొదలుకొని, సూర్యోదయముయొక్క ప్రారంభకాలము వరకు గల అంతరమునకు సంధ్యాకాల మని పేరు. కాన నక్షత్రములు గాని, సూర్యుడు గాని ప్రకాశింపని కాలమునకు సంధ్య యనికూడ చెప్పవచ్చును. ఈ కాలములో నద్భుతమైన పవిత్రత, శక్తి కలవు. దీనిని వ్యర్థముగా గడపువాడు బుద్ధిహీనుడు. సంధ్యాకాల నిర్వచన మీ క్రింది శ్లోకములో దక్షస్మృతిలో చేయబడినది.

అహోరాత్రస్య యస్సంధిః సూర్యనక్షత్ర వర్జితః,
సాతు సంధ్యా సమాఖ్యాతా మునిభిస్తత్వ దర్శిభిః.

పైని దెల్పినట్లు నక్షత్రము లుండగనే గాయత్రీ మంత్రమును జపించుటకు ప్రారంభించి, సూర్యోదయమగు వరకు నట్లు జపించుచు

నుండవలయును. ఈ యంశమును సమస్త ధర్మగ్రంథములును జెప్పుచున్నవి.

"పూర్వాం సంధ్యాం జపం స్తిష్ఠే,
త్సావిత్రీ మార్కదర్శనాత్." (మను. 2-104)

అని మనుస్మృతిలో చెప్పబడినది. కావున ప్రతిదినము సంధ్యా కాలములో కనీసము 24 నిమిషములు సావిత్రిని జపింపవలయును. ఈ కాలములో సుమారు మూడు అష్టోత్తరశతములు పూర్తి యగును. ఎంత హెచ్చుకాలము జపించిన నంతశ్రేయస్సు గల్గును; సావిత్రీ జపమును త్యజించువాడు ద్విజుడు కాజాలడు.

బ్రాహ్మణునకు గాయత్రి యత్యంతము ముఖ్యము. గాయత్రియే బ్రాహ్మణుని జీవితము. గాయత్రీ సారములేని బ్రాహ్మణుడు తోలుబొమ్మవంటివాడు. గాయత్రీ మంత్రముయొక్క శక్తి స్థలాంతరమున కొంత చెప్పబడినది. అర్థమునుబట్టి చూచినను గాయత్రిని మించిన ప్రార్థనగాని, మంత్రముగాని మరియొకటి యుండజాలదు. మన బుద్ధులను ప్రేరేపించు దివ్యతేజస్సును ధ్యానించుట కంటెను పవిత్రమైనది యేది యుండును? మనబుద్ధి యపమార్గమున బోకుండ నిరంతరము సరియైన మార్గమున నడువలయునను ప్రార్థనము కంటె గొప్పప్రార్థన మేముండును? మన మనస్సు పాపముల జోలికి బోకుండ కాపాడుట కిట్టి ప్రార్థనముకంటెను గొప్పరక్షక మేమియుండును? ఏ విధముగ చూచినను గాయత్రివంటి రక్షణము మరియొకటి ద్విజునకు లేదు. శూద్రులు గాయత్రీమంత్రార్థ బోధకములగు పురాణశ్లోకములను పఠింపదగును. అట్టి వనేకములు గలవు. వానిని శిష్టులవలన తెలిసికొనదగును.

తపస్సు ప్రధానలక్షణముగా గల బ్రాహ్మణునకు గాయత్రి యత్యంతము ఉపాస్యము. బ్రాహ్మణుడు గాయత్రీమాత్రసారుడైనను బ్రాహ్మణత్వమును కోలుపోడని యిదివరలో చూచియుంటిమి.

గాయత్రికంటెను గొప్ప శోధనము లేదని 'గాయాత్ర్యాస్తు పరం నాస్తిశోధనం' అని సంవర్తస్మృతి చెప్పుచున్నది.

ఇట్లు సావిత్రిని జపియించి సూర్యోపస్థానాదికమును గావించి సంధ్యను ముగింపవలయును. ఈ సంధ్యను గ్రామముబయట నేనది యొడ్డుననో చేయుట మంచిది.

ద్విజుడు సంధ్యావందనము పరిత్యజించినచో భ్రష్టు డగునని సర్వస్మృతులును దెలుపుచున్నవి.

సంధ్యావందనము చేయనివా డే కర్మ చేయుటకును అర్హుడు కాడు. ఏ కర్మ చేసినను సరిగా ఫలింపదు.

సంధ్యాహీనో ఒశుచిర్నిత్య మనర్హ స్సర్వకర్మను,
యదన్యత్కురుతే కర్మ న తస్య ఫలభాగ్భవేత్.

ఋషులు దీర్ఘకాలము సంధ్య నుపాసించినవా రగుటచే దీర్ఘాయువును, ప్రజ్ఞను, యశస్సును, కీర్తిని, బ్రహ్మవర్చస్సును పొందు చుండిరని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

ఋషయో దీర్ఘసంధ్యత్వాత్ దీర్ఘమాయుర వాప్నువన్,
ప్రజ్ఞాం యశశ్చకీర్తిం చ బ్రహ్మవర్చన మేవ చ. (4-94)

ఉచితకాలములో నిట్లే మాధ్యాహ్నిక సంధ్య నాచరింపవలెను. సూర్యోదయానంతరము ఆఱుగడియలకు లోపల మధ్యాహ్నముగ గణింపబడదు.

ఇతర నిత్య కర్మలు

ప్రతిదినమును, ఉదయము సంధ్యావందనమైన పిమ్మట గృహస్థు డవశ్యము చేయవలసిన కర్మ అగ్న్యుపాసనము.

'అగ్నిహోత్రం చ జుహుయా దాద్యన్తే ద్యునిశో స్సదా.'
(మను 4-52)

ఈ యౌపాసనము గృహ్యాగ్నిలోనే చేయబడును. గృహ్యాగ్ని వివాహముతో ప్రారంభమగును. ఈ యౌపాసన విధానమును, ఈ క్రింద తెలుపబడిన యితర కర్మల విధానములును గృహ్యసూత్రము లలో వివరింపబడినవి. పండితులైన బ్రాహ్మణులవలన వానిని తెలిసి కొని యాచరింపవలయును.

గృహస్థు డింటలేనిచో గృహిణియైనను, అగ్నిహోత్రములో మంత్రరహితముగా హోమము చేయవలయును.

'అపి వా స్త్రీ జుహుయాన్మంత్రవర్జం' అని భరద్వాజుడు చెప్పినాడు.

ఆ హోమములో తండులములు, యవలు, పాలాశసమిధలు మున్నగునవి యుపయోగింపబడును.

అగ్న్యుపాసనమైన పిమ్మట, బ్రహ్మయజ్ఞము చేయవలయును. ఇందు దేవతలకు, దేవపత్నులకు, ఋషులకు, ఋషిపత్నులకు, పితరులకు, గాంధర్వులకు తర్పణములు గావింపబడును. ఈ సమయముననే మహర్షులు మనకందచేసిన వేదములు, వేదాంగములు మున్నగు వానిలోని కొన్ని భాగములు పఠించి వారి ఋణము తీర్చుకొనవలయును.

మృతపితృకుడైవాడు పితృతర్పణము గావింపవలయును.

ఆ పిమ్మట దేవతార్చనము గావింపవలయును. ఆదిత్యుడు, అంబిక, విష్ణువు, గణనాథుడు, మహేశ్వరుడు- అను పంచాయ తనము నర్చించుట స్మార్తబ్రాహ్మణులలో నాచారముగ నున్నది. కుల సంప్రదాయములనుబట్టి దేవతార్చనా విధానము మార వచ్చును.

స్త్రీలు, శూద్రులుకూడ దేవతార్చన చేయవలయును, కాని వేదమంత్రము లేక యాగమవిధానమున చేయవలయును.

"స్త్రీశూద్రాణాం చ భవతినామ్నావై దేవతార్చనం,
సర్వేచాగమ మంత్రేణ కుర్యు ర్వేదానుసారిణా."

అని స్మృత్యర్థసారమున చెప్పబడినది.

అనంతరము వైశ్వదేవ విధానము వచ్చును. ఇందు దేవ యజ్ఞము, పితృయజ్ఞము, బ్రహ్మ (ఋషి) యజ్ఞము, భూత యజ్ఞము, మనుష్యయజ్ఞము అనునవి హోమాదిరూపమున నాచ రింపబడును.

ఈ దేవ, పితృ, ఋషి, భూత, మనుష్యయజ్ఞములు పంచ మహాయజ్ఞములని చెప్పబడును. వీని విధానమును గూడ పండితు లైన బ్రాహ్మణులవలన తెలిసికొని వీనిని నిత్యము నాచరింపవల యును. అన్ని స్మృతులలోను పంచమహాయజ్ఞముల ప్రశంస విశేషముగాగలదు. ఆశ్రమ ధర్మాధ్యాయమున నీ పంచ మహాయజ్ఞ ములను గూర్చి కొంత విచారించి యుంటిమి.

పంచ మహాయజ్ఞములను శూద్రులుకూడ నాచరింపవలసినదే కాని, వారు వేదమంత్రముల నుపయోగింపక యాచరింపవలయును. వైశ్వదేవాదులయందు శూద్రుడు వేదమంత్రమునకు బదులు తత్తద్దేవతాపదమును చతుర్థ్యంతమున మనస్సులో ధ్యానించి 'నమోనమః' అనవలయునని ఉశనసుడు చెప్పుచున్నాడు.

అస్య వైశ్వదేవేషు తత్తద్దేవతాపదం,
చతుర్థ్యన్తం మనసాధ్యాత్వా నమోనమ ఇత్యేవం.
రూపోమంత్రోనుజ్ఞాతో ధర్మజ్ఞైరితి.

అహ్నిక కర్మానుష్ఠానానంతరము భోజనము చేయవలయును. భోజనవిషయమున పాటింపదగిన యాచారము లనేకములు గలవు. ఒకపూట వండినది మరొకపూట భుజింపరాదు. ప్రవర్తనము సరిగ

లేనివారు, సంస్కారములను పొందనివారు, క్రిందివర్ణములవారు, స్పృశించిన యన్నమును తినరాదు. ఆహారద్వారమున రజస్తమోగుణములు, దుర్గుణములు సులువుగ సంక్రమించును. ఆహారమును గూర్చి మన శిష్టులలో ననేక నియమము లున్నవి. వానికి శాస్త్రాధారము లేదని త్రోసివేయరాదు. అనేకములకు శాస్త్రాధారమున్నది. కొన్నిటికి లేకపోయినను, శాస్త్రవిరుద్ధములు కాకపోవుటచే నీ శిష్టాచారములు ప్రమాణములే యగునని ప్రథమాధ్యాయములో చెప్పబడిన యంశములనుబట్టి తెలియుచున్నది గాదా!.

దినమునకు రెండుసార్లే భోజనము చేయవలయును. రెండు భోజనములకు నడుమ నేమియు తినరాదని మనువు చెప్పుచున్నాడు. ఆరోగ్యవిషయమున దీనిప్రాముఖ్య మత్యధికము.

గృహస్థుడు ప్రతిదినము పోష్యవర్గమునకు తప్పక భోజనము నిడవలయునని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి. అతిథులు, తల్లిదండ్రులు, సేవకులు మున్నగువారు పోష్యవర్గములోని వారు.

ఇట్లు సుమారు 12 గంటల ప్రాంతమున భోజనముచేసి, లౌకిక వ్యాపారములను చూచుకొని, సాయంకాలమున స్నానము చేసి సూర్యుడుండగా ప్రారంభించి, నక్షత్రదర్శన మగువరకును సాయంసంధ్య నుపాసించి, నక్షత్రదర్శనమైన పిమ్మట నుపస్థానము చెప్పి, అగ్నిహోత్ర మాచరించి, భుజింపవలయును.

పగటిపూట మిగిలిన సమయములో కొంతభాగమును దేహధారణమున కవసరమగు ధనము నార్జించుటయం దుపయోగించు కొనవలయును. మిగిలిన కాలములో కొంతభాగము పురాణేతిహాసములను పఠించుటలో వినియోగింపవలయును. ద్విజుడు ప్రతి దినము వేదము నెంత యధ్యయనము చేసిన నంత మంచిది. బ్రాహ్మణుడు వేదమును ముఖ్యముగ నధ్యయనముచేయుచు నొకరికి చెప్పుచుండవలయును. ఈ స్వాధ్యాయ ప్రవచనములచేతనే మానవుడు

తరింపగలడనియు, నింకేమియు నక్కరలేదనియు, తైత్తిరీయోపనిషత్తు (1-9) చెప్పుచున్నది.

స్వాధ్యాయ ప్రవచనే ఏవేతినాకో మౌద్గల్యః.

సంస్కారములు

ఇవిగాక ఆచరింవదగినవి ముప్పదియైదు సంస్కారములు కలవు. ఇదివరలో తెల్పబడిన పంచమహాయజ్ఞములును ఈ 35 సంస్కారములును కలసి చత్వారింశత్సంస్కారములుగ గౌతమధర్మ సూత్రములలో పేర్కొనబడినవి. (గౌ. ధ. 1-8, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.)

పంచమహాయజ్ఞములు కాక మిగిలిన సంస్కారముల స్వరూపము నిపుడు సంగ్రహముగ చూతము.

6. గర్భధానము: దంపతులు సంతానము కనగోరి, గర్భశుద్ధికొఱకై, వంశాభివర్ధకుడైన సత్పుత్రుడు గర్భమందు ప్రవేశించుటకై, దేవతలను ప్రార్థించు రూపమున చేయు సంస్కారమునకు గర్భాధానమని పేరు. కావున నిది పుట్టుబోవువాని నిమిత్తమై చేయబడు సంస్కారము.

7. పుంసవనము: గర్భోత్పత్తియైన పిమ్మట గర్భస్థ శిశువు పురుషుడగుటకై చేయబడు సంస్కారమునకు పుంసవనమని పేరు.

8. సీమంతోన్నయనము: గర్భముయొక్క నాల్గవ మాసమందు మాతకు పాపిటదిద్ధి, కేశమున పుష్పము లిడి చేయబడు సంస్కారమునకు సీమంతోన్నయన మని పేరు. దీనివలన శిశువునకు దృఢత్వమేర్పడును. ఇది మొదలు తల్లి సుఖియైన కుమారుడు జనించుటకై నిత్యసుఖజీవనమును గడపుచుండును. ఈ సంస్కారము ప్రథమగర్భమునకు మాత్రమే.

9. జాతకర్మ: ఇది పుత్రుడు పుట్టగానే తండ్రిచేత చేయబడు సంస్కారము. దీనివలన పుత్త్రుడు దీర్ఘాయుష్మంతుడగును.

10. నామకరణము: ఇది పుత్త్రుకు జనించిన పదునొకండవ దినమున జరుపబడును. ఈ సమయమున పేరు పెట్టబడును. పురుషులకు సరిసంఖ్యగల యక్షరములతో గూడిన పేర్లను, స్త్రీలకు బేసి సంఖ్యగల యక్షరముల పేర్లను బెట్టవలయును. నాలుగు వర్ణముల వారికిని, నా యా గుణకర్మలకు దగిన పేర్లుండవలయును. ఆ పేర్లకు చివర వర్ణద్యోతకము లయిన పదము లుండవలయును. అనగా పేరునకు పిమ్మట బ్రాహ్మణునకు శర్మయనియు, క్షత్రియునకు వర్మయనియు, వైశ్యునకు గుప్తయనియు, శూద్రునకు దాస యనియు నుండవలయును.

11. అన్నప్రాశనము: ఆఱవనెలలో గాని సంవత్సరము లోపున నెప్పుడుగాని యీ సంస్కారము చేయబడును.

12. చౌలము: దీనినే చూడాకర్మయందురు. ఇదియే కేశ ఖండనము. కులాచారమునుబట్టి యిది మూడవసంవత్సరమున గాని, ఐదవ సంవత్సరమున గాని జరుగును.

13. ఉపనయనము: ఆశ్రమ ధర్మాధ్యాయమున దీని స్వరూపము కొంత తెలుపబడినది. ఇది స్త్రీలకు, శూద్రులకు లేదు. పై సంస్కారములును వారికి వేదమంత్రములతో జరుగవు. శూద్రులకు వివాహము వేదమంత్రములతో జరుగదు.

14, 15, 16, 17. నాలుగు వేదవ్రతములు: ఇవి ద్విజబ్రహ్మ చారికి వేదము చక్కగా నభ్యాసమగుటకు జేయబడు సంస్కారములు.

18. సమావర్తనము లేక స్నాతకము: ఇదియు ఆశ్రమ ధర్మాధ్యాయములో జెప్పబడినది.

19. వివాహము: ఇదిగూడ నా యధ్యాయములోనే చెప్పబడినది.

20 నుండి 26 వఱకు: సప్తపాకయజ్ఞములు: ఇందు స్థాలిలో పచనము గావింపబడిన కొన్ని పదార్థములు, హోమము చేయబడును. అష్టకము పార్వణము, శ్రాద్ధము, శ్రావణి, ఆగ్రహాయణి, చైత్రి, ఆశ్వయుజి యని వీనినామములు.

27 నుండి **33** వఱకు: సప్తహావిర్య యజ్ఞములు: ఇవి శ్రౌత కర్మలు. ఆహవనీయము, గార్హపత్యము, దక్షిణాగ్ని అను త్రేతాగ్నులలో గావింపబడినవి. అగ్న్యాధేయము, అగ్నిహోత్రము, దర్శ పూర్ణమాసేష్టులు నిరూఢపశుబంధము, సౌత్రామణి, ఆగ్రయణము, చాతుర్మాస్యలు అని వీని పేర్లు.

34 నుండి **40** వఱకు: సప్తసోమసంస్థలు: ఇవి మహాతంత్రముతోను, విపుల క్రియాకలాపముతోను గూడి చాలదినములు నిర్వర్తింపవలసిన శ్రౌతకర్మలు, అగ్నిష్టోమము, అత్యగ్నిష్టోమము, ఉక్థ్యము, షోడశి, వాజపేయము, అతిరాత్రము, అప్తోర్యామము అని వీనిపేర్లు. ఈ శ్రౌతకర్మలు స్వర్గాదులను కోరి చేయబడుచో కామ్యములనబడును. కాని యివి నిష్కామముగ నాచరింపబడి చిత్త శుద్ధి ద్వారా మోక్షహేతువగును. ఎట్లయినను గౌతముడు వీనిని సంస్కారములలో లెక్క పెట్టినాడు.

నైమిత్తిక కర్మలు

పైని తెల్పిన సంస్కారములలో కొన్ని నైమిత్తిక కర్మలుగనే పరిగణింపదగును నైమిత్తిక కర్మలలో మృతపితృకుడు తప్పక యాచరింపవలసినది శ్రాద్ధము. ఇది చేయనివాడు పతితుడగునని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. పితరులకు ఔర్ధ్వదైహిక కర్మలను

ప్రత్యాబ్దికమును ఆచరింపనివాడు వర్ణభ్రష్టుడు అగును. అమావాస్యాతిలతర్పణము తప్పక యాచరింపదగినది సూర్యచంద్ర గ్రహణముల సందర్భమున స్నానదానములు చేయవలయును. అవియు నైమిత్తికకర్మలే. కాశీ, ప్రయాగ, రామేశ్వరాది పుణ్యక్షేత్ర సంసేవనమును పాపక్షయముకొఱకు, ఉత్తమగతి ప్రాప్తికొరకు తప్పక చేయదగినది.

కర్మకాండ నంతను నీగ్రంథములోని యొక యధ్యాయమున వివరించుట సాధ్యముకాదు. హిందూమతమునకు చెందినవారు తప్పక యాచరింపవలసిన విధులలో ముఖ్యమైనవి కొన్నిమాత్ర మిందు సూచింపబడినవి.

అ ధ్యా య ము ౭

శీ ల వ్రం

ఆ త్మ గు ణ ము లు.

హిందూమతమున కర్మకాండ కెంత యావశ్యకతయున్నను, శీలమున కంతకంటెను హెచ్చు ప్రాముఖ్యము గలదు. సంస్కారములన్నియు నున్నను, శీలము లేనిచో మానవుడు తరింపజాలడు.

ఎనిమిది గుణములు మానవుని కవశ్యముగ నుండవలయునని గౌతముడు చెప్పుచున్నాడు. అవి యెవ్వియన: (1) సర్వభూతములయందును దయ, (2) క్షాంతి, (3) అనసూయ, (4) శౌచము (5) అనాయాసము, (6) మంగళము, (7) అకార్పణ్యము. (8) అస్పృహ.

'దయా సర్వభూతేషు క్షాంతి, రనసూయా,
శౌచ, మనాయాసో, మంగళ, మకార్పణ్యమస్పృహేతి,
(గౌ. ధ. 1-8-24)

ఈ గుణముల కాత్మగుణములని పేరు.

ద యః

పిపీలికాది సమస్తప్రాణులపట్లను దయ గల్గియుండుట యీ యాత్మగుణములలో మొదటిది. ఇది లేనిమానవు డెన్ని యుత్తమ గుణములు గల్గియున్నను, పశుప్రాయుడేయని చెప్పవచ్చును. భగవద్గీతకూడ నీ దయాగుణమునే చెప్పుచున్నది.

"అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణఏవ చ" (12-13)

మున్నగు ననేకస్థలములలో నిదయ బోధింపబడినది. మన కష్టసుఖములవంటివే యితరుల కష్టసుఖములుగూడ నను భావ ముండవలెను. దీనినే గీత—

'ఆత్మౌపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున,
సుఖం వా యది వా దుఃఖం నయోగీ పరమో మతః (12-13)

అని చెప్పినది. ఉపనిషత్తులుకూడ 'ఆత్మవత్సర్వభూతాని' యని యాదేశించినవి. పరుల కపకారము చేయకుండుట దయ యొక్క ప్రాథమికావస్థ; పరుల కుపకారముచేయుట రెండవ యవస్థ ఈ దయాగుణముయొక్క ప్రాశస్త్యమును తెల్పుటకు వ్యాసమహర్షి యిట్లు చెప్పినాడు,

"పాదద్వయేన వక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః,
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్."

కోట్లకొలది గ్రంథములచే చెప్పబడిన విషయమును రెండు పాదములలో చెప్పుచున్నాను. పరుల కుపకారము చేయుట పుణ్యము; అపకారము చేయుట పాపము;

ఏ భూతమును హింసింపరాదని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. "మా హింస్యాత్సరాణి భూతాని"

మన గ్రంథములు "దయ సర్వభూతములయందు", ననియే చెప్పినవికాని యొక్క మానవులయందే యని చెప్పలేదు. కనుక నే పశుపక్ష్యాదులను చంపుటయు, వాని మాంసమును భక్షించుటయు మహాపాపముగ చెప్పబడినది. మనుధర్మశాస్త్రములో నిట్లు కలదు.

నాకృత్వా ప్రాణినాం హింసాం మాంస ముత్పద్యతే క్వచిత్,
న చ ప్రాణివధ స్స్వర్గ్యస్తస్మాన్మాంసం వివర్జయేత్.
(మను. 5-48)

(ప్రాణులకు హింసచేయకుండ నెచ్చటను మాంసము లభింపదు. ప్రాణులను చంపుట స్వర్గహేతువుకాక, నరకహేతు వగుచున్నది. కావున మాంసమును విడచిపెట్ట వలయును)

"ఈ లోకములో నే నే జంతువుయొక్క మాంసమును తినుచున్నానో, ఆ జంతువు పరలోకములో నన్ను తినును. కావున మాంసమున కాపేరు వచ్చిన"దని (అనగా మాం=నన్ను, సః=అది తినును అని) గుర్తెరుగవలెనని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

మాంసభక్షయితాముత్ర యస్య మాంసమిహాద్మ్యహమ్
ఏతన్మాంసస్య మాంసత్వం ప్రవదన్తి మనీషిణః.
(మను. ౫-౫౫)

భూతదయలో ప్రధానాంగమైన యహింస సామాన్య ధర్మము కాదు.

'అహింసా పరమో ధర్మః' (మ. భా. ఆ. 11-13)

అని వ్యాసుడు దీనిని కీర్తించినాడు. భగవద్గీతలో బహుస్థలములలో–

"అహింసా సత్య మక్రోధః" "అహింసా సమతా తుష్టిః"

మున్నగు వాక్యములచే నహింసాధర్మము విధింపబడి, ప్రశంసింపబడినది. పూర్ణమైన యహింసను పాటించువాని యెదుట మానవులే కాక క్రూరజంతువులు కూడ తమ హింసాస్వభావమును వీడును. అహింసయొక్క యీ ప్రత్యక్షఫలము పురాణగాథలవలన తెలియుటయే కాక పతంజలిమహర్షిచే రచింపబడిన యోగసూత్రములలో కూడ చెప్పబడినది.

'తత్సన్నిధౌ వైరత్యాగః' (యోగ. సూ. 2-35)

క్షాంతి

రెండవ యాత్మగుణము క్షాంతి. ఎట్టిబాధలనైనను సహించుటయే శాంతి. ఆ బాధలు శీతవాతాతపాదులనుండిగాని, మానవుల నుండిగాని రావచ్చును. వానిని భరించునపుడు విచారమును పొందరాదు. వానిని కల్గించిన మానవుని ద్వేషింపరాదు. ఈ శాంతికే తితిక్ష యనియు పేరు.

ఈ తితిక్ష కుత్తమోదాహరణము భారతములో ధర్మరాజు చెప్పినది. ఒకచేయి చందనములోను; ఒకచేయి యగ్నిలోను నుంచినను తన మనస్సొకేవిధముగ నుండునని యుధిష్ఠిరుడు చెప్పినాడు. ఈ విధముగ కష్టములను సహించుట మన మేలుకొఱకే కాని యితరుల కుపకారముకొఱకు కాదు. కష్టములను సహించుట యలవడుచో, మనము కష్టమును జయించినవార మగుచున్నాము. దయ యితరుల కుపకరించును గాని క్షాంతి మనకే యుపకరించును. క్రమాభ్యాసమువలన శీతోష్ణాదిబాధలు, అవమానాదుల వలన వచ్చు బాధలు అన్నియు సులువుగా భరింప వీలుగల్గును. దీనివలన దుఃఖము దూరమగును. ఏతదభ్యాసవశముచేత, మరణానంతరమున సూక్ష్మశరీరము ప్రయాణముచేయు వివిధలోకములలో గల్గు బాధలుకూడ సులువుగ భరించుటకు వీలుకల్గును. జీవితకాలములో సర్వవిధముల మనకు కష్టసహిష్ణుత కలుగనిచో, నకస్మాత్తుగా మరణానన్తరమున నదిరాదు. కనుక నీజన్మలోను, అనంతరమునుగూడ మనశ్శాన్తి కలుగవలెనన్నచో, నీ తితిక్షాగుణము నలవరచు కొనవలెను. ఈసందర్భమున నీక్రింది గీతాశ్లోకమును జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను.

శక్నోతీహైవ యస్సోఢుం ప్రాక్ఛరీర విమోక్షణాత్,
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తస్స సుఖీ నరః. (5-23)

(ఎవడీ లోకములోనే, శరీరమును విడచుటకు పూర్వమే కామ క్రోధముల వేగములను సహించుటకు సమర్థుడగునో వాడే యోగి; వాడే సుఖవంతుడు.)

తితిక్ష యలవరచుకొనుటకు ముఖ్యసాధనము 'బాధ యింద్రియ ధర్మము కాని, యాత్మధర్మము కా'దని మననము చేయుటయే.

మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌన్తేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః,
ఆగమాపాయినోఽనిత్యాస్తాం స్తితిక్షస్వ భారత. (గీత 2-14)

"పంచతన్మాత్రలతోడి స్పర్శలు శీతోష్ణసుఖదుఃఖముల నిచ్చును; అవి వచ్చుచు పోవుచుండును. ఓ యర్జునా! వానిని సహింపుము" అను మాటలను జ్ఞప్తియందుంచుకొని మననము చేయుచుందుమేని, యనుభవింప బడుచున్న దుఃఖము సగము తగ్గునని యనుభవజ్ఞులు నుడువుదురు.

అ న సూ య

మూడవ యాత్మగుణము అనసూయ. ఇతరున కే విధమైన యభివృద్ధి కలిగినను నందులకు బాధపడ కుండుటయు, వానిని ద్వేషింపకుండుటయు అనసూయ యనబడును.

అసూయ హృదయములో చిచ్చువలె కాల్చుటయేకాక యొకప్పు డితరులకు హానిని గూడ గల్గించునట్లు పరిణమింపవచ్చును. కావున అసూయ రెండు విధములుగ ననర్థహేతువు. దానిని తప్పక వీడవలయును.

శౌ చ ము

నాల్గవ యాత్మగుణము శౌచము. శరీరమును, మనకు సంబంధించిన వస్తువులను, వాక్కును, మనస్సునుగూడ పరిశుద్ధముగ నుంచుకొనుటయే శౌచము.

శరీరమునకును మనస్సునకును గల సంబంధమును మనప్రాచీనులును, అధునికులును గూడ నంగీకరించినారు. శారీరశౌచము లేనివారికి మనశ్శుద్ధియుండుట యరుదు. వాచికశౌచము వలన రెండు ప్రయోజనములు కలవు. 1, సత్యభాషణము ప్రియహిత భాషణము మున్నగునవి వాచికశౌచము. ఇవి పుణ్యకర్మలు. వీనివలన జన్మాన్తరమందును లోకాన్తరమందును నుత్తమగతి గల్గును. అసత్యము, వాక్పారుష్యము మున్నగునవి వాచికాశౌచము లోనివి. వీనివలన వ్యతిరిక్తఫలము గల్గును. 2. వాక్శుద్ధివలన మనశ్శుద్ధిగూడ గల్గును. మనశ్శుద్ధివలన గల్గు ఫలము లేవన: 1. మన శ్శుద్ధి సత్త్వలక్షణము, సత్త్వము జ్ఞానద్వారము; కావున మానవునకు మనశ్శుద్ధి తరణసాధనము. 2. మనశ్శుద్ధివలన ధర్మాసక్తి, నిష్కామకర్మాసక్తి కల్గును; వీనివలన జ్ఞానము ప్రాప్తించును.

ఇట్టి మూడువిధములైన శౌచమును గల్గియుండుట దైవసంపత్తు లోనిది; ఈ శౌచము లేకుండుట యాసురప్రకృతి లోనిది. భగవానుడు గీతలో అసురప్రకృతి గలవారిని వర్ణించుచు వారికి శౌచము లే దనినాడు.

'న శౌచం నాపి చాచారో న సత్యం తేషు విద్యతే' (16-7)

నిత్యము స్నానమాచరించి ధౌతవస్త్రములను ధరించుట శరీరశౌచ విధులలో నొకటి. ముఖ్యమైన శరీరశౌచమును గాపాడుకొనుటకు భగవద్గీతలలో చెప్పబడిన యీ క్రింది శారీరకతపస్సు నాచరించుచుండ వలయును.

దేవ ద్విజ గురు ప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవమ్,
బ్రహ్మచర్య మహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే. (గీత. 17-14)

దేవతలను, బ్రాహ్మణులను, గురువులను, జ్ఞానులను పూజించుట, పరిశుద్ధముగా నుండుట, ఋజుప్రవర్తనతో నుండుట, స్వభా

ర్యేతర స్థలముల బ్రహ్మచర్య మవలంబించుట, ఎవరికిని హింసచేయ కుండుట-ఇవి శారీరకతపస్సుగా చెప్పబడును.) బ్రహ్మచర్యము వలన విశేష ప్రత్యక్షఫలముకూడ కల్గును. బ్రహ్మచర్యమువలన శారీరక, మానసికాధ్యాత్మికశక్తు లపారముగ వృద్ధినొందును. ఈ శక్తులు బ్రహ్మచర్యమువలన వృద్ధిపొందున ట్లాహారాదులవలన వృద్ధిపొందవు.

'బ్రహ్మచర్యప్రతిష్ఠాయాం వీర్యలాభః' (యో. సూ. 2-38) అని పతంజలిమహర్షి చెప్పినాడు.

వాచికశౌచ మలవడుటకై యీ క్రింది వాచికతపస్సును చేయ వలయును.

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్,
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే.
(గీత 17-15)

(ఎవ్వరికిని భయమును గల్గింపని మాట లాడుట, సత్యమునే పల్కుట, ఇంపుగనుండునట్టియు, నెదుటివానికి మేలును చేయునట్టియు వాక్యమును పల్కుట, వేదాభ్యాసము- ఇవి వాచికతపస్సుగా చెప్ప బడును.)

మానసికశౌచ మలవడుటకై యీక్రింది మానసికతపస్సుచేయ వలయును.

మనఃప్రసాదస్సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మ వినిగ్రహః,
భావసంశుద్ధి రిత్యేత త్తపో మానస ముచ్యతే. (గీత, 18-16)

(మనస్సు ప్రశాంతముగా నుండుట, దుష్టభావములను వీడి సద్భావములను కల్గియుండుట, మౌనము వహించుట, ఇంద్రియనిగ్ర హము, భావశుద్ధి గల్గియుండుట- ఇవి మానసికతపస్సు.)

అ నా యా స ము

అయిదవ యాత్మగుణము అనాయాసము. దీని స్వరూపము ప్రమాణాధ్యాయమున 'ఆత్మతుష్టిని' వివరించుపట్లు చెప్పబడియున్నది. తన శక్తికిమించిన ధర్మములను చేయబూని కాని, తనకు అశ్రేయస్సులు గలిగించు పరహింస మున్నగు అధర్మములలో గాని శారీరక మానసికాయాసములను పొందువాడు తమోలక్షణోపేతుడును అసుర ప్రకృతిలోనివాడునని గీత చెప్పుచున్నది. ఇందు మొదటిదాని కీది వరలో ప్రమాణము చూపబడినది. రెండవదానికి గీతలలోని యీ క్రింది వాక్యమును తీసికొనవచ్చును.

కర్శయన్త శ్శరీరస్థం భూతగ్రామ మచేతసః,
మాం చైవాన్తశ్శరీరస్థం తాన్ విద్ధ్యాసుర నిశ్చయాన్.
(గీత. 17-6)

(బుద్ధిహీనులు అహంకారయుక్తులై, ఘోరతపస్సు చేయుచుతమ శరీరములోనున్న పంచభూతములను, నందేయున్న నన్ను గూడ కృశింపచేయుచున్నారు. అట్టివా రాసుర నిశ్చయము కలవారు.)

కావున భగవంతునకు నివాసమైన మన పవిత్రశరీరమును వ్యర్థముగాగాని, యహంకారయుక్త కార్యములకొఱకుగాని, బాధపెట్టుటయన నందలి పరమేశ్వరుని హింసపెట్టుటయే యని గ్రహింపవలయును.

ఎల్లపుడును సంతోషముతో నుండుట యుత్తమపురుష లక్షణముగ శాస్త్రములలో చెప్పబడినది. 'సంతుష్టస్సతతం యోగి' 'అహింసా సమతా తుష్టిః' మున్నగు గీతావచనములు సంతుష్టిని ఉత్తమ లక్షణముగ చెప్పినవి. ఎట్టి ప్రబలబాహ్యహేతువు లున్నను, అంతరంగికముగ మనస్సు కలత నొందనీయకుండుటకు 'మనఃప్రసాద'

మని పేరు. ఇట్టి మనస్సౌఖ్యమును నిరంతరము ననుభవించుట యనాయాసమునకు పరమావధి.

మంగళము

మంగళ మనునది యొక యాత్మగుణము. నిరంతరము శుభమునే తలచుచుండవలయును; శుభమునే వినుచుండవలయును; చూచుచుండవలయును. అశుభవిషయములను దరిచేరనీయరాదు. అశుభకార్యములను పూనరాదు.

భద్రం కర్ణేభిః శ్రుణుయామ దేవాః
భద్రం పశ్యేమాక్ష భిర్యజత్రాః. (తై. అ. 1-1)

మున్నగు శ్రుతివాక్యములలో తెల్పబడినట్లు నిరంతరము మాంగళ్యమునే వినుటకును, చూచుటకును కోరుచుండవలయును. ఇట్లు మనస్సహితములైన యింద్రియములను మాంగళ్యమువైపునకే త్రిప్పుదుమేని అమంగళము ప్రతిహతమై నిత్యము శుభము చేకూరును. ఇది మనస్సుయొక్క శక్తి. ఒక యమంగళభావము మన చుట్టుపట్ల నొకని కున్నచో, అది అదృశ్యరూపమున మనలోకూడ ప్రవేశించి మన మనస్సును కూడ నొకింత మలిన పరచునని యోగులు చెప్పుదురు. కావుననే అమంగళపదమును నోటితో నుచ్చరించుట గూడ తగదని మహర్షులు చెప్పిరి. అమంగళమును తప్పనిసరిగ తెల్పవలసినపుడు సంకేతముగా మంగళపదమునే వాడవలయునని స్మృతికర్తలు చెప్పిరి.

అభద్రం భద్రమితి బ్రూయాత్ (గౌ. ధ. సూ. 9-21)

వట్టిపోయిన ఆవును తెల్పుటకు శ్రేష్ఠ ధేనువాచకమైన 'ధేనభవ్యా' అను శబ్దమును వాడవలయును.

ఇట్లు సర్వప్రయత్నముల చేతను మానవుడు జీవితమున శుభోపేతము గావించుకొనవలయును.

అకార్పణ్యము

అకార్పణ్య మనునది యేడవ యాత్మగుణము. అకార్పణ్య మనగా నెన్నడును దైన్యము పొందకుండుట.

ఒకబాధ కల్గినపుడు దానిని తప్పించుకొనుటకుకాని, యొక లాభమును పొందుటకుకాని ఆత్మగౌరవమును విడచి యెదుటివాని నుండి యుపకారము కోరి, దానికొఱకై వానికి దాసుడుగ వ్యవహరించుట దైన్యము. కావున నిట్టి దైన్యపరుడు భగవంతునియందు విశ్వాసము లేనివా డగుచున్నాఁడు. దుఃఖములయందు భయము సుఖములయందు కోరిక లేకుండవలెనని గీతోపదేశము.

దుఃఖేష్వనుద్విగ్న మనా స్సుఖేషు విగతస్పృహః. (2-56)

ఇది యలవఱచుకొని భగవంతుడు కల్పించిన దానితోనే తృప్తిపడు చుండవలయునని (యదృచ్ఛా లాభసంతుష్టః) గీత చెప్పు చున్నది. భగవంతుడు సర్వజ్ఞుడు, కావున, మనకేది కావలయునో యాతనికే తెలియునను దృఢవిశ్వాసముతో ఆయనను సేవించువారి యోగక్షేమములను ఆయనయే వహించును.

అనన్యాశ్చిన్తయన్తో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే,
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్.

(ఇతరుల నాశ్రయింపనివారై నన్నే తలంచుచున్నవారై యే ప్రజలు నన్ను సేవింతురో, నిత్యయుక్తులైన యట్టివారి యోగ క్షేమములను నేను వహించుచున్నాను.)

అని భగవానుడు చెప్పియున్నాడు కదా, కావున దైన్యమును పొందుట యన భగవంతునియందు నమ్మకము లేక పోవుటను ప్రకటించుటయే! అంతేకాక, దైన్యావస్థలో మానవు డెదుటి వానిని సంతోషపఱచుట కెట్టి పాపకార్యముల నైనను చేయవలసివచ్చును.

మనము చేయు కార్యములు భగవత్ప్రీత్యర్థ ముండవలయును కాని, కేవలము మానవప్రీత్యర్థ ముండరాదు. కావున దైన్యము తప్పక విడువదగినది.

అ స్పృ హ

ఎనిమిదవ యాత్మగుణము అస్పృహ- అనగా కోరికలు లేకుండుట.

మానవుని ఘనతను నిర్ణయించుటలో కామవిషయము కొలత బద్ద. మానవునకు కోరిక లెంత హెచ్చుగానున్న వాడంత నికృష్టుడు. కోరిక లెంత తక్కువగానున్న నంత యుత్తముడు. ఏమియు కోర్కులు లేనివాడు సర్వోత్తముడు. అట్టిస్థితికి వచ్చి యాత్మ పదార్థముతోనే క్రీడించువా డుత్తీర్ణుడైనట్లు గ్రహింపవలయునని గీత చెప్పుచున్నది.

ప్రజహాతి యదా కామాన్ సర్వాన్పార్థ మనోగతాన్,
ఆత్మన్యే వాత్మనా తుష్ట స్థితప్రజ్ఞ స్తదోచ్యతే. (౨-౫౫)

మనుస్మృతియు జీవితవిధానము కామగ్రస్తము కాకూడదని చెప్పుచున్నది.

కామాత్మతా న ప్రశస్తా. (2-2)

ఇతరులు తమంత తా మేదియైన దాన మొసగినను గ్రహింపకుండుట అస్పృహయొక్క పరమావధి. అట్టి గుణమునకు అపరిగ్రహమని పేరు. పరిగ్రహమువలన దాతయొక్క పాపము ప్రతిగ్రహీతకు సంక్రమించునని వేదము. (తై. అ. 2-15) చెప్పుచున్నది. పూర్ణముగా అపరిగ్రహము పాటించువాని మనస్సు అకలుషమై పూర్వజన్మలోని వృత్తాంతమును గూడ తెలిసికొనుటకు సమర్థమగును. దీనివలన జన్మహేతువు స్పష్టమై జన్మరాహిత్యమార్గము గోచరించును. దీనినే-

అపరిగ్రహస్థైర్యే జన్మకథంతా సంబోధః.

అని పాతంజలయోగ సూత్రము (2-39) చెప్పుచున్నది. నస్పృహతయొక్క నికృష్ట పరిణామము చౌర్యము (స్తేయము). మనస్సులోకూడ పరులసొత్తుల కాశింపనివానికి ప్రకృతి దేవతయే సమస్త సంపత్తులు క్రమముగ చేకూర్చునని యోగశాస్త్రము చెప్పు చున్నది.

అస్తేయ ప్రతిష్ఠాయాం సర్వరత్నోపస్థానమ్. (2-37)

ధర్మమునందును, భక్తియందును, మోక్షమునందును కోరిక లేనిచో మానవుడు తరింపలేడు. కావున నీ కోరికలు వదలదగినవి కావు. ఇతర కామములు బంధ హేతువులు.

సత్యము.

పైని తెలుపబడిన యాత్మగుణములలో శౌచమునం దంతర్భూత మైనది సత్యము.

'సత్యాన్నాస్తి పరో ధర్మః' అని మహర్షులు బోధించిరి.

అహింసగూడ నిట్టిది గనుకనే, సత్యాహింసలు జోడింపబడి గీతాదిగ్రంథములలో చెప్పబడినవి.

సత్యము చెప్పుచో కొన్నిపట్ల నితరులకు గష్టము కలుగ వచ్చును. అయినను సత్యమును వీడరాదు. కాని యితరులకు కష్టమును గలిగించు సత్యమును వ్యర్థముగా పలుకరాదు. ఒక దరిద్రుని జూచి 'నీవు దరిద్రుడవ' వనుట వ్యర్థముగా పలుకబడిన సత్యమగును. ఇట్టి సత్యములను పలుకరాదు. ఒకనికి ప్రియము కలుగును కదా యని అసత్యము నెన్నడును పలుకరాదు. ఇది సనాతన ధర్మమని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

సత్యం బ్రూయాత్ప్రియం బ్రూయా న్న బ్రూయాత్సత్య
మప్రియమ్,

ప్రియం చ నానృతం బ్రూయా దేష ధర్మ స్సనాతనః.
(మను. 4-138)

సర్వస్వమును పరిత్యజించియైనను, సత్యము గాపాడుకొన్న వారు కలరు. తన్ను బ్రహ్మర్షి యననందులకు విశ్వామిత్రుడు వసిష్ఠుని బహువిధముల బాధించెను. తాను నమ్మని విషయమును చెప్పి యసత్యదోషమును కట్టుకొనుటకు వసిష్ఠు డంగీకరింపలేదు. తుదకు విశ్వామిత్రుని రజోగుణము పూర్తిగా నణగిన పిమ్మట నాతని బ్రహ్మర్షి యనెను. 'ముందుగనే యని యుండినచో నీకీ బాధలు తప్పియుండెడివి గదా' యని విశ్వామిత్రుడు పల్కెను. అందులకు వసిష్ఠుడు 'అప్పటికి నీ కింకను బ్రహ్మత్వము రాలేదు. బాధలను తొలగించుకొనుట కసత్యమాడదగునా?' అని సమాధానము చెప్పెను.

వేదములో గూడ సత్యము ప్రథమధర్మముగనే చెప్పబడినది. విద్యను ముగించుకొని గురుకులమును వీడిపోవుచున్న శిష్యునకు గురువుచేయు నుపదేశములో మొట్టమొదట 'సత్యం వద' అనియే (తై. ఉ. 1-11) కలదు. కావున హిందూమతములో సత్యముయొక్క స్థానము అద్వితీయము.

ఎన్నడు నసత్యము పలుకని వాని నోటినుండి యే వాక్కు వెడలినను నది యథార్థమగును. అట్టి వానికి కార్యసిద్ధి కితరసాధనము లక్కరలేదు. అతని వాక్కే గొప్ప క్రియాసాధనము. ఈ యంశము నీ క్రింది పాతంజలసూత్రము తెల్పుచున్నది.

సత్యప్రతిష్ఠాయాం క్రియాఫలాశ్రయత్వమ్.
(యో. సూ. 2-36)

ఇ త ర గు ణ ము లు

పైని తెల్పబడిన ఆత్మగుణములకు పిమ్మట పేర్కొన దగిన యుత్తమలక్షణము లనేకములు గలవు. శ్రుతిస్మృతీతిహాస పురాణ ములచేత నవి యనేకవిధముల ప్రతిపాదింపబడి యున్నవి. పితృ భక్తి, మాతృభక్తి, గురుభక్తి, అతిథిపూజ, సత్పురుష సహవాసము) వినయము మున్నగున వెన్నియో గలవు.

తల్లిదండ్రుల ఋణము నూరుజన్మలలోనైనను తీరదని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

యం మాతాపితరౌ క్లేశం సహేతే సంభవే నృణామ్,
న తస్య నిష్కృతిశ్శక్యా కర్తుం వర్షశతైరపి. (మను. 2-27)

కావున తల్లిదండ్రులను దైవములుగ భావింపవలెను. తైత్తి రీయోపనిషత్తిట్లు చెప్పుచున్నది.

మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ,
ఆచార్యదేవో భవ, అతిథిదేవో భవ. (11-2)

(తల్లియే దైవముగా కలవాడవగుము. తండ్రియే దైవముగా కలవాడ వగుము. ఆచార్యుడే దైవముగా కలవాడ వగుము. అతిథియే దైవముగా కలవాడ వగుము.)

దానముగూడ నిట్టి యుత్తమగుణములలో నొకటి. ఐశ్వర్య మునుబట్టి దానము చేయవలయుననియు, ఔద్ధత్యముచే గాక యింత మాత్రమే దానము చేయుచున్నానను సిగ్గుచే దానము చేయవలయు ననియు, దానము పుచ్చుకొను వానికి కష్టము కలుగునేమో యను భయముతో దానము చేయవలయు ననియు, పాత్రత నెఱింగ పరమేశ్వరార్పణబుద్ధితో దానము చేయవలయు ననియు తైత్తిరీయో పనిషత్తు చెప్పుచున్నది.

ఉత్కృష్టులైన బ్రాహ్మణోత్తములను చేరబిలిచియు, చెంత జేరియు, వారిని గౌరవించియు, వారి సహవాసమున మాలిన్యము పోగొట్టుకొనవలెనని గూడ నీ ఘట్టముననే చెప్పబడినది. పైని దెల్ప బడిన సద్గుణముల కన్నిటికిని సహకారము జేయునదియే యీ సత్సహవాసము.

కర్మకాండ - శీలము

ఈ యధ్యాయమున దెల్పబడిన సత్ప్రవర్తనము అత్యంతము ప్రధానమైనది. నడవడిక సరిలేనివా డెంత విద్యాసంపన్నుడైనను లాభములేదు. మరణానంతరమున వానికి విద్య లుపకరింపవు. ఈ క్రింది వసిష్ఠశ్లోకము గమనింపదగినది.

ఆచారహీనం న పునన్తి వేదా
యద్యప్యధీతా స్సహ షడ్భిరంగైః,
ఛందాంస్యేనం మృత్యుకాలే త్యజన్తి
నీడం శకున్తా ఇవ జాతపక్షాః.

(వేదములు షడంగములతోడను అధ్యయనము చేయబడినను మంచి నడవడిక లేనివానిని పవిత్రునిగా చేయవు. రెక్కలు వచ్చిన పక్షులు గూటిని వదలిపెట్టి పోవునట్లు వేదములు గూడ మరణ కాలమున నాతని విడిచి పోవును.)

హిందూమతములో సంస్కారరూపమైన కర్మకు చాల గొప్ప స్థానమే కలదు కాని యంతకంటె గొప్పస్థానము పైని తెల్పబడిన యాత్మగుణములకు కలదు. కేవలము కర్మగాని, కేవలము ఆత్మ గుణములుగాని రక్షింపజాలవు. కాని, యేమయిన కొంచెము లోటున్నచో, నది సంస్కారములలో నుండవచ్చును గాని, ఆత్మ గుణములలో నుండకూడదు. సంస్కారములకును, ఆత్మగుణము లకును గల తారతమ్యముయొక్క సమీక్ష గౌతమధర్మ సూత్రము

లలో చేయబడినది. బ్రహ్మసాయుజ్య సాలోక్యములను పొందవలె నన్నచో, కర్మకాండాధ్యాయమున దెల్పబడిన నలువది సంస్కారములను, ఎనిమిది యాత్మగుణములను గూడ గలిగి యుండవలెనని గౌతముని యభిప్రాయము. సంస్కారములు పూర్తిగా నున్నను, ఆత్మగుణములు లేనిచో వానికి బ్రహ్మసాయుజ్య సాలోక్యములు కలుగవని గౌతమ ధర్మసూత్రములలో స్పష్టముగా జెప్పబడినది.

యస్యైతే చత్వారింశత్సంస్కారా నచాష్టావాత్మగుణాః
న స బ్రహ్మణః సాయుజ్యం సాలోక్యం చ గచ్ఛతి.
(గౌ. ధ. 8-23)

సంస్కారములలో కొన్నియున్నను, ఆత్మగుణము లన్నియు నున్నచో సాలోక్యము గల్గునని యీ క్రింది సూత్రము చెప్పుచున్నది.

'యస్య ఖలు సంస్కారాణా మేకదేశోఽప్యష్టావాత్మగుణా
అథ స బ్రహ్మణః సాయుజ్యం సాలోక్యం చ గచ్ఛతి గచ్ఛతి.
(గౌ. ధ. 8-24)

ఇచ్చట వ్యాఖ్యాతలు సంస్కారములును, ఆత్మగుణములును పూర్తిగా నున్నచో సాయుజ్యము గల్గుననియు, సంస్కారములు గొన్నియు నాత్మగుణము లన్నియు నున్నచో సాలోక్యము గల్గుననియు వివరణము చేసినారు.

కర్మకాండయు, నియమములును ముఖ్యములు. ఆత్మగుణము లంతకంటెను ముఖ్యములు.

ఈ యాత్మగుణములు-శీలము-సర్వవర్ణములకును విధింపబడుట గుర్తింపదగిన యంశము (మూడవ అధ్యాయమున). దయా సత్య శౌచాదులతో గూడిన సత్ప్రవర్తనము సర్వవర్ణ సామాన్య ధర్మమని చెప్పబడినదాని నిదికూడ బలపరచును. మను విట్లు చెప్పుచున్నాడు.

'అహింసా సత్యమస్తేయం శౌచ మింద్రియనిగ్రహః,
ఏతం సామాసికం ధర్మం చాతుర్వర్ణ్యే ఽబ్రవీ న్మనుః.'

(అహింస, సత్యము, పరధనము హరింపకుండుట, శౌచము, ఇంద్రియనిగ్రహము-సంగ్రహముగా నీ ధర్మములను మనువు నాల్గు వర్ణములకును విధించెను.)

ప్రకరణమును బట్టి యీ ధర్మములు నాల్గువర్ణములకే కాక సంకరవర్ణములకు కూడ విహితములే యని కుల్లూకభట్టు వ్యాఖ్యానములో వ్రాసినాడు. కావున పైని వివరింపబడిన సత్ప్రవర్తనము, ఆత్మగుణములు సర్వహిందువులును అనుసరింపవలయునని తెలియదగును.

జ న్మాం త ర ము

తృతీయాధ్యాయము మొదలుకొని యింతవఱకు తెలుపబడిన కర్మకాండ నాచరించుచు, ఆత్మగుణముల నలవరచుకొనుచు స్వవర్ణాశ్రమ ధర్మపరులైనవారు మరణానంతరమున పుణ్యలోకములలో సుఖముల ననుభవించుటయే కాక, తిరిగి యీ లోకమున జన్మించునపుడు పూర్వజన్మలోకంటె నుత్కృష్టకులములోను జనింతురు; వెనుకటికంటె ఉత్కృష్టరూప సంపత్తితోను, అధికాయువుతోను, గొప్ప విద్యతోను, సత్ప్రవర్తనతోను, ధనముతోను, సుఖముతోను, బుద్ధితోను నొప్పుదురు. గౌతమధర్మసూత్ర మీ యంశము నీ క్రిందివిధముగ చెప్పినది.

వర్ణా ఆశ్రమాశ్చ స్వకర్మనిష్ఠాః
ప్రేత్య కర్మ ఫలమనుభూయ తత శ్శేషేణ
విశిష్టదేశ జాతి కులరూపాయుశ్శ్రుత
వృత్త విత్త సుఖమేధసో జన్మ ప్రతిపద్యన్తే. (11-29)

కర్మకును పునర్జన్మకును సన్నిహితసంబంధము కలదు. కర్మను బట్టియే పునర్జన్మ ముండును. ఈ యర్థమున ఆత్మగుణములు కూడ కర్మలోనికే చేరును.

పునర్జన్మ సిద్ధాన్తము హిందూమతమునకు ప్రత్యేక లక్షణము. హిందూమతముపై తిరుగుబాటుగా బయలుదేరిన బౌద్ధ జైన మతములు గూడ నీ పునర్జన్మసిద్ధాన్తము నంగీకరించినవి.

మానవు డీ జన్మలో చేసికొనిన కర్మనుబట్టి యాతని తరువాతి జన్మను భగవానుడు నిశ్చయించునని కొంతవఱకు వర్ణవ్యవస్థాధ్యాయమున చెప్పబడినది. రమణీయమైన యాచరణము గలవారు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియాది యోనులందు జనింతురనియు, దుష్టమైన యాచరణము గలవారు సూకర చండాలాది యోనులందు జనింతురనియు ఛాందోగ్యోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది.

తద్య ఇహ రమణీయచరణా అభ్యాశో
హయత్తే రమణీయాం యోనిమాపద్యేరన్
బ్రాహ్మణయోనిం వా క్షత్రియయోనిం వా వైశ్య
యోనిం వా ౨థ య ఇహ కపూయచరణా అభ్యాశో
హయత్తే కపూయాం యోని మాపద్యేరన్ శ్వయోనిం
వా సూకరయోనిం వా చండాలయోనిం వా.

(ఛాం. ఉ. 5-10)

ఈ పునర్జన్మసిద్ధాన్తమును శ్రీభగవానుడు గీతలో యోగభ్రష్టు నుదాహరణముగా తీసికొని యత్యంతము రమ్యముగా చెప్పియున్నాడు. (గీత 6-40 నుండి 45 వఱకు)

కల్యాణసంకల్పమును, కల్యాణకర్మారంభమును గలవానిని జన్మ జన్మాంతరముల యందును, లోకాంతరముల యందును గూడ దాను వీడక, వానిని క్రమముగ సత్త్వమస్థితిలోనికి తెచ్చెదనని భగవానుడు ప్రతిజ్ఞచేసి యున్నాడు.

పూర్ణమైన భగవదనుగ్రహము గల్గినపుడు జ్ఞానోదయమై మోక్షము సిద్ధించును. జనన మరణరూప సంసారము తప్పి, నిత్య

నిరతిశయానందము ప్రాప్తించుట మోక్షముయొక్క స్వరూపము. మోక్షమే పరమ గమ్యస్థానము. కామ్యకర్మల వలన స్వర్గాదిలోకములలోను, ఈ జన్మలలోను, జన్మాంతరములలోను సుఖము గలుగ వచ్చును; కాని యీ సుఖములు శాశ్వతములు గావు. భక్తులును జ్ఞానులును నీ విధమైన సుఖము సేవగించుకొందురు. నిత్యనిరతిశయ సుఖమే వారి లక్ష్యము. ఎల్లరును దీనినే దృష్టిలో నిడుకొని స్వవర్ణాశ్రమ ధర్మములను పీలైనంతవఱకు నిష్కామముగా నీశ్వరార్పణబుద్ధితో నాచరించుచు ఆత్మగుణముల నలవఱచు కొనవలయును.

స్త్రీ ధర్మ వచం

స్వా తం త్ర్య ము

హిందూమతము స్త్రీ పురుషుల కొకే ధర్మమును నియమింప దనునది యసందిగ్ధమైన విషయము. ధర్మములో స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యమే లేదు.

'అస్వతంత్రా ధర్మే స్త్రీ' (గౌ. ధ. 18-1)

అని గౌతమధర్మసూత్రము చెప్పుచున్నది.

పురుషులకు కూడ భార్యలేనిదే యాగాది కర్మలను చేయుట కధికారము లేనిమాట వాస్తవమే.

'అయజ్ఞో వా ఏషః యోఽపత్నీకః'
అని తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము (2-2-2-6)లో చెప్పబడినది.

కాని భేద మేమన: పురుషు డొక ధర్మకార్యమును చేయదలచి నపుడు భార్య యాతనికి తోడ్పడి తీరవలయునను విధి గలదు. స్త్రీ యన్నచో, భర్త యనుమతిలేనిదే యే ధర్మము చేయుటకును వీలు లేదు. ఉపవాసము, వ్రతము మున్నగునవి కూడ భర్త యనుమతి తోనే జరుగవలయును. భర్త యనుజ్ఞలేకుండ చేయబడు వ్రతములు రాక్షసులకు చేరునని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

అపృష్ట్వాచైవ భర్తారం యా నారీ కురుతే వ్రతమ్,
సర్వం తద్రాక్షసాన్ గచ్ఛేదిత్యేవం మనురబ్రవీత్.

(పరాశం 2-16)

దీని యుద్దేశము స్త్రీకి ధర్మము లేదనికాదు, స్త్రీకిగల ధర్మము లన్నిటిలోను భర్తృవాక్యపరిపాలనము, పతిభక్తి అత్యుత్తమములు అని దీని యర్థము.

"స్త్రీభిర్భర్తృవచః కార్యమేష ధర్మః పరః స్త్రియః"

స్త్రీకి భర్త్రాజ్ఞను పాలించుట యన్నిటికంటెను గొప్పధర్మము అని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

స్త్రీకి ధర్మవిషయముననే స్వాతంత్ర్యము లేనప్పుడు, లౌకిక విషయముల మాట వేరుగ జెప్పనక్కరలేదు, అన్ని విషయముల లోను స్త్రీలు అస్వతంత్రలని మనువు చెప్పుచున్నాడు. స్త్రీని బాల్యమున తండ్రియు, యౌవనమున భర్తయు, వార్ధక్యమున భర్త, వాన ప్రస్థుడైనచో పుత్త్రుడును రక్షింపవలెనని మను వీ క్రిందిశ్లోకములో చెప్పినాడు.

"పితా రక్షతి కౌమారే భర్తా రక్షతి యౌవనే,
రక్షన్తి వార్ధకే పుత్త్రా న స్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హతి" (9-3

స్త్రీలు తమ యధీనమున నున్నారుకదా యను భావమున వారి కే విధమైన సుఖమును కలుగనీయక, యనవసరముగ నిర్బంధములలో నుంచు పురుషులు తమ యధికారమును దుర్వినియోగము చేసికొనువా రగుచున్నారు. ఆ కర్మఫలమును వా రనుభవింతురు అంతియేకాక, యట్టి పురుషులవలన ధర్మమునకు హాని గల్గును. అట్టి దుష్టపురుషుల చర్యవలన బాధలను పడలేక స్త్రీలు చివరకు ఇల్లు తెగించుటయు సంఘములో స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము కావలయునన నాందోళనము బయలు దేరుటయు గూడ జరుగును. కావున, ధర్మము లోకములో నిలువవలయుననిన నెవరిహద్దులలో వా రుండవలయును స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము లేకుండుట వారికి బాధను గల్గించుటకు గాదని గుర్తించుట యవసరము.

దాంపత్య మవిచ్ఛిన్నముగ నుండవలెనన్నచో, భార్యాభర్తలలో నొకరికి స్వాతంత్ర్యము లేకుండుట తప్పదు. ఇరువురకును స్వాతంత్ర్య ముండుట యనగా, నిత్యమును కలహమున కవకాశ మగుటయే. ఒకే విషయమున నిరువురిలో నొకరి కొకవిధముగా దోచవచ్చును. మరియొకరికి మరియొక విధముగా దోచవచ్చును. అందువలన నొకరి విధానమునకు మరియొకరి విధానముతో సంఘర్షణము కలుగును. అట్టి పరిస్థితిలో నెవరో యొకరు రెండవ వారు చెప్పినట్లు వినవలయునను నియమము లేనిచో, గృహములో శాంతి, సామరస్యము పోవును. దంపతులలో నెవరో యొకరు తమ వ్యక్తిత్వమును రెండవవారిలో లీనము చేసికొనుట యావశ్యకము. ఇట్లెవరు తమ వ్యక్తిత్వమును వదలుకొనవలెననిన స్త్రీయే యనుట కనేక హేతువులు గలవు. భిన్నదేశములలోని నాగరికతా చరిత్రలు, వివిధమతముల యాదేశములు, మానవ మనస్తత్త్వశాస్త్రము, స్త్రీ పురుషులకుగల శారీరక శక్తులు మున్నగునవన్నియు స్త్రీ పురుషునిలో తన వ్యక్తిత్వమును లీనము చేసికొనుట కనుకూలించును; గాని, పురుషుడు స్త్రీయందు తన వ్యక్తిత్వమును లీనము చేసికొనుట కను కూలింపవు.

గృహిణి

గృహకృత్యములలో స్త్రీకి పూర్ణమైన స్వాతంత్ర్యము కలదు. గృహములోని ద్రవ్యమున కామెయే స్వామిని యని వేదము చెప్పుచున్నది.

"పత్నీ పారిణహ్యస్యేశే." (తైసం. 6-2-1-1)

గృహమే స్త్రీయొక్క స్థానమనుటకు శ్రుతిస్మృతులలో ననేకాధారములు కలవు. "జాయే దస్తం" (భార్యయె గృహము) అని ఋగ్వేదములో (3-53-4) చెప్పబడినది. మనుస్మృతిలో పురుషునకు గురుకులవాస మెట్టిదో స్త్రీకి గృహకృత్యము లట్టివని చెప్పబడినది.

దాంపత్యముచ్ఛేద్యము

పైని తెల్పినట్లు దంపతులలో నొకరు మరొకరి యధీన మందుండి తీరవలయుననను నియమమే లేనిచో, సంఘమున వివాహ విచ్ఛేదము లాచరణములోనికి వచ్చును. పాశ్చాత్య దేశములలో నట్లే యున్నది. అభ్యాస వశమున క్రమముగా భార్య భర్తలో నైక్య మొందుటకు వీలున్నను, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యముపేర పాశ్చాత్యులా వీలు నుపయోగించుకొనకున్నారు. మన ప్రాచీనులు సంప్రదాయ బలముచేతను ఇతిహాస పురాణ దృష్టసతీమణుల యుదాహరణముల చేతను స్త్రీలలో భర్త్రుతన్మయత్వము గల్గు మార్గములను చూపి యున్నారు.

దంపతులకు మానసికైక్యము గల్గించుటకై మంత్రములు వేదములలో కొన్నియున్నవి. గృహ్యసూత్రములలో నట్టి యైక్యమును గల్గించు విధానములు సూచింపబడినవి. బోధాయన గృహ్యసూత్రములో చూపబడిన ప్రక్రియ యిట్లు కలదు.

> 'అథాస్యా ఉపోత్థాయ దక్షిణేన హస్తేన దక్షిణం
> సంప్రతి బాహుమన్వవహృత్య హృదయ దేశ మభిమృశతి.
> 'మమ హృదయే హృదయం తే అస్తు మమ చిత్తే చిత్తమస్తు,
> మమ వాచ మేకమనాశ్శృణు మా మేవానువ్రతా
> సహచర్యా మయా భవ" ఇతి, అథాస్యై దక్షిణే కర్ణే జపతి,
> 'మాం తే మనః ప్రవిశతు, మాం చక్షుర్మాముపేతు భగః,
> మయి సర్వాణి భూతాని, మయి ప్రజ్ఞాన నుస్తు తే.'
>
> (బో. గృ. సూ. 1 4)

వరుడు కుడిచేతితో వధువుయొక్క దక్షిణాంసమును గూర్చి బాహువు నెత్తి, హృదయమున స్పృశించి యిట్లు చెప్పుచున్నాడు: 'నా హృదయమందు నీ హృదయ ముండుగాక, నా చిత్తమందు నీ

చిత్తముండు గాక, నా వాక్కు నేకమనస్కవై వినుము. నన్ననుస రించియే వ్రతముకల దానవగుము. నాతో సహచర్యవగుము.' అమె కుడిచెవిలో నిట్లు జపించుచున్నాడు. నీ మనస్సు నన్ను ప్రవేశించు గాక. నీ నేత్రము, భగము నన్ను ప్రవేశించుగాక. నీకు నాయందే సర్వ భూతములు గన్పట్టుగాక! నా యందే నీకు ప్రజ్ఞాన ముండుగాక.)

శారీరకముగ రెండు వ్యక్తులైన స్త్రీపురుషులు మానసికముగ నొకే వ్యక్తి యగుటయే హిందూదాంపత్య లక్షణము. జీవితకాలము లోనే కాక, మరణానంతరమునగూడ నిట్టి యైక్యముతో నుండుటయే ఆర్యదాంపత్య విశేషము. మరణానంతరమున గూడ దాంపత్యము వీడరాదను నుత్తమాదర్శము వేదములలో ననేక స్థలములలో గన్పట్టు చున్నది.

"దివి జ్యోతి రజరమారభేతా."

(పతిపత్నులు ద్యులోకమందున్న జరారహితమైన ఆదిత్యాత్మక మైన జ్యోతిని పొందుదురుకాక.)

అని వేదములో చెప్పబడినది. 'నేను నా భర్తకు పత్నినై పర లోకములలో కూడ నాతని కలిసికొందు'నని యొక స్త్రీ చెప్పు చున్నట్లు

"సం పత్నీ పత్యాహం సంగచ్ఛే."

తైత్తిరీయబ్రాహ్మణములో (1-10-2) కన్పట్టుచున్నది. అన్ని వేదములలోనుగూడ నిట్టి వనేకములు గలవు.

దంపతుల యీ యైక్యమునకు కారణమైన పాతివ్రత్యము ఋగ్వేదములలో గూడ స్తుతింపబడినది.

తైత్తిరీయారణ్యకములో పతివ్రతాశబ్దము కూడ కన్పట్టు చున్నది. (తై. అ. 1-27) పతిద్వేషిణులైన స్త్రీలు ఋగ్వేదములో (4-55) మహాపాపాత్ములరాండ్రుగ చెప్పబడినారు.

భర్త యెంత దుర్మార్గుడైనను స్త్రీకి పాతివ్రత్య ధర్మము వీడ దగనది కాదు.

విశీలః కామవృత్తో వా గుణైర్వా పరివర్జితః,
ఉపచర్యః స్త్రియా సాధ్వ్యా సతతం దేవవత్పతిః.

(మను. 5-154)

(భర్త యెంత శీలరహితుడైనను, కామప్రవృత్తిగల వాడైనను ఏ సద్గుణము లేనివాడైనను, భార్య యతనిని దైవముగా పూజింప వలయును.)

ఈ హేతువుచే నే పురుషుడైనను భార్యపట్ల క్రూరముగా ప్రవర్తించునో వాడు తనకును, సంఘమునకును మహోపకారము చేసినవా డగుచున్నాడు.

ప్రతిపురుషుడును స్త్రీకి కూడ కష్టసుఖములు కలవని గుర్తించి "దయా సర్వభూతేషు" అను ప్రథమాత్మగుణమును స్త్రీపట్ల ముందుగ నాచరణమందుంచుట యత్యవసరము. భార్యను క్రూర ముగ చూచుచు లోకమంతను దయతో చూచినను భగవంతుడు హర్షింపడు. మీదు మిక్కిలి భార్యను ప్రేమతో చూచువానిని దేవత లాశీర్వదింతురని మన శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

దేవదత్తాం పతిర్భార్యాం విందతే నేచ్ఛయాఽత్మనః,
తాం సాధ్వీం బిభృయాన్నిత్యం దేవానాం ప్రియమాచరన్

(మను. 9.95)

(దేవతలచే నీయబడిన ప్రియురాలైన భార్య నెవ్వడును తన యిచ్ఛచే వివాహమాడుట లేదు. పురుషుడు దేవతలకు ప్రియ మాచరించుచున్నవాడై యట్టి సాధ్విని ఎల్లప్పుడును భరింప వలయును)

సాధ్వియైన భార్యను పరిత్యజించిన వానికి ఘోరమైన ప్రాయశ్చిత్తములు విధింపబడినవి. ఆపస్తంబధర్మ సూత్రములలో నిట్లు చెప్పబడినది.

దారవ్యతిక్రమీ ఖరాజినం బహిర్లోమ పరిధాయ దార
వ్యతిక్రమిణే భిక్షామితి సప్తాగారాణి చరేత్
సా వృత్తిష్షణ్మాసాః (1-28-18)

(భార్యను వదలినవాడు గాడిదచర్మమును వెంట్రుకలు పైకి వచ్చునట్లు కప్పుకొని "భార్యను వదలిన నాకు భిక్షవేయుడు" అని చెప్పుచు నాఱుమాసములు, దినమున ఏడిండ్ల చొప్పున భిక్ష నెత్తుకొనవలయును.)

నేడిట్టి దుష్టపురుషు లైచ్ఛికముగ నట్టి ప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనకపోయినను సంఘ మట్టివారిని బహిష్కరింపవలసిన యావశ్యకత గలదు.

హిందూమతములో దాంపత్య మచ్ఛేద్యమనుటకు మఱొక యంశమును చెప్పవలసియున్నది. భర్త భార్యను వదలినను, మఱొక స్త్రీని వివాహమాడినను వారి దాంపత్యము వదలినట్లు శాస్త్రములు పరిగణింపవు. (మను, 1-46)

భార్య భర్తపట్లను, భర్త భార్యపట్లను సంతోషపడుట దాంపత్యమునకు ప్రధానముగ నుండవలసిన లక్షణము. అది లేని యిల్లు గృహముకాదు. స్వభార్యయం దానందము పొందుట యుత్తమ పురుషలక్షణముగ మన శాస్త్రకర్తలచేత చెప్పబడినది. నికృష్టపురుషులకు స్వభార్య యన్నరోతయు పరస్త్రీలన్న వ్యామోహము నుండును. ఏ దంపతులకైన నట్టి ప్రేమానుబంధము లేనిచో వారది కల్గుటకై నిత్యము పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుకొనవలయును.

సంతుష్టో భార్యయా భర్తా భర్త్రా భార్యా తథైవ చ,
యస్మిన్నేవకులే నిత్యం కల్యాణం తత్ర వై ధ్రువమ్.
(మను. 3-60)

(ఏ గృహములో భార్యతో భర్తయు, భర్తతో భార్యయు నిత్యము సంతుష్టులైయుందురో, యా గృహమున నిత్యమాంగళ్యముండుట నిశ్చయము.)

వితంతు వివాహము

స్త్రీకి భర్త జీవితకాలములోగాని, భర్తమరణానంతరమున గాని మఱొక వివాహము చేసికొను నధికారము వేదములో కాని, స్మృతులలోగాని యంగీకరింపబడలేదు. స్పష్టముగా పునర్వివాహమును నిషేధించు వచనము లనేకములు కలవు.

వితంతువివాహము శ్రుతిస్మృతి సమ్మతమా తద్విరుద్ధమా యను విషయమును విచారించునపు డీ క్రింది యంశములు ముఖ్యముగ గమనింప దగినవి.

(1) అన్ని ధర్మశాస్త్రములును పూర్వ మితరునిచే వివాహము చేసికొనబడని స్త్రీని వివాహ మాడవలయునని పురుషు నాదేశించుచున్నవి.

"సవర్ణా ఽపూర్వశాస్త్రవిహితాయాం"

(అ. ధ. సూ. 2-11-1)

"అనన్యపూర్వికాం కాంతాం" (యాజ్ఞ. 1-53) మున్నగు వచనములను పరికింపదగును.

(2) ఏ ధర్మశాస్త్రముకాని, శ్రుతికాని స్త్రీకి పునర్వివాహమును విధించుటలేదు,

(3) స్త్రీ భర్తపోయినపిమ్మట మరొకని వివాహమాడరాదని స్పష్టముగా స్మృతులలో చెప్పబడినది.

"తం శుశ్రూషేత జీవన్తం సంస్థితం చ న లంఘయేత్"

(భర్త బ్రతికియుండగా నాతనిని సేవింపవలయను. అతడు చనిపోయినను నాతని నతిక్రమింపరాదు) అని మనుస్మృతి (3-151) చెప్పుచున్నది.

మరణానంతరము భర్త యే లోకమున కేగిన నా లోకము కేగదలచినదై భార్య భర్త బ్రతికియుండగా గాని, పిమ్మట గాని యాతని కప్రియ మెన్నడును చేయరాదని యీ క్రింది శ్లోకములో చెప్పబడినది.

పాణిగ్రాహస్య సాధ్వీ స్త్రీ జీవతో వా మృతస్య వా,
పతిలోక మభీప్సంతీ నాచరే త్కించి దప్రియమ్.
(మను. 5-156)

భర్త మరణించిన పిమ్మట మఱియొకని పేరైనను నెత్తకూడదని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

న తు నామాపి గృహ్ణీయా త్పత్యౌ ప్రేతే పరస్య తు (5-157)

ఇంకను నిట్టి వచనము లెన్నియో కలవు. ఇంత విస్పష్టముగా స్మృతులలో చెప్పబడిన యంశమును కొందరు వివాదములోనికి దింపుటయే యాశ్చర్యము.

4. ఇంత విపులమైన సంస్కృత వాఙ్మయములో పురాణేతిహాసములలో గాని, తుదకు కావ్య నాటకాదులలో గాని యెచ్చటను నొక్క వితంతువివాహమైనను కన్పట్టకుండుట ముఖ్యముగ గమనింపదగిన యంశము. దీనివలన భరతఖండములో నెన్నడును స్త్రీ పునర్వివాహ పద్ధతి లేదని స్పష్టము కాగలదు. వితంతు వివాహములు జరుగుచుం

డిన ఇంగ్లండు మున్నగు దేశములలో బయలుదేరిన సాహిత్యములలో వితంతు వివాహము లేదో సందర్భములో కన్పట్టుచున్నవి.

౨. సంస్కరణవాదులు స్త్రీ పునర్వివాహమును సమర్థించు దానినిగ నుదాహరించు 'ఉదీర్ష్వనారి' అను ఋక్కు (ఋ. వే. 10-19-8; అథ. వే. 18-3-2; తైత్తి. ఆ. 6-1) యొక్క వాస్తవికార్థము ప్రస్తుత గ్రంథకర్తచే రచింపబడిన 'వేదకాలపు స్త్రీలు' అను గ్రంథములో (పుట 41-50) విపులముగా ప్రదర్శింపబడినది. అట్లే 'నష్టే మృతే' అను పరాశరస్మృతి శ్లోకము (4-30) యొక్క అర్థము 'స్మృతికాలపు స్త్రీలు' అను గ్రంథములో (పుట 64-47) నీ గ్రంథకర్తచే వివరింపబడినది.

ఆ ఋక్కును, శ్లోకమునుగూడ వితంతువివాహము నెంతమాత్రము సమర్థింపవని యా యర్థములను పరికించిన వారికి స్పష్టమగును.

వివాహవయస్సు

స్త్రీల వివాహవయస్సును గూర్చి యొకింత చెప్పవలసి యున్నది.

స్మృతులలో స్త్రీకి రజస్వల కాకుండగనే వివాహము కావలయునని స్పష్టముగానే చెప్పబడినది. ఏ స్మృతినైనను దీసికొనవచ్చును.

'ప్రదానం ప్రాగృతోః అప్రయచ్ఛన్ దోషీ'

(గౌ. ధ. సూ. 18-21,22)

(రజస్వల కాకుండగనే కన్యాదానము చేయవలయును. అట్లు దానము చేయనివాడు దోషవంతుడు.)

'తస్మాద్వివాహయేత్కన్యాం యావన్నర్తుమతీ భవేత్.'

అందువలన కన్యకు ఋతుమతి యగు లోపుననే వివాహము చేయవలయును అని సంవర్తస్మృతి చెప్పుచున్నది.

రజస్వలావివాహమును నిషేధించు వాక్యము లింకను నెన్నియో స్మృతులలో గన్పట్టుచున్నవి (ప. స్మృ. 8-6, 7, 8; యాజ్ఞ. స్మృ. 1-65; వ. స్మృ. 17-69 మున్నగున వెన్నియో గలవు). మంత్ర లింగములను బట్టి రజస్వలావివాహ మూహ్యమను వాదము ప్రత్యక్ష విరుద్ధస్మృతి వలన ప్రతిహత మగును.

గౌ ర వ ము

ఇక స్త్రీల గౌరవమును గూర్చి యొక యంశము చెప్పవలసి యున్నది.

స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యము లేదన, గౌరవము లేదని యర్థముగాదు. లోకములో నందరికంటెను తల్లియే యెక్కుడు పూజ్యురాలని శ్రుతి స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

ఉపాధ్యాయాన్ దశాచార్య ఆచార్యాణాం శతం పితా,
సహస్రం తు పితౄన్ మాతా గౌరవేణాతిరిచ్యతే.

(మను. 2-145)

(పదిమంది ఉపాధ్యాయులకంటె నొక యాచార్యుడు హెచ్చు గౌరవార్హుడు. నూరుమంది యాచార్యులకంటె తండ్రి హెచ్చు పూజ్యుడు. తండ్రికంటెను తల్లి వేయిరెట్లు హెచ్చు పూజ్యురాలు.)

పతితుడైన తండ్రిని విసర్జింపవచ్చుననియు, పతితురాలైనను తల్లిని పరిత్యజింపరా దనియు స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

'పతితః పితా పరిత్యాజ్యో మాతా తు పుత్రే న పతతి.'

(వసిష్ఠ. 13-15)

పుత్రుని దృష్టిలో తల్లి యెన్నటికిని పతితురాలు కాజాలదు. భార్యకూడ తల్లివలెనే పూజ్యురా లనుటకుగూడ నాధారము కలదు. తల్లి తనకు జన్మనిచ్చుచున్నట్లే భార్యకూడ జన్మనిచ్చు చున్నదని ఐతరేయబ్రాహ్మణము చెప్పుచున్నది.

'పతిర్జాయాం సం ప్రవిశతి గర్భో భూత్వేహ మాతరమ్,
తస్యాం పునర్నవో భూత్వా నవమే మాసి జాయతే.
తజ్జాయా జాయాభవతి యదస్యాం జాయతే పునః.
(7-3-13)

(భర్త భార్యలో ప్రవేశించుచున్నాడు. భార్యనే తల్లినిగ జేసి కొనుచున్నాడు. తొమ్మిది మాసములు నిండుసరి కామెయందు క్రొత్తగ పుట్టుచున్నాడు. భర్త భార్యయందు జన్మించుచున్నాడు గావుననే భార్యకు జాయ యని పేరు.)

దీనినిబట్టి భార్యకూడ తల్లివలెనే పూజ్యురాలని తెలియ గలదు.

భార్యను సంతసింపజేయుటకు భర్త సర్వవిధముల ప్రయత్నము చేయవలయును. ఆమెపై నధికారమును నిర్వహించుటయే యాతని పని కాదు, తాను కోరి స్వయముగ నామెకు తనపై కొంత యధికార మీయవలెను. వివాహమంత్రములలో భర్త భార్యతో 'నా నెత్తి నెక్కుము' అని చెప్పుమాట నిక్కడ జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలయును.

'మూర్ధానం పత్యురారోహ'

స్త్రీలను పూజించిన యిల్లు శోభించును. దేవత లచ్చట క్రీడింతురు. మను విట్లు చెప్పుచున్నాడు,

'యత్ర నార్యస్తు పూజ్యన్తే రమన్తే తత్ర దేవతాః,
యత్రైతాస్తు న పూజ్యన్తే సర్వాస్తత్రాఫలాః క్రియాః.
(3.56)

(స్త్రీలే గృహములో పూజింపబడుచున్నారో, యచట దేవతలు క్రీడించుచున్నారు. స్త్రీలే గృహమున పూజింపబడుట లేదో యా గృహమున చేయబడు సత్కర్మ లన్నియు నిష్ఫలములు.)

స్త్రీ లనగా గృహమును ప్రకాశింపజేయు దీపము లనియు, వారు సాక్షాత్తుగా లక్ష్మీదేవులే యనియు కూడ మనుస్మృతి (9-26) చెప్పుచున్నది.

కావున హిందూమతములో స్త్రీలకు గొప్ప గౌరవస్థానము గలదని చెప్పవలసి యున్నది.

అధ్యాయము ౮

భగవద్విషయము

ప్రాముఖ్యము

హిందూమతములో మానవు డుత్తమస్థితిని పొందుటకు మూడు మార్గములు గన్పట్టుచున్నవి.

1. కర్మ, 2. భక్తి, 3. జ్ఞానము.

ఈ మూటికిని సామాన్యలక్షణము భగవద్విషయము. ఈశ్వరున కిష్టమైన కర్మ నీశ్వరప్రీత్యర్థము చేయుట కర్మయోగము. ఈశ్వర నామస్మరణము, ఈశ్వరారాధనము, ఇత్యాదికము భక్తియోగము. ఈశ్వరానుగ్రహమువలన బడయదగినది జ్ఞానము. కొందఱి మతమున భక్తిని దృఢపఱచుటకు సహాయపడునది జ్ఞానము. ఇట్లు హిందూమతములో సమస్తము భగవన్మయమే కావున, హిందూ మతములో భగవద్విషయ మొక యంగమే యని భావింపరాదని తెలుచున్నది.

పైని తెల్పిన మూడు మార్గములలోను పేర్కొనదగిన వైరాగ్య మను నుత్తమసాధనము గూడ భగవద్విషయకమైనదే. ఈశ్వరుని యందు మనస్సు లగ్నమగుటకై ప్రాపంచిక సుఖములనుండియు, బంధములనుండియు మనస్సును మరలించుట వైరాగ్యము.

భగవంతునితో సంబంధింపని దేదియు హిందువునకు రుచింపదు. హిందువుల వాఙ్మయము, కళలు, విద్యలు అన్నియు భగవత్కైంకర్యము కొఱకే యుద్దేశింపబడినవి. ఎంత కవితా సౌందర్యము గల కావ్యమైనను నందు భగవద్విషయము లేనిచో దానిని మన

వారు కుకావ్యమని నిందించినారు, నృత్యము, గీతము, శిల్పము మున్నగు కళ లన్నియు భగవత్సేవాసాధనములుగనే మన ప్రాచీను లభ్యసించిరి. త్యాగరాజాది సంగీతాచార్యులందఱు మహాభక్తులు. నేటికి నిలిచియున్న హిందూ శిల్పసౌందర్యము దేవాలయముల పైననే కన్పట్టగలదు. ఒక గ్రామ మెంత పెద్దదైనను, ఎంత విద్యాసంపన్నమైనను, ధనసంపన్నమైనను గూడ నందు దేవాలయము లేనిచో, దానికి కుగ్రామమనియే మనవారు నామకరణము చేసినారు. తుదకు మనము సంపాదించుకొన్న ధనముతో మనము భుజించుచున్నను నా భోజనము భగవన్నివేదితము కానిచో నది నిషిద్ధమే. దానిని మనవారు దొంగ సొత్తనినారు. అట్టి యన్నము తినువాడు దొంగయని భగవద్గీత (3-12) చెప్పుచున్నది.

పరమేశ్వర లక్షణములు

భగవంతుని ముఖ్యలక్షణములను గూర్చి హిందూమతమందలి యన్ని సంప్రదాయములవారు నేకీభవించుచున్నారు. అన్ని లక్షణముల పరమావధులు పరమేశ్వరునిలో గలవు. పరమేశ్వరుడు సర్వవ్యాపి; సర్వజ్ఞుడు; సర్వాధారము; సర్వశక్తిమంతుడు.

మనము చూచునట్టికాని, చూడలేనట్టికాని, మనస్సుచే నూహించునట్టికాని, యూహింపలేనట్టికాని యే స్థలములోనైనను పరమేశ్వరు డున్నాడు.

ఈ జగత్తు నశ్వరమగుటచే నీ జగత్సృష్టితో మన కేర్పడిన విరాట్పురుషునకును, ఈశ్వరునకును ప్రసక్తి లేనికాల మొకటి యుండవచ్చునని మన మూహించుటలో ననౌచిత్యము లేదు. మన యూహకు మాత్రము గోచరమగునట్టియు లేదా యూహాతీతము గూడ నైనట్టియు నా పరిస్థితిలో నద్వితీయమై యుండునదియే పరమాత్మ. సజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేదరహితమైన యీ

యాత్మ సచ్చిదానందస్వరూపమై నేడుకూడ మహాజ్ఞానులచే ననుభవింపబడుచునే యున్నది. వారిదృష్టిలో నీ జగత్తు మాయాకల్పితము, వాస్తవికము గాదు. ఈ విషయములో హిందూమతములోని వివిధ సంప్రదాయములవారు భేదించుచున్నారు. ఇది యద్వైతుల మతము. పరమాత్మకును, జీవునకును, జగత్తునకును గల సంబంధమును గూర్చి ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైత మతములేకాక సాంఖ్యాది దర్శనములు గూడ పరస్పరము భేదించుచున్నవి.

ద్వైతులును, విశిష్టాద్వైతులును జగత్తు సత్యమే యందురు. అందు విశిష్టాద్వైతులు జగత్తు పరమేశ్వరు నాశ్రయించుకొని యున్నదందురు. ద్వైతులును, విశిష్టాద్వైతులును కూడ జగత్తులో, ప్రకృతి నంతటను, పరమేశ్వరుడున్నాడని యందురు. అద్వైతులు సమస్త గుణములకు నతీతమైన నిర్గుణబ్రహ్మపదార్థమును గూడ నంగీకరింతురు. సగుణబ్రహ్మనుగూడ వారంగీకరింతురు. కాని నిర్గుణావస్థయే చరమమందురు.

విగ్రహారాధనము

వైష్ణవులు విష్ణువు వైకుంఠములో నున్నాడనియు, శైవులు శివుడు కైలాసములో నున్నాడనియు, నిట్లే యితర సంప్రదాయములవారాయా దైవములా యా స్థానములలో నున్నవనియు చెప్పుమాట వాస్తవమే కాని యే వైష్ణవుడును గూడ విష్ణువు వైకుంఠములోనే కాని యిచట లేడని చెప్పడు. విష్ణు వెందుపట్టిన నందే యున్నాడనియే యాతడు చెప్పును. శివుడు కైలాసములోనే కాని యిచట లేడని యే శైవుడును చెప్పడు. శివుడు లేనిచోటు లేదనియే ప్రతి శైవుడును చెప్పును. అట్లే యితర సంప్రదాయముల వారును తమ దైవము లేనిచోటు లేదందురు. కావున పరమేశ్వరుడు వైకుంఠములో గాని, కైలాసముపై గాని, మరొకచోట గాని యున్నాడని చెప్పువాని కెవ్వనికిని పరమేశ్వరుని వ్యాప్తిని గూర్చి

లేశమైనను సంకుచితాభిప్రాయము లేదు. పరమేశ్వరుడు వైకుంఠ ములో నున్నాడనుటను, కైలాసములో నున్నాడనుటను పరిహసించు వారికి మాత్రమే యీ సంకుచిత భావమున్నది. వీరికి పరమేశ్వరుని గూర్చి విశాలభావమే యున్నచో, పరమేశ్వరుడు వైకుంఠములో గాని, కైలాసములో గాని యున్నాడనుటను పరిహసింపరు.

ఏ వైకుంఠములోనో యుండువాడు లోకమంతటిలోను నెట్లుండ గలడని యీ విమర్శకుల శంక. ఒకచోట నుండుచు మఱియొక చోట లేకపోవుట యను శక్త్యల్పత్వము మానవునకేకాని దేవునకు లేదని వీ రెఱుగ లేకున్నారు. ఒకమానవు డొకచోట నున్నాడనుచో నాతడు మరొకచోటున లేడని వేఱుగ చెప్పనక్కరలేదు. రెండు చోటులను నొకే సమయమున నుండుశక్తి వానికిలేదు. దేవునకు గూడ నీ పరిమితశక్తియేనా? ఒకచోట నుండుచునే మరొకచోట గూడ నుండలేక పోయినచో నిక వాడు దేవుడే గాదు. 'విష్ణువు రామావతారముగా వచ్చినపుడు వైకుంఠము శూన్యముగా నుండెనా?' యని ప్రశ్నించువా రీ యంశమును జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవల యును. బాగుగా యోగాభ్యాసము చేసిన మానవుడే యేకసమయ మున ననేకస్థలములలో నుండగల్గినపు డిట్టి మానవులను కోట్లకొలది పుట్టించి, పెంచి, గిట్టించుచున్న భగవంతున కీ మాత్రము శక్తి యుండదా? భగవంతుని గూర్చి యిట్టి స్వల్పాభిప్రాయ మున్న వానికి, భగవంతునిపట్ల హిందువులకు గల దృష్టి విపరీతముగ నర్థ మగుటలో నాశ్చర్యము లేదు.

హిందువుని దృష్టిలో భగవంతుడు సర్వవ్యాపి కావున నాత డే వస్తువులోనైనను పరమేశ్వరుని దర్శించి యర్చించును. విగ్రహము నారాధించినంతమాత్రమున నే హిందువుడును పరమేశ్వరుడు విగ్రహ ములో మాత్రమే యున్నాడని తలంపడని గుర్తింపవలయును. విగ్రహారాధన విమర్శకుడు లోకమంతటిలోను పరమేశ్వరు నెంత

మాత్రము చూచుచున్నాడో, యంతమాత్రము విగ్రహారాధకుడును చూచుచున్నాడు. ఏ విగ్రహారాధకుడును విగ్రహమునకు బయటి ప్రదేశములో భగవంతుడు లేడనడు. విగ్రహారాధకునకు విగ్రహారాధనమును నిరసించువానికుండు పరమేశ్వర విశ్వవ్యాపకత్వభావ ముండుటయేకాక, యధికముగ పరమేశ్వరుని ధ్యానించుటకో నవసరమగు నేకాగ్రతకు తోడ్పడు సాధన మొకటిగూడ గలదు.

విశ్వవ్యాపియైన పరమేశ్వరుని విగ్రహములో నున్నాడని సంకుచితముగ నుడువుట యాతని కవమానము కాదా యని విమర్శకు డనును. కాని పరమేశ్వరుడు మానావమానముల కతీతుడని యీ విగ్రహారాధనవిద్వేషులే నుడువుట యొక విశేషము. వారి సిద్ధాంతము ననుసరించియే యీ యాక్షేపణము తొలగిపోవును. మనము భగవంతునకు చేయు సేవ యాతని మేలుకొఱకు గాక మన మేలుకొఱకే కదా! ఉపాసకుని శక్తి ననుసరించియే యుపాసనా సాధనము లేర్పడవలెను గాని పరమేశ్వరుని శక్తిని బట్టి యేర్పఱచుట సాధ్యమా? కొండంత దేవునకు కొండంత పత్రి చేయగలమా? మనకు దృష్టి నిలుచుటకై విశ్వవ్యాపిని తాత్కాలికముగ విగ్రహములో దర్శింతుము. ఇది మన సౌకర్యముకొఱకే యని గుర్తింపవలయును.

అనంతశక్తులను అపారవ్యాప్తిని గల్గిన పరమేశ్వరుని తానే సరియైనపద్ధతిలో నారాధించుచున్నానని చెప్పు విగ్రహారాధనద్వేషి తన్ను తాను వంచించుకొనుచున్నాడు. ఈ ప్రతిమారాధనద్వేషి పరమేశ్వరు నే విధముగ నారాధించుచున్నాడో చూతుమేని, యాతని వాదములోని లోప మెటనున్నదో తెలియగలదు. 'ఓ జగద్రక్షకా' 'నా కాహారము నిడు నో తండ్రీ' యని యీతడు దేవుని స్తుతించును, పరమేశ్వరు డవాఙ్మానసగోచరుడని యాతడు చెప్పును, అయినను తాను వాక్కులతో నెందులకు స్తుతించుచున్నాడు? మనస్సునకు

చిక్కని పరమేశ్వరుని తానెందులకు మనస్సులో ధ్యానించుచున్నాడు? ఇట్లు కూడని పనులను తానొకవైపున చేయుచు దృష్టికందని వానిని దృష్టితో బంధించు విగ్రహారాధకు నాతడెట్లు నిందించుచున్నాడు?

సామాన్య మానవులలో భగవంతుని కేదో యొకవిధమైన రూపము నీయకుండ తప్పించుకొనగలవా డుండడు. నిర్గుణబ్రహ్మో పాసన చేయగలవారి మాట నటుంచుడు. అట్టివారు కొలదిమందియే యుందురు. మిగిలినవారందరు పరమేశ్వరునకు రూపకల్పన చేయుచునే యున్నారు. భగవంతుని 'తండ్రి' యని సంబోధించినంత మాత్రముననే యొకరూప మిచ్చినట్లయినది, ఆ రూపము మానసికమే యగుగాక! ఏ విశేషణము నుచ్చరించినను నొక మానసికవిగ్రహ ముదయింపక తప్పదు. పరమేశ్వరు డనంతలక్షణోపేతుడు. కావున నాతని కనంతసంఖ్యాకవిగ్రహములను కల్పించుటలో నేమియు నసందర్భము లేదు.

ఏకేశ్వరోపాసనము

విశ్వమందు దేనిలో నా పరాత్పరుని మహిమను చూచుటకు వీలులేదు? చెట్టులోను, పుట్టలోను, పశువులోను, మానవునిలోను, శునకములోను, నీటిలోను, నిప్పులోను అది యిది యననేల? అన్నిటి యందు పరమేశ్వరశక్తి నీక్షించి నమస్కరింపవచ్చును. పరమేశ్వరుడు సర్వవ్యాపియని చెప్పు నితరమతములవారు కేవలము మాటవరుసకే యట్లు చెప్పుచున్నారు కాని యాచరణములో నట్లు చేయుటలేదు. హిందువుని పరమేశ్వర విశ్వవ్యాపకత్వ విశ్వాసము కేవలము మాటలలోనే కాక చేష్టలలోకూడ వెల్లడి యగుచున్నది. హిందువు అశ్వత్థవృక్షమును చూచి నమస్కరించి, ప్రదక్షిణముచేసి భగవద్భావన వెల్లడించును. చెట్టులోనే కాక పుట్టలోకూడ హిందువు పరమేశ్వరుని చూచును. నాగచతుర్థినాడు హిందూ స్త్రీలు పుట్టలో పాలుపోసి, సర్పమును పూజింతురు. ఆవును పూజించి హిందువులు పశువులలో

గూడ పరమేశ్వరు డున్నాడని వ్యక్తము చేయుదురు. అభిరుచులను వాసనలనుబట్టి హిందువులు సాధారణముగ గోవునందే పరమేశ్వరుని చూచినను, శునకాదులలో గూడ వారు పరమేశ్వరుని చూడకుండ లేదు. 'కుక్కలకును, కుక్కలను కాచుకొను వారికిని నమస్కార' మని (శ్వభ్యశ్శ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః) వేదములో చెప్పబడినది.

మన పూర్వజన్మ వాసనలను, అభిరుచులను బట్టి మనకు కొన్నిటియందే పరమేశ్వరుని చూచి ధ్యానించుటకు మన స్సొక్కును; కాని వాసనలను అభిరుచులను నతిక్రమించి బ్రహ్మాదిస్తంబ పర్యంతము క్రిమి కీటకాదులలో కూడ నే నాడు భగవల్లీలను చూడగల్గుదుమో యా నాడే పూర్ణమైన భగవద్భావన గల్గినదని చెప్పవచ్చును. ఆ భావన నలవరచుకొనుటకు సాధనము లనేకములు హిందూమతమున కలవు. గోవు, అశ్వత్థము, ఉత్తమబ్రాహ్మణుడు మున్నగువానిలో పరమేశ్వరుని చూచుట అట్టి అభ్యాసములలో నొకటి. ఇట్లభ్యాసము చేయువాడు క్రమముగ నన్నిటియందును పరమేశ్వరుని, పరమేశ్వరునిలో సమస్తమును గుర్తించును. అట్టి వా డమరత్వము నొందునని గీత చెప్పుచున్నది.

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి,
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి. (6-30)

ఈ యుత్తమస్థితిని పొందదలచిన హిందువులు మేఘుడువర్షించుటలోను, గాలి వీచుటలోను, నదులు ప్రవహించుటలోను పరమేశ్వరుని శక్తిని చూచు చుండుటలో నాశ్చర్యము లేదు. ఈ శక్తులను వారు ఇంద్ర వరుణాది నామములతో వ్యవహరింతురు. ఇట్లే వారు రామ కృష్ణ శివాది దైవతములను కూడ పూజింతురు.

ఇంద్ర వరుణ యమ సూర్యాది దేవతలను గూర్చి హిందువులలో రెండభిప్రాయములు కలవు 1. ఈ దేవతానామము లన్నియు

పరమేశ్వరున కీయబడిన నామములే; 2. ఈ దేవత లన్నియు పరమేశ్వరునకు లోబడిన శక్తులే. ఈ రెం డభిప్రాయములలో దేనియందును పరమేశ్వరు లనేకు లున్నారను భావము లేదు. ఈ రెండును కూడ నేకేశ్వరభావమున కనుకూలములే.

ఇందు మొదటి సిద్ధాంతమును ముందు విచారింతము.

ఏకేశ్వరోపాసకుల మని చెప్పుకొనుచు, ఇంద్ర వరుణాది దేవతల నారాధించుట యనేకేశ్వరోపాసన మని నిందించువారు తాము కూడ వాస్తవముగ నట్టి బహుదేవతారాధనమే చేయుచున్నామని గుర్తింపలే కున్నారు. వా రీశ్వరునకు 'వర్షము కురిపించువాడు', 'పాపవిమోచకుడు', 'సంహారకుడు', 'ఆరోగ్యప్రదాత' మున్నగు విశేషములను వాడుచున్నారు కదా! ఆ విశేషణముల యర్థమే ఇంద్ర వరుణాది పదములలో గలదు. పై విశేషణములను వాడెడు నేకేశ్వరోపాసకుని దృష్టిలో నీ విశేషణములు భిన్నములే యైనను, నొకే దేవున కెట్లు చెల్లునో, యట్లే హిందువుని దృష్టిలో నీ నామములు వేరేయైనను నివి యన్నియు నొకే దేవునకు చెల్లును. ఈ దేవతలు వేర్వేరనుటకు వీరి కచ్చటచ్చట పురాణములలో గన్పట్టు వివాదములు వైరుధ్యములు సాక్ష్యములని 'యేకేశ్వరోపాసకు' లందురు. కాని యట్టి దోషము వారి పద్ధతిలోను కలదు. వారు పరమేశ్వరున కుపయోగించు 'రక్షకుడు', 'సంహారకుడు' అను వానికి వైరుధ్యము లేదా? ఇంకొక విశేషణము చెల్లినచో, మరొకటి వ్యర్థము కావలసి వచ్చును కదా! ఈ దోషమును పరిహరించుటకు వా రే సమాధానము చెప్పుదురో యా సమాధానమునే ఇంద్ర వరుణాదులకు గన్పట్టు వైరుధ్యమునకు చెప్పుకొనవలయును. ముఖ్యవిషయ మేమనగా, మన మనస్సులు పరిమితశక్తు లగుటచే పరమేశ్వరుని యన్ని లక్షణములను నొకేసారి మనస్సులో నారోపించుకొని మనము ధ్యానింపలేము. పర్యాయముచేత మాత్రమే మన మాతని లక్షణములను ధ్యానింప

గలము. ఒక్కొక్క పర్యాయము మనము కొన్ని లక్షణములనే పేర్కొన గలము. కాని యన్నింటిని పేర్కొనలేము. ఏకేశ్వరోపాసకుడనని చెప్పుకొనువాడు పరమేశ్వరుని రక్షక సంహారకాదులైన కొన్ని విశేషణముల నేకరువు పెట్టి సంతుష్టుడగుచుండగా, హిందు వంతమాత్రమున సంతృప్తి నొందక యిం దొక్కొక్క విశేషణముపై కొంతనిలిచి పరమేశ్వరుని ధ్యానించును. అతడు రక్షకవిశేషణముతో తృప్తిచెందక యా రక్షక లక్షణమునకు సంబంధించిన యంశము లన్నిటిని ప్రోగు చేసి వానికి సాముదాయికముగ విష్ణుప్రశంస యని పేరిడును. ఇట్లే సంహారక లక్షణములను క్రోడీకరించి వానికి సాముదాయకముగ మరొక పేరిడును. దేవతాస్తోత్రముల యొక్కయు, పురాణగాథల యొక్కయు తత్త్వ మీ విధముగ నేకేశ్వరోపాసకుని ఈశ్వరవిశేషణ లక్షణముల తత్త్వముకంటె భిన్నమైనదికాదు, కాని యీ హిందూ పద్ధతివలన పరమేశ్వరభావము మరింత దృఢముగ మనస్సున కెక్కు నవకాశము గల్గును. కేవలము విశేషణముల నేకరువు పెట్టిన వాని కీ నదుపాయము లేదు.

ఏకేశ్వరోపాసకుడనని చెప్పుకొను వా డీశ్వరునకు రక్షకవిశేషణమును వాడి పిమ్మట సంహారక విశేషణమును వాడుచో, వానిని మనము 'రక్షకత్వము గొప్పదా? సంహారకత్వము గొప్పదా?'యని ప్రశ్నించుచో నాతడు 'రెండు నొకే దేవునకు చెందినవగుటచే రెంటిలో నొకటి తక్కువ కా'దనును, అట్లే శివు నారాధించునపు డొక హిందువు శివుడు దైవమని భావించి, విష్ణువు నారాధించునపుడు విష్ణువు దైవమని భావించినను నొకనికే యీ లక్షణములు చెందుటచే వీరలకు తారతమ్యముండుట యసంభవమని యాతడు తలంచును.

వైష్ణవులు శివు నర్చింపకుండుటయు, శైవులు విష్ణు నర్చింపకుండుటయు జూడ నీ హిందువులకు పరమేశ్వరునిపట్ల సంకుచిత భావము వెల్లడియగుట లేదా యని యడుగవచ్చును. ఇట నొక

యంశము జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలయును. వైష్ణవులు తమ దైవత మునకు శివుని ముఖ్యలక్షణములు లేవని కాని, శైవులు తమ దైవత మునకు విష్ణుని ముఖ్యలక్షణములు లేవని కాని చెప్పుటలేదు. అట్లు చెప్పినపుడే వారి భగవద్భావమునకు సంకుచితత్వ మేర్పడును. విష్ణు నకు లోకరక్షణము ముఖ్యలక్షణముగా వైష్ణవులచే భావింపబడుచు న్నను లోకసంహారకత్వము విష్ణువునకు లేదని యే వైష్ణవుడును చెప్పడు. అట్లే లోకరక్షకత్వము శివునకు లేదని యే శైవుడును చెప్పడు. శైవులు, వైష్ణవులు మాత్రమేకాక మిగిలిన యన్ని సంప్ర దాయములవారును గూడ తమ తమ దైవములను గూడ నం దేకము గావింతురు.

ఇక నామ విషయమున నెవని కేది రుచించుచో వాడు దానిని గైకొనును. శివలక్షణములకంటె విష్ణులక్షణములు భిన్నములు కావని యంగీకరించినపుడు, పే రేదియైన నేమి? వ్యక్తి యభిరుచికి కొంత తా వొసంగవలయును గదా! అభిరుచినిబట్టి నామ ముండుగాక!

అట్లే గుణములతో గూడ కొన్ని కొందఱకు నచ్చవచ్చును. ప్రసంగము వచ్చినప్పుడు వైష్ణవులు తమ తమ దైవమున కన్నిలక్షణ ములు నున్నవని చెప్పినను సాధారణముగ వారు భావించు గుణ ములు తమ యభిరుచులను బట్టియే యుండును. వారు కల్యాణగుణ ములను భావింతురు. శాక్తేయులు తీవ్రగుణములను భావింతురు. ఇం దేమియు దోషములేదు. ఇచటకూడ నభిరుచియే ప్రధానము. సామాన్య మానవు లెవ్వరు నీ యభిరుచిని దాటిపోజాలరు. కనుకనే మానవస్వభావమును బాగుగ గుర్తెఱిగిన హిందూమత మీ యభి రుచికి తగిన యవకాశము నొసంగినది.

హిందూమత విమర్శకులు తీవ్రరూపారాధకులైన శాక్తేయుల నాక్షేపించుట కలదు. దానికి శాక్తేయులు చెప్పు సమాధానమేమన: 'నీ భౌతికదేహమున కేది ప్రియమో, దానినే నీవు పరమేశ్వరునియందు చూడగల్గి యితరములను చూడలేకపోయినచో నీకు పరమేశ్వరుని

పట్ల గల భావ మసంపూర్ణ మగును. తన స్థూలదృష్టికి లాభకరము లుగ నున్నట్టి లక్షణములను పరమేశ్వరునియందు చూడగల్గుట ప్రతి మానవునకును సులభము. నిజమగు పరమేశ్వరభావము గలుగవలె నన్నచో ననంతగుణోపేతుడైన పరమేశ్వరునిలో మనకు నప్రియ ములై, భయంకరములైన లక్షణములను గూడ చూచుట కలవాటు చేసికొనవలెను. మన భౌతికదేహములకు మే లొనగూర్చు పరమే శ్వరు నర్చించుటలో విశేషభక్తి వెల్లడికాదు. మన ప్రాణములను దీయు లక్షణములలో గూడ దేవు నారాధింప గల్గినపుడే భగవద్భావన విషయమున మనము కొంత యున్నతస్థితికి వచ్చినామని తెలిసికొన వలయును." ఈ సమాధానము నెవ్వరును ప్రత్యాఖ్యానము చేయ జాలరు.

హిందువులలో నధికసంఖ్యాకులు నామ రూప భేదములను పాటింపక పరమేశ్వరు నే నామరూపములలో నైనను నర్చించువారే కలరు. అట్టివారు కూడ నా యా కాలములలో తమ మనఃస్థితిని బట్టి యేదో దైవమును ధ్యానింతురు. ఏ నామ రూపములలో మనము పరమేశ్వరుని గ్రహించినను, సర్వనామలక్షణోపేతుడు లేదా సర్వ నామ రూపలక్షణాతీతుడగు పరమేశ్వరు డీ సౌకర్యార్థము గ్రహింప బడిన పరమేశ్వరునికంటె భిన్నుడు కాడను నంశమును మనము గ్రహించుచో నట్టి పూర్ణ పరమేశ్వరుని పూజించినట్లే యర్థము. ఈ విధముగ పరిమిత నామరూప లక్షణములకును పూర్ణపరమేశ్వరునకును సమన్వయము కుదురుట యసంభవము కాదు. అసంఖ్యాకులైన మహాభక్తుల జీవితములే యిటు నిదర్శనము. సుప్రసిద్ధ మహాభక్తుడైన రామదాసు శ్రీరాముని దశరథపుత్త్రునిగను, సీతాపతిగను పాణిపాదా దులుగల వానిగను తన హృదయములో ధ్యానించుచుండెను. కాని యీ శ్రీరాముడే విశ్వజనకుడును, విశ్వపతియు, విశ్వవ్యాపియునైన పరమేశ్వరు డను భావ మాతని నెన్నడును నెడబాయకుండెను. ఈ విధముగ నే దేవత నారాధించినను నది పూర్ణదేవతారాధనమె

యగును. హిందువులలో సర్వసాధారణముగ గన్పట్టు నారాధన మిద్దియే.

ఇక నింద్ర వాయు వరుణాదులు పరమేశ్వరునకు లోబడిన శక్తులను సిద్ధాన్తమును గూర్చి యొకమాట చెప్పవలసి యున్నది. దీనినిబట్టి యీ దేవతలు పరమేశ్వర సృష్టిలోని యొక యున్నతమైన యంతరమునకు చెందినవారనియు, మానవులు వారి నారాధించుచో వారు సంతుష్టులై మానవుల సంకల్పములను తమ శక్తి కొలదియు తీర్తురనియు విశ్వసింపబడుచున్నది. ఇతర సంప్రదాయముల వారు కూడ సృష్టిలో నిట్టి యంతరములు నంగీకరించి యున్నారు. ఈ భావముతో నింద్ర వరుణాదుల నారాధించుట పూర్ణపరమేశ్వరారాధనము కాజాలదు. ఇట్లారాధించు వారి కా యా దేవతలపట్ల పూర్ణమైన శ్రద్ధాభక్తు లుండవచ్చును. ఆరాధన ఫలితముగ నా దేవతలు వారి కోరికలను తీర్చవచ్చును, కాని యిటు నారాధకున కారాధిత దైవతముపట్ల సర్వశక్తిమత్త్వ సర్వవ్యాపకాది భావములు లేకుండుటచే నిది పరమేశ్వరాతిరిక్త దేవతారాధన మగును. కాని లోకములో నన్ని శక్తులును పరమేశ్వరునివే కాదా? కనుకనే శ్రీకృష్ణు డిట్టి వా రన్య దేవతారాధకులే యైనను తుదకు వారును తన్నే యపమార్గమున నారాధించుచున్నారని చెప్పినాడు.

యే౽ ప్యన్యదేవతా భక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః,
తే౽పి మా మేవ కౌన్తేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్.

(గీత. 9-23)

కావున నే దేవత నారాధించినను, విశాలభావముతో నారాధించుటయే శ్రేష్ఠము. పరిమితశక్తిగల దేవత నారాధించుటలో నేకాగ్రత కవకాశము హెచ్చుగ నున్నమాట వాస్తవమే. కాని యా పరిమిత శక్తిగల దేవత యనంత పరమాత్మశక్తులలో నొకటి యను భావముతో నారాధింపదగును.

ఇంద్ర వరుణాది దేవతల స్తుతులతో నిండిన విశాల వేదసంహితా వాఙ్మయము యొక్క పరమబోధ యేమన 'సత్పదార్థ మొక్కటియే. ఇంద్ర వరుణాది నామములతో నా పరమాత్మనే పండితులు వ్యవహరించుచున్నారు'. ఈ యంశము విస్పష్టముగా ఋక్సంహితలో చెప్ప బడియున్నది.

ఏకం సద్విప్రా బహుధా వదన్తి. (8-164-4?)

పరమేశ్వరానుగ్రహమును సంపాదించుటకై భక్తాగ్రేసరుల నారాధించుట యొక మార్గమని కొన్ని సంప్రదాయములవారు నమ్ముదురు. స్థూలదృష్టితో చూచిన నిది పరమేశ్వరాతిరిక్తారాధనము గనే యుండునుగాని సూక్ష్మముగ బరికించిన నిందలి తత్త్వమేకేశ్వరోపాసనమే యని తెలియగలదు.

ఆరాధనపద్ధతులు

ఇక హిందూమతములో గల భగవదారాధన విధానములను కొన్నిటిని పరికింతము-

1. స్వవర్ణాశ్రమ విహితకర్మ నీశ్వరార్పణబుద్ధితో నాచరించుట భగవదారాధన విధానములలో నొకటి. ఇది తప్పక సిద్ధి నిచ్చునని భగవద్గీత చెప్పుచున్నది.

యతః ప్రవృత్తి ర్భూతానాం యేన సర్వమిదం తతమ్,
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విందతి మానవః. (18-46)

గీత నిష్కామకర్మను బోధించుచున్నదనియు, తా మేమియు ఫలము నపేక్షింపక, దేని నాచరించినను నది తమ్ము బంధింపదనియు సాధునికులు కొందరు చెప్పుచున్నారు. కాని గీతామతమున నేదియో యాచరించిన చాలదు; శాస్త్రసమ్మతమైన కర్మనే యాచరింపవలయును. మరియు గీత శుష్కనిష్కామకర్మను బోధించుట లేదు; ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో కర్మ చేయవలయునని చెప్పుచున్నది. గీతామతమున భగవ

ద్భావన యత్యంతము ముఖ్యము. స్వవర్ణాశ్రమ కర్మ నీశ్వరార్పణ బుద్ధితో చేయుట హిందూమతములో ముఖ్యమైన యారాధన విధాన మని చెప్పదగును.

2. నామస్మరణము, మంత్రజపము అనునవి కూడ ముఖ్యము లైన పరమేశ్వరానుగ్రహ సంపాదనమార్గములే. నామస్మరణము వలనను, మంత్రజపమువలనను గూడ చిత్తైకాగ్రత సులభముగ గల్గును. మంత్రముల యక్షరసంపుటిలో మహత్తరమయిన శక్తి కలదని యిదివరలో చూచియుంటిమి. మంత్రముల యొక్క యక్షర ములను గాని యది వైదికమైనచో స్వరమునుగాని మార్చుటకు వీలులేదు. మఱియు, మంత్రమును గురుముఖమునుండియే గ్రహింప వలయును. ఆ మంత్రము నిదివఱలో హెచ్చుగ జపించి దాని మహత్త్వమును అనుభవపూర్వకముగ గొంత తెలిసికొనిన మహా పురుషుని ముఖమునుండి గ్రహించిన దానికిని ముద్రిత గ్రంథములో నుండి కాని, లిఖితగ్రంథములో నుండి కాని గ్రహించిన దానికిని ఫలితములో చాల భేదముండును. కావున మంత్రములను సద్గురువుల నుండి యుపదేశము పొంది జపించుట యవసరము.

3. హిందువులలో సాధారణముగ నాచరణములో నున్న భగవదారాధన విధానములలో షోడశోపచార పద్ధతి యొకటి. షోడ శోపచారము లెవ్వి యన- ధ్యానము, ఆవాహనము ఆసనము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, స్నానము, వస్త్రము, యజ్ఞోపవీతము, గంధము, పుష్పము, ధూపము,దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము, నీరాజనము, మంత్రపుష్పము. మానవుడు సాధారణముగ మానవ వాసనల నతిక్రమింపజాలడు. గావున పరమేశ్వరు నర్చించుటలో నీ పద్ధతి యెంతయు సహజమైనదియే కాక న్యాయమైనది కూడ నని చెప్పవలయును.

'పరమేశ్వరునియందు భక్తియుండుచో దానిని లోపల దాచుకొనరాదా? అర్ఘ్యపాద్యాదుల రూపమున నెందులకు వ్యక్తము చేయవలయును?' అనుట యర్థము లేనిమాట. భక్తియనునది యొకటి లోపలనున్నచో, నది యే విధముగనో బయటకు వచ్చును. భక్తుల భక్తిప్రకటన విధానములను వెక్కిరించుట వెఱ్ఱిపని. భిన్న మానవుల మనఃప్రవృత్తులనుబట్టి భక్తిప్రకటన విధానములుండును. కుమారునిపై తండ్రికి ప్రేమ యుండును. ఒకొక్కడు కుమారుని దూరమునుండి చూచియే యొక చిరునవ్వు నవ్వును; మఱొకడు కుఱ్ఱవాని చెంతకేగి వాని వీపుపై చఱచి యానందమును వ్యక్త పఱచును; ఇంకొకడు పిల్లవాని నెత్తికొనిననే కాని తృప్తినొందడు; వేఱొకడు బిడ్డను ముద్దిడుకొనిననే కాని తనియడు; తనివితీర పిల్ల వానిని కరచిననేకాని విడువని తండ్రులు కొంద ఱుందురు. భక్తుని భక్తికూడ నీ ప్రేమవలెనే యనేకవిధముల వ్యక్తమగును. అట్టి భక్తి ప్రకటనవిధానము నాక్షేపించుట భగవంతు నాక్షేపించుటయే యగును.

"టెంకాయలు, మంత్రపుష్పములు దేవుని కెందులకు? వీని కొఱకై దేవుడు మొగమువాచియున్నాడా?" యను కువిమర్శకులు గలరు. ఈ విమర్శకులు గూడ భగవద్ధ్యానము చేయువారే. వారు కన్ను మూసికొని, మోకరించి భగవద్ధ్యానము చేయవచ్చును. "నీ కన్ను మూతలకొఱకును, మోకరింపుల కొఱకును భగవంతుడు మొగమువాచియున్నాడా?" యని యడిగిన అట్టివాడేమి సమా ధానము చెప్పును? "ఇది నామనస్తృప్తికొఱకే చేయుచున్నాను" అని చెప్పును. షోడశోపచారములను గూడ నితరుడు తన మన స్తృప్తికై చేయకూడదా? భగవంతునకు టెంకాయలు లేవను భావ ముతో నొక్కభక్తుడైన నిచ్చుచున్నాడా? ఇట్లు సనాతన భగవదా రాధన విధానమును దేనిని తీసికొనినను, అది యాధునికులకు, విమర్శ కులకు లొంగునది కాదని నిశ్చయముగ చెప్పవచ్చును. ఈ షోడ

శోపచారపద్ధతి యే విధముగను దూష్యము కాక పోవుటయే కాదు, హిందువులలో భగవదారాధన పద్ధతికి జీవము నిచ్చుచున్న దీ విధానమే యని చెప్పవలయును.

4. మంత్ర తంత్రాగమశాస్త్రవిధుల ననుసరించి గృహముల లోను, దేవాలయములలోను జరుగు నర్చనవిధానము హిందూమతములోని మతియొక ప్రత్యేకలక్షణము. మంత్రతంత్రముల ప్రశంస యిదివఱలో కొంత గావింపబడినది. హిందూదేవాలయములు కేవలము ప్రార్థనమందిరము లనుకొనరాదు. హిందూదేవాలయములలో ఆగమవిధానముచే మంత్రరూపమునను, యంత్రరూపమునను, తంత్ర రూపమునను అపారమైనశక్తి ప్రవేశపెట్టబడును. అంతటను భగవంతుడున్నను మహాపురుషులలో నాతని యంశము హెచ్చుగ నున్నదని యాధునికులుగూడ నెట్లంగీకరించుచున్నారో యట్లే యన్ని ప్రార్థన మందిరములలోను పరమేశ్వరుడున్నను, ఆగమవిధానము ననుసరించి నిర్మింపబడి నిర్వహింపబడుచున్న దేవాలయములో భగవచ్ఛక్తి హెచ్చుగనున్నదని యంగీకరింపవలయును. ఆగమానుసరణముచేత మహత్త్వమును పొందిన దేవాలయములలో ఎవరెంతవరకు రావచ్చునో యే విధముగా నర్చన చేయవలయునో యను విషయమున ఆగమములు విధించిన నియమములను పాటింపక యందరకును దేవాలయమున నొకేవిధమగు స్థానమునొసగుట వెఱ్ఱిపనియే కాక, దేవాలయములలో ఆగమమూలకముగ ప్రవేశపెట్టబడిన మహిమను పోగొట్టుటకును, విషమమార్గమున త్రిప్పుటకును కారణమనికూడ చెప్పవలయును.

5. అనంతరూపలక్షణోపేతుడైన శ్రీపరాత్పరు నుపాసించుటలో ననేకవిధములైన మార్గములు శాస్త్రములలో చెప్పబడినవి. ఆ యుపాసనలన్నియు నియమపూర్వకముగ సద్గురువుల యుపదేశము ననుసరించి చేయదగినవి. ఏ విధమైన యారాధనకైనను, చిత్తైకాగ్రత యవసరము. కావున నన్నిటికిని పాతంజలయోగసహాయము తప్పక యుపకరించును.

ఆ రా ధ న ప్ర యో జ న ము

పరమేశ్వరుని మన మేవిధముగ నుపాసించిన, నా విధమైన సిద్ధియే మనకు గల్గును, ఈ సిద్ధిని గల్గించుశక్తి పరమేశ్వరునిలో నున్నది. ఈ శక్తిని మన మనస్సు గ్రహింపగల స్థితిలోనికి రావలసి యున్నది. ఒకే పాముమంత్రము మొకడు వేసిన ఫలించును; మఱొకడు వేసిన ఫలింపదు. అది మనశ్శక్తులలోని భేదము, ఉపాసన నియమములలోని తారతమ్యము గూడ కావచ్చును, ఎట్లయినను శ్రద్ధా నియమము లత్యావసరములు, పరమేశ్వరుని మనమెంత యుత్తమ లక్షణములతో, నెంత దృఢమైన శ్రద్ధతోను, తన్మయత్వముతోను నర్చింతుమో యంత యుత్తమత్వము మన కంత శీఘ్రకాలములో లభించును. పరమేశ్వరుని ధనప్రదాతగ నర్చించువానికి ధనమే వచ్చును; విద్యాప్రదాతగ నర్చించువానికి విద్యయే వచ్చును; స్వర్గప్రదాతగ నర్చించువానికి స్వర్గమే వచ్చును; మోక్షప్రదాతగ నర్చించువానికి మోక్షము వచ్చును.

నాల్గు విధములైన పుణ్యాత్ములు తన్నారాధించుచున్నారని భగవానుడు గీతలలో చెప్పుచున్నాడు.

"చతుర్విధా భజంతే మాం జనా స్సుకృతినోఽర్జున,
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ." (7-16)

(ఓ యర్జునా! నాల్గు విధములైన పుణ్యాత్ములు నన్నారాధించుచున్నారు. వా రెవ్వరన: బాధలో నున్నవాడు, నన్నెఱుగదలచిన వాడు, లౌకికప్రయోజనము నపేక్షించినవాడు, జ్ఞాని.)

ఆర్తత్రాణపరాయణుడను బిరుదము పరమేశ్వరునకు గలదు. ఆర్తునకు పరమేశ్వరునియందు విశ్వాసమెంత దృఢముగనున్న, అంత త్వరలో నార్తివిముక్తిని పరమేశ్వరుడు కల్గించును. పరమేశ్వరవిశ్వాస మత్యంతము దృఢమైనపుడు మానవుడు పౌరుషమును కూడ పరిత్య

జించును. వస్త్రాపహరణ సమయమున ద్రౌపదియు, మకరగ్రహణ సమయమున గజేంద్రుడును ఆర్తులై యట్టి విశ్వాసము చేతనే రక్షింపబడిరి.

లౌకిక ప్రయోజనము నపేక్షించి కూడ పరమేశ్వరు నారాధింప వచ్చును, వేదములలో కూడ ధనాదుల నిమిత్తమైన ప్రార్థనలు కలవు. ఇందలి యున్నతాభిప్రాయములు రెండు: 1. హిందువుని దృష్టిలో తన కేది లభించినను అది నిమిత్తమాత్రముగ మనుష్యుని నుండియే వచ్చినను, దాని కాదికారణము శ్రీపరమేశ్వరు డనియే. అట్లే హిందువు ఇతరున కేదైన దానము చేసినను, ఆ ప్రతిగ్రహీత కూడ నాతని దృష్టిలో భగవంతుడే. ఈ యున్నత విశ్వాసమును పురస్కరించుకొనియే యట్టి ప్రార్థనలు బయలుదేరినవి. 2. ధనాదికమును భగవంతునుండి యర్థించుటలోని మరియొక యాశయ మేమన: తన కేది లభించినను, నది పరమేశ్వరునకు సమ్మతమైన మార్గములో లభింపవలయును, కాని యన్యాయమైన మార్గములో లభింపరాదను భావ మిందున్నది.

లౌకిక ప్రయోజనముల నుద్దేశించి కాని, స్వర్గాది సుఖముల నుద్దేశించి కాని, జన్మాంతరములోని సుఖము నుద్దేశించి కాని చేయబడు కర్మలు ఫలించుననుటలో హిందూమత గ్రంథములలో నభిప్రాయభేదము లేదు. గీతలలో భగవానుడు నిష్కామకర్మ నెంత బోధించినను, కామ్యకర్మల ఫలితము నంగీకరించుచునే యున్నాడు. జ్యోతిష్టోమాది క్రతువుల నాచరించినవారు స్వర్గాది సుఖముల ననుభవింతురనియు, స్వర్గములో పుణ్యభోగము లించుమించుగా పూర్తియైనపుడు భూలోకమున జనింతురనియు భగవానుడు గీతలో చెప్పుచున్నాడు.

'త్రైవిద్యామాం సోమపాః పూతపాపా యజ్ఞైరిష్ట్వా స్వర్గతిం ప్రార్థయంతే, తే పుణ్యమాసాద్య సురేంద్రలోక మశ్నన్తి దివ్యాన్

దివి దేవభోగాన్. తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి.'

ప్రయోజనము నుద్దేశించి చేయబడు కర్మలన్నియు స్వార్థములే యని తలంపరాదు. కొన్ని పరార్థము లుండవచ్చును. యజ్ఞయాగాదు లనేకములు కర్తృశ్రేయస్సు కొఱకే గాక, లోకశ్రేయస్సు కొఱకు కూడ చేయబడుచున్నవి; అనేక ప్రార్థనలు లోకముకొఱకై యుద్దేశింపబడినవి. ప్రతిదినమును పూర్వాచారప్రియుఁడైన హిందువు ఈ క్రింది శ్లోకమును పఠించును గదా!

స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం
న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః,
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తు నిత్యం
లోకా స్సమస్తా స్సుఖినో భవంతు.

ఏ విధమునను భగవంతు నర్చింపని వానికంటె ప్రయోజనము కోరి భగవంతుని నర్చించువాడు శ్రేష్ఠుడు. అట్టి యర్థార్థికి భగవద్భక్తివిశ్వాసము లుండుటచే నవి యెన్నటికైన నుత్తమలక్ష్యముపైకి పోవచ్చును. భక్తి ధనకాంక్షతోనే ప్రారంభమైనను కొంతకాలమున కిట్టి తుచ్ఛవిషయమునకై భగవదనుగ్రహమును వినియోగించుకొననేల? అని తోచును. ధ్రువుడు ప్రారంభములో లౌకికార్థప్రేరితుడయియే తపస్సునకు గడంగినను, తుద కాతని కట్టి కోరిక నశించి పరమేశ్వర సాన్నిధ్యవాంఛయే కలిగెను.

పరమేశ్వరతత్త్వము తెలిసికొనుటకు, లేదా పరమేశ్వర ప్రీతి కొఱకు కూడ భక్తుడు పరమేశ్వరారాధనము జేయవచ్చును. వెనుకటి రెండు పద్ధతులకంటె నిది యుత్కృష్టమైనది. ఇట్టి యుద్దేశముతో నారాధనము చేయువానికి భగవంతుడు సులువుగ సహాయము చేయును. ఆనాటి కానాడు వానికి పరమేశ్వర జ్ఞానము కలుగును. ఒక యుదా

వారణము తీసికొందము. పరమేశ్వర ప్రీతికొరకు నిష్కామకర్మ నాచరించు వానిపట్ల పరమేశ్వరుడు సంప్రీతుడై యా నిష్కామకర్మకు ఫలితముగ నింకను నిష్కామకర్మ జేయు బుద్ధి నాతనికి బుట్టించును. ఇట్లు క్రమక్రమముగ నాతని జీవితమంతయు పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమైన నిష్కామకర్మలతో గూడినది యగును. స్వల్పముగ ప్రారంభింపబడిన దైనను నిట్టి ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో జేయబడిన కర్మ గొప్ప భయమునుండి రక్షించునని గీత చెప్పుచున్నది.

'స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్'.

(గీత 2-64)

జ్ఞానముతో తన్ను ప్రేమించువాడు తన స్వరూపుడే యని గీతలలో పరమేశ్వరుడు చెప్పియున్నాడు.

అద్వైతుల మతములో జ్ఞానముతలన ముక్తి కలుగును; జీవాత్మ పరమాత్మల యైక్యమే ముక్తి. ఈ జ్ఞానము పరమేశ్వరానుగ్రహము వలన గల్గును. పరమేశ్వరానుగ్రహము కొఱకు నిష్కామకర్మ నాచరింపవలెను. ముక్తుడైన వాని కిక జన్మలేదు. నిత్యనిరతిశయానందమే ముక్తుని స్వరూపము. సచ్చిదానంద స్వరూపమైన పరమాత్మకంటె నితర మెద్దియు సత్యములేదు.

ద్వైతులమతములో ముక్తి నిచ్చునది భక్తి. భక్తిని దృఢపరచునది జ్ఞానము. వీరి మతములో గూడ కర్మాచరణ మీశ్వరానుగ్రహసంపాదనమున కవసరమే. ద్వైతుల ముక్తిలో జీవుడు పరమేశ్వరునితో నైక్యము నొందడు; నిరంతర పరమేశ్వరసేవలో జీవు డానందమును బొందుచు పరమేశ్వర సన్నిధి నుండును. ద్వైతులమతములో గూడ ముక్తుడు జనన మరణముల కతీతుడు.

విశిష్టాద్వైతుల మతమునకూడ మోక్షము పరమేశ్వరభక్తిచే కల్గునదియే. విశిష్టాద్వైతములో ప్రపత్తి యనగా పరమేశ్వరున కాత్మార్పణము గావించుకొనుట యను భక్తివిశేష మొక సాధనముగా నున్నది. విశిష్టాద్వైతులును ద్వైతులవలెనే జీవుడు పరమాత్మకంటె భిన్నుడనియే యందురు. కాని గుణములలో జీవుడును పరమాత్మవంటి వాడే యందురు; ద్వైతులన్నచో జీవులకును, పరమేశ్వరునకును వాస్తవికమైన గుణభేదము కలదందురు.

అన్ని సంప్రదాయములలోను జననమరణరాహిత్య లక్షిత శాశ్వతానందము నొందుటకు భగవత్సంసేవన మెంత యావశ్యకమో తెల్పుటకే యిట వేదాన్తసంప్రదాయములప్రశంస యించుక గావింప బడినది. కాని వివిధ వేదాన్త సంప్రదాయముల స్వరూపమును వివరించు నుద్దేశముతో కాదు. హిందూమతములోని వేదాన్త సంప్రదాయముల విచారము చాల పెద్ద విషయము. దాని కీ గ్రంథమున నవకాశము లేదు.

ఇట్లు హిందూమతము ననుసరించి ఇహపరలోక సుఖములలో దుఃఖమును తప్పించుకొనుటకు గాని, సుఖముల ననుభవించుటకు గాని, జనన మరణ రూప సంసారమును దాటి శాశ్వతసుఖము ననుభవించుటకు గాని పరమేశ్వరానుగ్రహ మమోఘమైన సాధనమని తెలియగలదు. స్వవర్ణాశ్రమ విహితకర్మ నాచరించుచు పరమేశ్వరానుగ్రహము నపేక్షించుచు, నితర వాంఛలను వేడుటయే ప్రతిహిందువు నిత్యము నభ్యసింపవలసిన యుత్తమసాధన మనునదియే సమస్త హిందూమత గ్రంథముల పరమోపదేశమని చెప్పదగియున్నది.

శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు.